

8673p113.

cas. 5469/1918

KALENDARZ NARODOWY 1918

Selesław Benach

Nakładem Wydawnictwa Dzieł Ludowych
K. Miarka, Spółka z ogr. por. w Mikołowie G.-Ś.

Słowo wstępne.

Pod wrażeniem radosnem wysyłamy w świat kalendarz nasz na rok 1918.

§

Polska powstaje do życia nowego!

Z krwawych popiołów zawieruchy światowej wykwita za dopuszczeniem Opatrzności i dla Polski jutrzeńka bytu wolnego, za którym wiek cały tęskniła.

Cegielka po cegielce buduje się w starodawnej stolicy nowy gmach samodzielności politycznej, utraconej tak dawno.

Nowe zaczyna się życie, nowa nadzieja wstępuje w serca zwątpiałe długiem udręczeniem.

Da Bóg, że będzie lepiej w przyszłości; da Bóg, że nową zakwitnie chwałą Polska Piastów i Jagiellonów; że stanie w rzędzie narodów wolna i pracowita ku ogólnemu pożytkowi ludzkości.

Tą nadzieją dzielimy się z Czytelnikami naszymi, a Bóg miłosierny nie dozwoli upaść dziełu rozpoczętemu. Sursum corda!

REDAKCJA.

WARSZAWA
BIBLIOTEKA
L. 12785/55/380

D 1155/90/306

Polsko! Ojczyzno!

Polsko, Ojczyzno kochana,
Myśmy sen śnili o Tobie,
Ty spałaś długo w cichym grobie,
O losy przysze stroskana...

A na pobladle Twem czole,
Cierniem w skroń wbita korona,
Matko! My budzim Ciebie,
Powstań wśród synów Twych grona...

Spójrz! — Jaki zbrojny huf jedzie,
Legion się polski nazywa —
Duch Wernyhory go wiedzie,
Pod sztandar wolności wzywa...

Szerokim szlakiem gościńca,
U stóp starego Wawelu,
Jedzie huf wojska od Tyńca,
Brac polską zwie do apelu...

Już i pobudka... „Do broni”
Zadrgały serca, — lśnią lica —
„Do broni ludu! Do koni” —
Już brzmi pieśń: „Boga-Rodzica”.

Do broni ludu, do koni!
Rzuć twe domowe ognisko —
Pobudkę złoty róg dzwoni,
Zrzeszmy się w jedno kółko!

Janwar
po rosyjsku.

Leden
po czesku.

Styczeń

Januar
po niemiecku.

Siezeń
po rusińsku.

Dni	Imiona Świętych i Święta	Zna- ki	Słońca Wsch. Zach.	Księżycy Wsch. Zach.
1. Ewangelia u Łuk. w Roz. 2 „O obrzez. P. Jezusa“.				
1 W.	Nowy Rok. Imię Jezus.		8 14 3 53	8 48 9 49
2 Sr.	Makarego Op., Izydora		8 13 3 55	9 56 10 4
3 C.	Genowefy P., Daniela M.		8 13 3 56	11 4 10 18
4 P.	† Eugeniusza, Tytusa.		8 13 3 57	rano 10 33
5 S.	Szymona St., Telesfora P. ☾		8 13 3 58	12 12 10 48
2. Ew. u Mat. w Rozdz. 3 „O chrzcie Jezusa w Jord.“.				
6 N.	Sw. Trzech Króli.		8 13 3 59	1 21 11 6
7 P.	Lucyana i Juliana		8 12 4 1	2 32 11 28
8 W.	Seweryna Op., Teofila.		8 12 4 2	3 44 11 56
9 Sr.	Marcyanny P., Jul. i Baz.		8 11 4 3	4 54 12 33
10 C.	Agatona P., Wilhelma		8 11 4 5	5 59 1 24
11 P.	† Honoraty P., Hygina M.		8 10 4 6	6 56 2 29
12 S.	Ernesta, Arkadyusza. ☾		8 9 4 8	7 40 3 46
3. Ewang. u Łuk. w Rozdz. 2 „Jezus 12-letni w Kośc.“.				
13 N.	1 po 3 Kr. Weroniki Leonc.		8 9 4 9	8 14 5 11
14 P.	Hilarego B.		8 8 4 11	8 41 6 38
15 W.	Pawła I P. Izydora.		8 7 4 12	9 3 8 5
16 Sr.	Marcela Pap. i Męczen.		8 6 4 14	9 22 9 31
17 C.	Antoniego, Sulpic. P. B.		8 5 4 15	9 41 10 56
18 P.	† Katedry św. Piotra w Rz.		8 4 4 17	10 0 rano
19 S.	Marty, Juliusza Męcz. ☾		8 3 4 19	10 21 12 19
4. Ewang. u Jana w Rozdz. 2 „Gody w Kanie Galil.“.				
20 N.	2 po 3 Kr. Fabiana i Sebast.		8 2 4 20	10 47 1 41
21 P.	Agnieszki P. M.		8 1 4 22	11 20 2 59
22 W.	Wincentego i Anastaz.		8 0 4 24	12 1 4 11
23 Sr.	Zaśl. N.M.P., Rajmunda.		7 58 4 26	12 53 5 14
24 C.	Jana Jał. Ap., Tymoteusza		7 57 4 28	1 54 6 4
25 P.	† Nawrócenie św. Pawła.		7 56 4 29	3 1 6 43
26 S.	Polikarpa Bisk. i Męcz. ☾		7 55 4 31	4 12 7 13
5. Ewang. u Mat. w Rozdz. 20 „O robotnik. w winnicy“.				
27 N.	Starozap. Jana Złotoust. ☾		7 53 4 33	5 23 7 37
28 P.	Karola, Agnieszki		7 52 4 35	6 33 7 55
29 W.	Franciszka Salezyusza.		7 50 4 37	7 42 8 11
30 Sr.	† Hipolita, Martyny P. M.		7 49 4 39	8 50 8 26
31 C.	Piotra z Nolasku M.		7 47 4 41	9 57 8 40

ZAPISKI.

Dla rolników.

Przygotować zboże i nasiona do siewu. Żrebnę kłaczę dobrze odżywiać. Dbać o drób, ponieważ zaczyna nieść jaja. Pamiętać o pszczołach. Przeręble wyrąbywać w stawach rybnych. Dbać o ciepło w chlewach. Zwozić drzewo, węgle, lód, sztuczne nawozy i t. p.

Zmiany powietrza podług 100-letniego kalendarza.

Styczeń zaczyna się zimą, trwającą do 16-go; 16 — 17-go ślizgawica; 20 — 27 śniegi, poczem do końca miesiąca deszcze z śniegiem.

Przysłowia.

Na Nowy Rok,
Przybyło dnia na zajęczy skok.
Nowy Rok nastaje,
Każdemu ochoty dodaje.
Nowy Rok pogodny,
Zbiór będzie dorodny.
Gdy Nowy Rok mglisty,
Jeść ci będą glisty.

Flewrjal po rosyjsku. Unor po czesku.		Luty		Februar po niemiecku. Lüten po rusińsku.	
Dni	Imiona Świętych i Święta	Zna-ki	Słońca Wsch. Zach.	Księżycy Wsch. Zach.	
1 P.	† Ignacego B. M.	☼	7 46 4 42	11 5 8 55	
2 S.	N. M. P. Gromu.	☼	7 44 4 44	rano 9 11	
6. Ewangelia u Łukasza w Rozdz. 8 „O rozmaitej roli“.					
3 N.	Mięsop. Błażeja B. Męcz.	☾	7 42 4 46	12 14 9 31	
4 P.	Andrzeja Kors. Weron. ☾	☾	7 41 4 48	1 24 9 56	
5 W.	Agaty P. M., Albina B.	☾	7 39 4 50	2 34 10 28	
6 Sr.	Doroty P. M., Teofila.	☾	7 37 4 52	3 40 11 11	
7 C.	Romualda i Ryszarda.	☾	7 36 4 54	4 40 12 7	
8 P.	† Jana z M., Emiliana.	☾	7 34 4 56	5 30 1 17	
9 S.	Apolonii P. M., Saby.	☾	7 32 4 58	6 9 2 38	
7. Ewang. u Łuk. w Roz. 18 „Jezus przepow. swą mękę“.					
10 N.	Zapustna. Scholastyki P.	☾	7 30 5 0	6 39 4 5	
11 P.	Teodory, Lucjusza ☾	☾	7 28 5 1	7 4 5 34	
12 W.	Antoniusza P., Eulalii P.	☾	7 26 5 3	7 25 7 3	
13 Sr.	† <i>Papież.</i> Katarzyny	☾	7 24 5 5	7 45 8 31	
14 C.	Walentego K. M., Zenony	☾	7 22 5 7	8 5 9 58	
15 P.	† Faustyna i Jowity M.	☾	7 20 5 9	8 27 11 23	
16 S.	Julianny P., Grzegorza.	☾	7 18 5 11	8 52 rano	
8. Ew. u Mateusza w Roz. 4 „O kuszeniu Chrystusa“.					
17 N.	Wstęp. Fawiana, Donat.	☾	7 16 5 13	9 22 12 45	
18 P.	Szymona, Bisk. ☾	☾	7 14 5 15	10 1 2 1	
19 W.	Juliana, Konrada W.	☾	7 12 5 17	10 50 3 7	
20 Sr.	† Leona, Eucharyusza.	☾	7 10 5 19	11 48 4 1	
21 C.	Feliksa M., Eleonory p.	☾	7 8 5 21	12 53 4 44	
22 P.	† Stól św. Piotra w Ant.	☾	7 6 5 22	2 2 5 16	
23 S.	† Florentego, Piotra Dam.	☾	7 4 5 24	3 12 5 41	
9. Ewangelia u Mat. w Roz. 17 „O Przem. Pańskim“.					
24 N.	Sucha. Macieja Ap., Serg.	☾	7 2 5 26	4 22 6 1	
25 P.	Zygryda, Wiktora M. ☾	☾	7 0 5 28	5 30 6 18	
26 W.	Aleksandra B., Andrzeja.	☾	6 57 5 30	6 38 6 34	
27 Sr.	† Nicefora, Juliana M.	☾	6 55 5 32	7 45 6 48	
28 C.	Romana Op., Justusa.	☾	6 53 5 33	8 53 7 3	

ZAPISKI.

Dla rolników.

Przejrzeć narzędzia do uprawy roli. Przerabiać zboże jeżeli wilgotne. Ziemniaki przebrać. Nawozy sztuczne rozsiać. Dbać o ruch inwentarza na świeżem powietrzu. Kłaczę prowadzić do ogierów. Owce na latowe jagnięta dopuszczać do barana. Drzewa bielić wapnem.

Zmiany powietrza

podług 100-letniego kalendarza.

Początek lutego ponury i z deszczem; od 9—12 pogodnie, poczem 3 dni śnieżne, 16-go deszcz, następnie zimno; po 21 śnieg i zimno aż do 28.

Przysłowia.

Czasem luty, ostro kuty;
Czasem luty, same pluty.
Kiedy luty,
Obuj chłopie dobre buty.
Gdy na Gromnicę roztaje,
Rzadkie będą urodzaje.
Sól świętej Agaty
Broni od ognia chaty.

Mart po rosyjsku. Bjezen po czesku.		Marzec		Maerz po niemiecku. Marec po rusińsku.	
Dni	Imiona Świętych i Święta	Zna- ki	Słońca Wsch. Zach.	Księżycy Wsch. Zach.	
1 P.	† Antoniny, Albina B.	☩	6 51 5 35	10 2 7 19	
2 S.	† Heleny cesarzowej.	☩	6 49 5 37	11 11 7 38	
10. Ew. u Łuk. w Rozdz. 11 „Pan Jezus wyp. djabła.”					
3 N.	3 post. Głucha. Kunegund.	☩	6 46 5 39	rano 8 1	
4 P.	Kazimierza królewicza.	☩	6 44 5 41	12 19 8 29	
5 W.	Teofila, Fryderyka.	☩	6 42 5 43	1 26 9 6	
6 Sr.	† Wiktora i Wiktoryn. ☾	☩	6 40 5 45	2 27 9 55	
7 C.	Tomasza z Akwinu.	☩	6 37 5 47	3 19 10 57	
8 P.	† Bł. Wincentego Kadł.	☩	6 35 5 48	4 1 12 10	
9 S.	† Franciszki Rzymianki.	☩	6 33 5 50	4 35 1 31	
11. Ewang. u Jana w Roz. 6 „O nakarm. 5000 ludzi.”					
10 N.	4 post. Środop. 40 Męcz.	☩	6 30 5 52	5 3 2 58	
11 P.	Konstantego Wiel.	☩	6 28 5 54	5 25 4 26	
12 W.	Grzegorza Pap. W. ☼	☩	6 26 5 56	5 46 5 55	
13 Sr.	† Krystyny, Teodory.	☩	6 23 5 57	6 7 7 25	
14 C.	Matyldy Kr., Leona.	☩	6 21 5 59	6 28 8 54	
15 P.	† Longina żołn. i męcz.	☩	6 19 6 1	6 53 10 21	
16 S.	† Dyonizego, Juliana M.	☩	6 17 6 3	7 23 11 42	
12. Ewan. u Jana w Roz. 8 „Żydzi chcą ukam. Chryst.”					
17 N.	5 post. Biała. Gertrudy W.	☩	6 14 6 5	7 59 rano	
18 P.	Gabryela Arch. Cyryla.	☩	6 12 6 6	8 46 12 55	
19 W.	Józefa, Oblub. NMP. ☾	☩	6 10 6 8	9 42 1 55	
20 Sr.	† Eugeniusza M., Eufemii.	☩	6 7 6 10	10 46 2 42	
21 C.	Benedykta Op., Filomeny.	☩	6 5 6 12	11 54 3 17	
22 P.	† Katarzyny, Pawła.	☩	6 2 6 13	1 4 3 45	
23 S.	† Katarz. Król. Szw. Felik.	☩	6 0 6 15	2 13 4 7	
13. Ewan. u Mat. w Roz. 21 „Wjazd Jezusa do Jeroz.”					
24 N.	6 post. Palmowa. Marka.	☩	5 58 6 17	3 21 4 25	
25 P.	Zwiast. NMP.	☩	5 55 6 19	4 29 4 41	
26 W.	Tekli, Piotra, Jana P.	☩	5 53 6 20	5 36 4 56	
27 Sr.	† Ruperta Biskupa. ☼	☩	5 50 6 22	6 43 5 11	
28 C.	† Wielki Czw. Augusty M.	☩	5 48 6 24	7 51 5 27	
29 P.	† Wielki Piątek Eustazego.	☩	5 46 6 25	9 0 5 45	
30 S.	† Wielka Sob. Wiktora.	☩	5 43 6 27	10 9 6 6	
14. Ew. u Marka w Roz. 16 „O Zmartwych. Jezusa.”					
31 N.	Wielkanoc.	☩	5 41 6 29	11 16 6 33	

ZAPISKI.

Dla rolników.

Skierować wszystkich do robót polnych. Wałować i bronować. Z lutego jagnięta oczyszczać. Stebniki u pszczoł przewietrzać. Przyorywać oboznic pod ziemniaki. Drzewa w ogrodach podlewać gnojówką. Rozsiewać saletrę na żyto.

Zmiany powietrza podług 100-letniego kalendarza

Aż do 20-go powietrze ostre; 22-go przymrozek, następne noce bardzo chłodne, zresztą łagodnie.

Przysłowia.

Już noc niknie, a dzień długi;
Czy w porządku twoje plugi?
Spokładaneż pola były,
By się teraz znawoziły?
Już wiatr dmucha południowy;
Czyś gotowy? czyś gotowy?
Spiesz-że w pole, by po trochu,
Rzucić w ziemię owsa, grochu.

April po rosyjsku, Duben po czesku.		Kwiecień		April po niemiecku, Berezen po rusińsku.	
Dni	Imiona Świętych i Święta	Zna- ki	Słońca Wsch. Zach.	Księżyca Wsch. Zach.	
1 P.	Poniedział. Wielk.		5 39 6 31	rano	7 8
2 W.	Franciszka a Paulo.		5 36 6 32	12 18	7 52
3 Sr.	Ryszarda B., Pankracego.		5 34 6 34	1 12	8 48
4 C.	Ambrożego i Izydora B. ☾		5 32 6 36	1 57	9 55
5 P.	† Wincentego Fer., Ireny.		5 29 6 38	2 32	11 10
6 S.	Celestyna, Wilhelma Op.		5 27 6 39	3 1	12 31
15. Ewang. u Jana w Roz. 20 „O niewiernym Tomaszu.“					
7 N.	Przewod. Hermana. Epif.		5 25 6 41	3 26	1 55
8 P.	Dyonizego.		5 22 6 43	3 47	3 21
9 W.	Maryi Kleofasowej.		5 20 6 44	4 7	4 49
10 Sr.	Ezechiela, Apoloniusza.		5 18 6 46	4 28	6 18
11 C.	Leona Pap., Filipa B. ☾		5 16 6 48	4 51	7 47
12 P.	† Juliusza P., Zenona B.		5 13 6 50	5 19	9 13
13 S.	Maksyma, Hermenegilda.		5 11 6 51	5 53	10 32
16. Ewang. u Jana w Rozdz. 10 „O dobrym pasterzu.“					
14 N.	2 po Wiel. Waleryana.		5 9 6 53	6 37	11 40
15 P.	Anastazego M.		5 7 6 55	7 31	rano
16 W.	Feliksa, Lamberta M.		5 4 6 57	8 34	12 34
17 Sr.	Rudolfa i Roberta.		5 2 6 58	9 42	1 15
18 C.	Apoloniusza M., Perf. ☾		5 0 7 0	10 53	1 46
19 P.	† Leona P., Dyonizego.		4 58 7 2	12 3	2 10
20 S.	Agnieszki, Wiktora.		4 56 7 4	1 12	2 30
17. Ew. u Jana w Roz 16 „Maluczko, a nie ujrz. Mnie.“					
21 N.	3 po Wiel. Anzelma Arch.		4 53 7 5	2 19	2 47
22 P.	Sotera i Kaja P. M.		4 51 7 7	3 26	3 3
23 W.	Wojciecha B., Feliksa M.		4 49 7 9	4 33	3 18
24 Sr.	Jerzego M., Grzegorza B.		4 47 7 11	5 41	3 34
25 C.	Marka Ewang., Stefana B.		4 45 7 12	6 50	3 51
26 P.	† Marcela i Kletusa P. ☾		4 43 7 14	7 59	4 12
27 S.	Zity P., Anastazego.		4 41 7 16	9 6	4 37
18. Ewang. u Jana w Rozdz. 16 „O odejściu do Ojca.“					
28 N.	4 po Wiel. Witalisa, Wal.		4 39 7 18	10 11	5 9
29 P.	Piotra M. Roberta Op.		4 37 7 19	11 8	5 51
30 W.	Katarzyny S., Zofii.		4 35 7 21	11 56	6 44

ZAPISKI.

Dla rolników.

Kończyć zasiewy wiosenne i sadzenie okopowizn. Racice obcinać u bydła młodego. Świnie szczepić przeciw czerwonce. Przesadzać i szczepić drzewka, okopać wszystkie drzewa. Jagnięta odsadzać od matek.

Zmiany powietrza podług 100-letniego kalendarza.

Nocami aż do 10-go mróz, poczem do 23-go łagodniej; później znów powietrze ostrzejsze aż do 29-go i już od-tąd dni łagodniejsze.

Przysłowia.

Kiedy we Wielki Piątek mróz,
To gospodarzu proso na górę
[włóż.

Kiedy we Wielki Piątek rosa,
To nasiej gospodarzu dużo
[prosa.

We Wielki Piątek,
Dobry zasiewu początek.
We Wielki Piątek,
Boleści Maryi początek.

M a j po rosyjsku. Kveten po czesku.		M a j		M a i po niemiecku. M a j po rusińska.	
Dni	Imiona Świętych i Święta	Zna- ki	Słońca Wsch. Zach.	Księżyc Wsch. Zach.	
1 Sr.	Filipa i Jakóba, Apost.		4 33 7 23	rano	7 47
2 C.	Zygmunta Kr., Atanazego		4 31 7 24	12 33	8 59
3 P.	† Znalez. św. Krzyża. ☼		4 29 7 26	1 3	10 16
4 S.	Floryana M., Pelagii.		4 27 7 28	1 28	11 37
19. Ewang. u Jana w Roz. 16 „O prawd. modlitwie“.					
5 N.	5 po Wielk. Piusa V., Mon.		4 25 7 29	1 50	12 59
6 P.	Jana w oleju.	 we dni. 	4 23 7 31	2 10	2 23
7 W.	Domiceli panny		4 21 7 33	2 30	3 48
8 Sr.	Stanisława bisk.		4 19 7 34	2 51	5 15
9 C.	Wniebow. Pańskie.		4 18 7 36	3 16	6 41
10 P.	† Antoniusza, Izydora. ☼		4 16 7 38	3 47	8 4
11 S.	Dominika, Pankracego.		4 14 7 39	4 26	9 19
20. Ew. u Jana w Roz. 15/16 „O przyjściu Ducha święt“.					
12 N.	6 po Wiel. NMP. Łask.		4 12 7 41	5 15	10 21
13 P.	Jana, Serwacego biskupa	 	4 11 7 42	6 16	11 9
14 W.	Chrystyana, Bonifacego		4 9 7 44	7 24	11 45
15 Sr.	Zofii męcz. z 3 córkami		4 8 7 46	8 36	rano
16 C.	Jana Nepomucena.		4 6 7 47	9 48	12 12
17 P.	† Paschalisa, Anton. b. ☽		4 5 7 49	10 59	12 34
18 S.	† Feliksa P., Eryka Kr.		4 3 7 50	12 7	12 52
21. Ewan. u Jana w Roz. 14 „O zesł. Ducha świętego“.					
19 N.	Zielone Świątki.		4 2 7 52	1 14	1 8
20 P.	Pon. Ziel. Świątek.		4 0 7 53	2 21	1 24
21 W.	Wiktora, Konstantyna.		3 59 7 55	3 29	1 39
22 Sr.	† Heleny Kr., Marcyana.		3 57 7 56	4 37	1 56
23 C.	Jędrzeja, Dezyderyusza.		3 56 7 58	5 46	2 16
24 P.	† Joanny W., Zuzanny.		3 55 7 59	6 55	2 39
25 S.	† Grzegorza VII, Urbana ☼		3 54 8 0	8 1	3 9
22. Ew. u Mat. w Rozdz. 28 „Dana mi wszelka władza“.					
26 N.	Sw. Trójca. Filipa, August.		3 52 8 2	9 2	3 48
27 P.	Teodozyi P., Magdaleny.	 	3 51 8 3	9 53	4 38
28 W.	Germana b.		3 50 8 4	10 34	5 39
29 S.	Teodozyi panny, Teodora		3 49 8 6	11 7	6 49
30 C.	Boże Ciało. Feliksa P.		3 48 8 7	11 33	8 6
31 P.	† Petroneli P., Anieli M.		3 47 8 8	11 55	9 25

ZAPISKI.

Dla rolników.

Tępić chrabaszczę. Sadzić kapustę i buraki pastewne. Siać kukurydzę i proso. Walować pszenicę jeżeli za bujna. Tępić łopuchę i chwasty. Drenować pola. Ciąć drzewostan dębowy i świerkowy dla kory. Strzedz pnie słabsze w pasiece od rabunku.

Zmiany powietrza podług 100-letniego kalendarza.

1 i 2 pięknie, 3-go grzmot i w następstwie bardzo chłodno aż do 8-go. W nocy na 11-go lód i aż do 20-go zimno. Od 21—29-go ładnie ciepło; 30 i 31 lód i śron.

Przysłowia.

Witaj nam Maiczku,
Z słowiczkiem w gaiczku!
W maju szumne soseneczki,
Wonne puszczą ci chojniczki.
Jak w maju zimno,
To w stodole ciemno.
Oj mai-ć się majem maj,
Ostatek bydelku daj.

Lipień po rosyjsku. Czerwen po czesku.		Czerwiec			Juni po niemiecku. Czerweē po rusińsku.	
Dni	Imiona Świętych i Święta	Zna- ki	Słońca Wsch. Zach.	Księżycy Wsch. Zach.		
1 S.	Jakóba St. Juwencyusza		3 46 8 9	rano 10 46		
2 S.	Ewan. u Łuk. w Roz. 14 „O wezwaniu na wieczerzę“.					
2 N.	2 po Z. Sw. Marcelina. 		3 45 8 10	12 15 12 7		
3 P.	Klotyldy, Erazma m.		3 45 8 12	12 34 1 29		
4 W.	Kwiryna, Franciszka.		3 44 8 13	12 55 2 53		
5 Sr.	Bonifacego B., Waleryi.		3 43 8 14	1 17 4 17		
6 C.	Norberta B. M., Pauliny		3 42 8 15	1 44 5 40		
7 P.	† Roberta op.		3 42 8 15	2 18 6 57		
8 S.	Maksyma i Seweryna. 		3 41 8 16	3 2 8 5		
24.	Ewan. u Łuk. w Roz. 15 „O zgubionej owcy i groszu“.					
9 N.	3 po Z. Sw. Prymusa, Felic.		3 41 8 17	3 57 8 59		
10 P.	Małgorzaty Kr.		3 40 8 18	5 3 9 40		
11 W.	Feliksa i Fortunata Br.		3 40 8 19	6 15 10 12		
12 Sr.	Jana W., Onufrego		3 39 8 20	7 28 10 37		
13 C.	Antoniego z Padwy.		3 39 8 20	8 40 10 57		
14 P.	† Bł. Jolanty. Bazylego.		3 39 8 21	9 51 11 14		
15 S.	Leonii i Libii.		3 39 8 21	11 0 11 30		
25.	Ew. u Łukasza w Roz. 5 „O obfitym połowie ryb“.					
16 N.	4 po Z. S. Benona B. 		3 39 8 22	12 7 11 45		
17 P.	Adolfa b., Inocentego m.		3 39 8 22	1 14 rano		
18 W.	Wawrzyńca, Marka.		3 39 8 23	2 22 12 1		
19 Sr.	Gerwazego i Protazego.		3 39 8 23	3 31 12 20		
20 C.	Florentyny P., Praksedy.		3 39 8 24	4 40 12 41		
21 P.	† Alojzego Gonzagi.		3 39 8 24	5 48 1 8		
22 S.	Paulina B., Klemensa.		3 39 8 24	6 51 1 43		
26.	Ewan. u Mat. w Roz. 5 „O sprawied. Faryzeuszów“.					
23 N.	5 po Z. S. Maryanny, Zen.		3 39 8 24	7 46 2 29		
24 P.	Jana Chrzciciela. 		3 39 8 24	8 32 3 26		
25 W.	Emmy W., Prospera B.		3 40 8 24	9 8 4 35		
26 Sr.	Jana i Pawła M.		3 40 8 24	9 37 5 51		
27 C.	Władysława Króla.		3 40 8 24	10 1 7 11		
28 P.	† Wig. Leona II P., Iren.		3 41 8 24	10 22 8 33		
29 S.	Piotra i Pawła, ap.		3 41 8 24	10 41 9 55		
27.	Ewan. u Marka w Roz. 8 „O nakarm. 4000 ludzi“.					
30 N.	6 po Z. S. Wspom. św. Pawła		3 42 8 24	11 1 11 17		

ZAPISKI.

Dla rolników.

Koszenie traw i koniczyn.
Tępić kiankę i oset. Drzew-
ka odziabywać i podlewać.
Obcinać gałęzie topoli. Nisz-
czyć gąsienice. Omiatać czę-
sto pajęczynę z uli. Wiedną-
ce krze ziemniaków usuwać,
ażeby nie zarażały. Przerab-
iać komposty. Wyporządzać
narzędzia.

Zmiany powietrza podług 100-letniego kalendarza.

Z początku śron i chłód,
9-go śron powtórnie, później
aż do końca miesiąca ciepło.

Przysłowia.

Czerwiec temu się zieleni,
Kto do pracy się nie leni.
Gospodarzu, już ci czas,
Koniczyna gdyby las.
Kiedy Medard się rozwodni,
Będą deszcze sześć tygodni.
Na święty Antoni
Pierwsza się jagódka zapłoni.

Ljul po rosyjsku. Cervenec po czesku.		Lipiec		Jul po niemiecku. Lypec po rusińsku.	
Dni	Imiona Świętych i Święta	Zna-ki	Słońca Wsch. Zach.	Księżycy Wsch. Zach.	
1 P.	Najśw. Krwi Jezusa ☾	☾	3 43 8 24	11 22	12 39
2 W.	Nawiedzenie NMP. Jacka. ☾	☾	3 43 8 23	11 47	2 2
3 Sr.	Marka M., Eulogiusza ☾	☾	3 44 8 23	rano	3 23
4 C.	Józefa Kalasantego ☾	☾	3 45 8 23	12 17	4 41
5 P.	† Antoniego, Zakkarya ☾	☾	3 46 8 22	12 56	5 51
6 S.	Lucyi, Dominiki M. ☾	☾	3 46 8 22	1 46	6 50
28. Ewang. u Mat. w Roz. 7 „O fałszywych prorokach.”					
7 N.	7 po Z. Sw. Cyryla ☾	☾	3 47 8 21	2 46	7 36
8 P.	Elżbiety Kr. Wd., Eugen. ☾	☾	3 48 8 21	3 55	8 12
9 W.	Weroniki P., Zenona M. ☾	☾	3 49 8 20	5 8	8 39
10 Sr.	7 braci śpiących syn. Fel. ☾	☾	3 50 8 19	6 21	9 1
11 C.	Pelagii P., Piusa I P. ☾	☾	3 51 8 18	7 33	9 19
12 P.	† Jana Galberta Op. ☾	☾	3 52 8 17	8 43	9 36
13 S.	Małgorzaty P., Eugen. ☾	☾	3 53 8 17	9 51	9 51
29. Ewan. u Łuk. w Roz. 16 „O niesprawied. szafarzu.”					
14 N.	8 po Z. Sw. Bonawentury B. ☾	☾	3 55 8 16	10 59	10 7
15 P.	Rozest. Ap., Henryka Ces. ☾	☾	3 56 8 15	12 6	10 25
16 W.	N.M.P. Szkapl. Hilarego. ☾	☾	3 57 8 14	1 14	10 45
17 Sr.	Aleksego W., Marceliny P. ☾	☾	3 58 8 13	2 23	11 9
18 C.	Szymona z L., Kamila z L. ☾	☾	4 0 8 11	3 30	11 40
19 P.	† Wincentego a Paulo W. ☾	☾	4 1 8 10	4 35	rano
20 S.	Czesława W., Małgorzaty. ☾	☾	4 2 8 9	5 34	12 20
30. Ewan. u Łuk. w Roz. 19 „O Zburzeniu Jerozolimy.”					
21 N.	9 po Z. Sw. Kunegundy Kr. ☾	☾	4 4 8 8	6 25	1 12
22 P.	Maryi Magdal. Platona M. ☾	☾	4 5 8 6	7 6	2 16
23 W.	Franciszka S., Apolinar. ☾	☾	4 6 8 5	7 38	3 30
24 Sr.	Wiktora Z., Wincentego M. ☾	☾	4 8 8 4	8 5	4 50
25 C.	Jakóba St. Ap., Florenc. ☾	☾	4 9 8 2	8 27	6 14
26 P.	† Anny, matki N. M. P. ☾	☾	4 11 8 1	8 48	7 38
27 S.	Natalii i Julii. ☾	☾	4 12 7 59	9 8	9 2
31. Ewan. u Łuk. w Roz. 18 „O faryzeuszu i celniku.”					
28 N.	10 po Z. Sw. Czesława W. ☾	☾	4 14 7 58	9 29	10 26
29 P.	Flory, Marty P., Olafa Mr. ☾	☾	4 15 7 56	9 53	11 49
30 W.	Abdona, Ursusa B. ☾	☾	4 17 7 55	10 21	1 11
31 Sr.	Ignacego z L., Fabiana ☾	☾	4 18 7 53	10 57	2 30

ZAPISKI.

Dla rolników.

Nie spasać niewypoczonego siana. Konie i świnie pławie codziennie. Drób wypędzać w pole, w domu dodawać zielonej paszy. Świniom dodawać potrosze zielonej paszy, jeżeli nie chodzą po pastwisku. W domach utrzymywać chłód. Żniwa rozpocząć lepiej wcześniej, jak za późno.

Zmiany powietrza podług 100-letniego kalendarza.

Do 12-go upały z powodu czego częściej burze, później chłód przeplatany deszczem aż do końca miesiąca.

Przysłowia.

W lipcu kłos się korzy,
Że niesie dar Boży;
Który prosto stoi,
To z pustoty swojej.
Źle na Prokopa,
Jak zmoknie kopa.
Na święty Jakób,
Początek rachub.

Awgust
po rosyjsku.

Srpeň
po czesku.

Sierpień

August
po niemiecku.

Serpeň
po rusińsku.

Dni	Imiona Świętych i Święta	Zna- ki	Środa Wsch. Zach.	Księżyc Wsch. Zach.
1 C.	Piotra w okowach, Filipa.		4 20 7 51	11 42 3 42
2 P.	† NMP. Anielskiej, Alfonsa.		4 21 7 50	rano 4 44
3 S.	Znal. rel. św. Szczepana.		4 23 7 48	12 37 5 34
32. Ewang. u Marka w Rozdziale 7 „O głuchoniemym.”				
4 N.	11 po Z. Sw. Dominika.		4 24 7 46	1 42 6 12
5 P.	NMP. Snieżn., Afry P.		4 26 7 45	2 52 6 41
6 W.	Przem. Pańskie, Stefana. ☼		4 28 7 43	4 5 7 5
7 Sr.	Kajetana, Alberta.		4 29 7 41	5 17 7 25
8 C.	Cyryaka M., Emiliana.		4 31 7 39	6 27 7 42
9 P.	† Romana M., Juliana.		4 32 7 37	7 36 7 58
10 S.	Wawrzyńca M., Bogdana.		4 34 7 35	8 44 8 14
33. Ewan. u Łuk. w Roz. 10 „O miłośier. samarytan.”				
11 N.	12 po Z. Sw. Zuzanny P.		4 36 7 33	9 52 8 31
12 P.	Klary P., Hilaryi M.		4 37 7 31	10 59 8 50
13 W.	Hipolita i Heleny		4 39 7 29	12 7 9 12
14 Sr.	† Euzebiusza, Anastazyi. ☾		4 41 7 27	1 14 9 40
15 C.	Wniebowz. NMP.		4 42 7 25	2 19 10 15
16 P.	† Joachima Ojca NMP.		4 44 7 23	3 20 11 0
17 S.	Rocha i Jacka.		4 46 7 21	4 13 11 57
34. Ewan. u Łuk. w Roz. 17 „O dziesięciu trędowatych.”				
18 N.	13 po Z. Sw. Klary P.,		4 47 7 19	4 58 rano
19 P.	Zebalda, Ludwika, Benig.		4 49 7 17	5 35 1 6
20 W.	Bernarda, Lucyana S.		4 51 7 15	6 5 2 23
21 Sr.	Joanny Franciszki z Chant.		4 52 7 13	6 29 3 45
22 C.	Symforyana M., Tymot. ☼		4 54 7 11	6 51 5 11
23 P.	† Feliksa Ben., Wiktora B.		4 56 7 9	7 12 6 37
24 S.	Bartłomieja ap., Jerzego.		4 57 7 6	7 34 8 2
35. Ewang. u Mat. w Roz. 6 „O służ. Bogu i mamonie.”				
25 N.	14 po Z. Sw. NMP. Jasnog.		4 59 7 4	7 57 9 30
26 P.	Ireneusza i Zefiryna M.		5 1 7 2	8 25 10 55
27 W.	Cezarego B., Józefa Kal.		5 2 7 0	8 59 12 16
28 Sr.	Augustyna P., Pelagius. ☾		5 4 6 58	9 41 1 32
29 C.	Święcie gł. Sw. Jana Chrzc.		5 6 6 55	10 34 2 38
30 P.	† Róży Lim. P., Bononiusza.		5 7 6 53	11 35 3 31
31 S.	Raimunda, Paulina B.		5 9 6 51	rano 4 12

ZAPISKI.

Dla rolników.

Konie dobrze odżywiać. Pamiętać o kurach, gdyż jaja z sierpnia najlepsze do przechowania. Trzodę chlewną trzymać chłodno, chlewy dezynfekcyonować. Maciory puszczać pod barana na pokot zimowy. Świeżo młócone zboże cienko sypać i zostawiać okna na śpichrzu zawsze otwarte.

Zmiany powietrza podług 100-letniego kalendarza.

W pierwszych dniach z rana mglisto, dni zresztą upalne.

Przysłowia.

Na święty Wawrzyniec,
Dostaje kapusta wieniec.
A od Tadeusza,
Dostaje kapelusza.
Na święty Roch,
W stodole groch.
Do Maryi Wniebowstąpienia
Miej w stodole połowę mienia

Sientiaabr po rosyjsku. Zari po czesku.		Wrzesień		September po niemiecku. Wereseń po rusińsku.	
Dni	Imiona Świętych i Święta	Zna-ki	Słońca Wsch. Zach.	Księżycy Wsch. Zach.	
36. Ewan. u Łuk. w Roz. 7 „O wskrzesz. młod. z Naim“.					
1 N.	15 po Z. Sw. Aniołów Str.		5 11 6 49	12 43	4 44
2 P.	Stefana króla węgiersk.		5 12 6 46	1 54	5 10
3 W.	Bronisławy p., Izabeli		5 14 6 44	3 5	5 31
4 Sr.	Rozalii panny, Marcela		5 16 6 42	4 15	5 49
5 C.	Urbana, Wawrzyńca		5 17 6 39	5 24	6 6
6 P.	† Eugeniusza, Petroniusza		5 19 6 37	6 32	6 22
7 S.	Reginy p., Jana M.		5 21 6 35	7 40	6 38
37. Ewan. u Łuk. w Roz. 14 „O uzdraw. opuchłego“.					
8 N.	Narodzenie NMP.		5 22 6 32	8 47	6 56
9 P.	Sergiusza, Otomara		5 24 6 30	9 54	7 17
10 W.	Mikołaja z T., Feliksa		5 26 6 28	11 0	7 43
11 Sr.	Prota i Jacka		5 27 6 25	12 6	8 15
12 C.	Imienia NMP. Gwidona		5 29 6 23	1 7	8 55
13 P.	† Filipa, Eugenii		5 31 6 21	2 2	9 45
14 S.	Podwyższenie Krzyża św.		5 32 6 18	2 50	10 47
38. Ewan. u Mat. w Roz. 22 „O miłości Boga i bliźniego“.					
15 N.	17 po Z. Sw. NMP. Bolesn.		5 34 6 16	3 29	11 58
16 P.	Ludmiły, Kornelego M.		5 36 6 13	4 1	rano
17 W.	Piętna św. Franciszka		5 37 6 11	4 28	1 16
18 Sr.	† Suchy d. Tomasza z W.		5 39 6 9	4 51	2 39
19 C.	Niep. Serca NMP.		5 41 6 6	5 13	4 4
20 P.	† Suchy d. Eustachiusza		5 42 6 4	5 35	5 31
21 S.	† Suchy d. Mateusza ap.		5 44 6 1	5 59	6 59
39. Ewan. u Mat. w Roz. 9 „O uzdraw. paralityka“.					
22 N.	18 po Z. Sw. Maurycego.		5 46 5 59	6 26	8 27
23 P.	Linusa pap., Tekli P. M.		5 47 5 57	6 58	9 54
24 W.	NMP. od wyk. niewolnik.		5 49 5 54	7 39	11 15
25 Sr.	Błog. Ładysł. z Gielniowa		5 51 5 52	8 29	12 26
26 C.	Cypryana i Justyny m.		5 53 5 50	9 29	1 25
27 P.	† Kosmy i Damiana.		5 54 5 47	10 36	2 11
28 S.	Wacława kr., Wawrz.		5 56 5 45	11 46	2 46
40. Ew. u Mat. w Rozdz. 22 „O szacie godowej“.					
29 N.	19 po Z. Sw. Michała arch.		5 58 5 43	rano	3 14
30 P.	Hieronima doktora. Zotii		5 59 5 40	12 57	3 36

ZAPISKI.

Dla rolników.

Sprzątać wczesne ziemniaki. Kopce z ziemniakami nie okopywać za mocno. W drugiej połowie września siew oziminy. Na żyto powschodzone w jałowych miejscach siać saletrę z kainitem. Drób podtuczać i sprzedawać. Owoc zbierać i drzewa oczkować. Zamawiać makuchy i t. p.

Zmiany powietrza.

podług 100-letniego kalendarza.

Pogoda piękna aż do 13-go. Potem nieco chłodno i jesienne, wkrótce ale znów pogodnie. Od 28-go pochmurno, częstsze deszcze.

Przysłowia.

Idzie jesień,
A tu próżna kieszeń.
Święty Idzi,
W polu nie widzi.
Po świętym Mateuszu,
Nie chodzi się w kapeluszu.
Święty Michał,
Płoty porozpychał.

Oktjabr
po rosyjsku.
Rijen
po czesku.

Październik

Oktober
po niemiecku.
Žowteń
po rusińsku.

Dni	Imiona Świętych i Święta	Zna- ki	Słońca Wsch. Zach.	Księżycy Wsch. Zach.
1 W.	Łogost. Jana z Dukli		6 1 5 38	2 7 3 55
2 Sr.	Aniołów Stróżów, Tomasza		6 3 5 36	3 15 4 12
3 C.	Dyonizego B., Maksymil.		6 4 5 33	4 23 4 29
4 P.	† Franciszka Serafic.		6 6 5 31	5 30 4 45
5 S.	Apolinarego i Marcelina		6 8 5 29	6 37 5 3
41. Ewan. u Jana w Roz. 4 „O uzdraw. syna królewsk.“				
6 N.	20 po Z. Sw. Brunona op.		6 9 5 26	7 44 5 24
7 P.	NMP. Różańcowej.		6 11 5 24	8 50 5 48
8 W.	Brygidy wd., Benedykty P.		6 13 5 22	9 55 6 18
9 Sr.	Ludwika B., Dyonizego M.		6 15 5 19	10 58 6 55
10 C.	Franciszka Borgiasza W.		6 16 5 17	11 55 7 41
11 P.	† Placydy, Filonili		6 18 5 15	12 44 8 37
12 S.	Serafina, Maksymiliana		6 20 5 12	1 25 9 43
42. Ewng. u Mat. w Roz. 18 „O dłużn. i złym słudze“.				
13 N.	21 po Z. Sw. Edwarda kr.		6 22 5 10	1 59 10 56
14 P.	Bernarda W., Kaliksta P.		6 24 5 8	2 27 rano
15 W.	Jadwigi Wd., Teresy		6 25 5 6	2 51 12 13
16 Sr.	Saturnina M., Florentyna		6 27 5 3	3 13 1 34
17 C.	Wiktora, Andrzeja z Kr.		6 29 5 1	3 35 2 57
18 P.	† Łukasza apost. i ew.		6 31 4 59	3 57 4 23
19 S.	Piotra z Alk., Lucyusza		6 33 4 57	4 22 5 51
43. Ewang. u Mat. w Roz. 22 „O monecie czynszowej“.				
20 N.	22 po Z. S. Jana Kant., Ireny		6 34 4 55	4 53 7 20
21 P.	Urszuli p., Hilaryona.		6 36 4 53	5 31 8 46
22 W.	Marka B., Korduli		6 38 4 51	6 19 10 5
23 Sr.	Seweryna i Romana.		6 40 4 48	7 17 11 12
24 C.	Rafała Archaniola		6 42 4 46	8 24 12 5
25 P.	† Bonifacego P. Krysp. M.		6 43 4 44	9 35 12 45
26 S.	Łucyana, Ewarysta		6 45 4 42	10 47 1 16
44. Ewangelia u Mat. w Rozdz. 9 „O córeczce Jairy“.				
27 N.	23 po Z. S. Sabiny, Florenc.		6 47 4 40	11 58 1 41
28 P.	Szymona Judy apostoła.		6 49 4 38	rano 2 1
29 W.	Felicyana i Nareyza b.		6 51 4 36	1 7 2 19
30 Sr.	Marcela M., Alfonsa Rod.		6 53 4 34	2 14 2 36
31 C.	† Wigilia. Wolfganga.		6 55 4 32	3 21 2 52

ZAPISKI.

Dla rolników.

Zakończyć siew oziminy.
Wybrać okopowizny. Zaki-
szać sznycle, ziemniaki, ćwi-
klę i liście buraczane. Zimo-
wą orkę uskutecznić. Czy-
ścić wszystko bydło. Tępić
myszy w polach. Przejrzeć
i pochować maszyny i narzę-
dzia. Zabraniać pojenie by-
dła w stawach rybnych.

Zmiany powietrza podług 100-letniego kalendarza.

Do 9-go powietrze słotne.
Pomiędzy 10 a 16 śron i mróz,
17 dzień piękny, poczem zim-
no i znów łagodniej, — ostat-
nie 3 dni zimno.

Przysłowia.

Miesiąc październi,
Marca obraz wierny.
Po świętym Franciszku,
Pasą na owsisku.
Urbanów owies, Gawłowe żytko,
Nic nie warto wszystko.
Na święty Łuka,
Schowaj plug i włóka.

Nojabr po rosyjsku.		Listopad		November po niemiecku.	
Listopad po czesku.		Listopad		po rusińsku.	
Dni	Imiona Świętych i Święta	Zna- ki	Słońca Wsch. Zach.	Księżycy Wsch. Zach.	
1 P.	Wszystkich Święt.	☼	6 56 4 30	4 27	3 9
2 S.	† <i>Dzień Zaduszny</i>	☼	6 58 4 28	5 34	3 29
45. Ew. u Mat. w Roz. 8 „Jezus uśm. burzę na morzu “					
3 N.	24 po Z. Sw. Cezarego. ☾	☾	7 04 26	6 41	3 52
4 P.	Karola Boromeusza B.	☾	7 24 25	7 47	4 20
5 W.	Elżbiety, Idy z T.	☾	7 44 23	8 51	4 55
6 Sr.	Leonarda b. i m., Feliksa	☾	7 64 21	9 50	5 39
7 C.	Antoniego, Florencjusza	☾	7 84 19	10 41	6 32
8 P.	† 4 <i>Koronatów</i> , Seweryna.	☾	7 10 4 17	11 24	7 35
9 S.	Teodora m. Aleksandra.	☾	7 11 4 16	12 0	8 44
46. Ew. u Mat. w Roz. 13 „O kłakolu między pszenicą.“					
10 N.	25 po Z. S. Andrzeja z Aw.	☾	7 13 4 14	12 29	9 58
11 P.	Marcina B. W. ☾	☾	7 15 4 12	12 53	11 15
12 W.	5 br. Polaków, Emiliana.	☾	7 17 4 11	1 15	rano
13 Sr.	<i>Stanisława Kostki</i> , Mikołaja	☾	7 19 4 9	1 36	12 34
14 C.	Józefata M., Wawrzyńca.	☾	7 20 4 8	1 57	1 55
15 P.	† Leopolda w., Gertrudy.	☾	7 22 4 6	2 20	3 19
16 S.	Edmunda b., Alberta.	☾	7 24 4 5	2 47	4 45
47. Ewan. u Mat. w Roz. 13 „O ziarnku gorzyczynem.“					
17 N.	26 po Z. S. Grzegorza i Luc.	☾	7 26 4 3	3 21	6 12
18 P.	Pośw. Bazyliki, Odon P. ☾	☾	7 28 4 2	4 4	7 35
19 W.	Elżbiety, Maksyma.	☾	7 29 4 1	4 57	8 52
20 Sr.	Oflarowanie NMP.	☾	7 31 3 59	6 2	9 51
21 C.	Alberta B. W.	☾	7 33 3 58	7 15	10 39
22 P.	† Cecylii p. i m. Stefana	☾	7 35 3 57	8 29	11 15
23 S.	Klemensa P., Felicyty.	☾	7 36 3 56	9 42	11 42
48. Ewan. u Mat. w Roz. 24 „O okropnem spustoszeniu.“					
24 N.	27 po Z. S. Jana od krzyża.	☾	7 38 3 55	10 54	12 5
25 P.	Katarzyny P. M. Erazma. ☾	☾	7 40 3 54	rano	12 24
26 W.	Konrada, Leonarda	☾	7 42 3 53	12 3	12 41
27 Sr.	Waleryana, Jakóba	☾	7 43 3 52	1 10	12 58
28 C.	Piotra i Andrzeja M.	☾	7 45 3 51	2 17	1 15
29 P.	† Błażeja M., Saturnina P.	☾	7 46 3 50	3 23	1 34
30 S.	Andrzeja ap., Konstancyi.	☾	7 48 3 49	4 30	1 56

ZAPISKI.

Dla rolników.

Piwnice, pompy od wody i gnojówki zabezpieczać przed mrozami. Zakupić węgle i drzewo na opał. Zabezpieczyć kopce z warzywem przed mrozem. Cielne krowy odstawiać i skąpiej żywić. Sprzedawać tuczne gęsi. Zabezpieczać drzewka przed zającami.

Zmiany powietrza podług 100-letniego kalendarza.

Zimno do 10-go, po południu jednakże cieplej i pogodnie. Następnie do 18-go pochmurno i mglisto, reszta miesiąca mroźna, lecz słoneczna.

Przysłowia.

W listopadzie grzmi,
Rolnik dobrze śni.
Wszyscy święci,
Zima się kręci.
Na świętego Teodora,
Ściągaj krupy do chałupy.
Na świętego Marcina,
Najlepsza gęsiną.

Diekabr po rosyjsku. Prosinec po czesku.		Grudzień		Dezember po niemiecku. Iruden po rusińsku.	
Dni	Imiona Świętych i Święta	Zna-ki	Słońca Wsch. Zach.	Księżycy Wsch. Zach.	
49. Ew. u Łuk. w Roz. 21 „O znakach dnia sądnego“.					
1 N.	1 Adwent. Eligiusza B.		7 49 3 48	5 37	2 22
2 P.	Hipolita, Marcina.		7 51 3 48	6 42	2 55
3 W.	Franciszka Ksawerego. ☉		7 52 3 47	7 43	3 36
4 Sr.	Barbary p. i m.		7 53 3 46	8 37	4 27
5 C.	Saby, Op., Kryspiny.		7 55 3 46	9 24	5 27
6 P.	† Mikołaja B., Leoncyi.		7 56 3 45	10 2	6 35
7 S.	Ambrożego B., Marcelego.		7 57 3 45	10 33	7 48
50. Ewan u Mat. w Rozdz. 11 „O Janie w więzieniu.“					
8 N.	2 Adw. Niep. P. NMP.		7 59 3 44	10 59	9 4
9 P.	Waleryi i Leokadyi P. M.		8 0 3 44	11 21	10 21
10 W.	NMP. Loret., Eulalii.		8 1 3 44	11 41	11 39
11 Sr.	Damazego, Sabiny B. ☾		8 2 3 44	12 1 rano	
12 C.	Aleksandra, Konstanc.		8 3 3 44	12 23	12 59
13 P.	† Łucyi p., Otylii.		8 4 3 44	12 47	2 21
14 S.	Teodora M., Spirydyona.		8 5 3 44	1 16	3 44
51. Ewan. u Jana w Rozdziale 1 „O świadectwie Jana.“					
15 N.	3 Adw. Krystyny, Anton.		8 6 3 44	1 53	5 7
16 P.	Adelajdy, Ireniona.		8 7 3 44	2 40	6 24
17 W.	Łazarza B., Ignacego. ☼		8 8 3 44	3 39	7 32
18 Sr.	† Suche d. Gracyana, Wik.		8 9 3 44	4 48	8 27
19 C.	Pawła, Grzegorza Pap.		8 9 3 44	6 3	9 9
20 P.	† Suche d. Zenona, Teofila.		8 10 3 45	7 19	9 41
21 S.	† Suche d. Tomasza ap.		8 11 3 45	8 33	10 7
52. Ewan. u Łuk. w Rozdz. 3 „O rządach Tyberyusza.“					
22 N.	4 Adw. Anastazyi.		8 11 3 45	9 45	10 28
23 P.	Klemensa, Wiktoryi P.		8 12 3 46	10 55	10 47
24 W.	† Wigilia. Adama i Ewy.		8 12 3 47	rano	11 4
25 Sr.	Boże Narodzenie. ☾		8 13 3 47	12 2	11 21
26 C.	Sw. Szczepana I m.		8 13 3 48	1 9	11 39
27 P.	† Jana apostoła i ewang.		8 13 3 49	2 16	11 59
28 S.	Młodzianków M.		8 13 3 49	3 23	12 23
53. Ewang. u Łuk. w Rozdz. 2 „O Szymonie i Annie.“					
29 N.	Niedz. po Nar. Chr. Tomasz.		8 13 3 50	4 28	12 53
30 P.	Eugeniusza B. W.		8 14 3 51	5 31	1 31
31 W.	Sylwestra Papieża.		8 14 3 52	6 29	2 18

ZAPISKI.

Dla rolników.

Młócić zboże ze stogów.
Kuć konie. Opasy kontrolo-
wać i ważyć. Bydłu dawać
soli. Czyszczenie zboża na
śpichrzu. Wyrabywać dziury
w lodzie w stawach rybnych.
Zwozić lód do lodowni, drze-
wo z lasu i t. p. Podczas du-
żych śniegów żywić zwierzy-
nę. Odnowić kontrakty i wy-
syłać rachunki.

Zmiany powietrza

podług 100-letniego kalendarza.

Na początku mróz. Póź-
niej deszcz, zimna i lód. 10-go
śnieg, do 19-go przymrozki.
Następnie deszcze i znów zim-
na aż do Nowego Roku.

Przysłowia.

Grudzień ziemię grudzi,
A izdebki studzi.
Idzie zima,
A tu chleba niema.
Święto Barbary po wodzie,
Boże Narodzenie po lodzie.
W święto Barbarki,
Zdejm z góry sanki.

Chronologia roku 1918

Rok 1918 jest rokiem zwyczajnym i liczy się według poprawionego kalendarza, czyli tak zwanego gregoriańskiego; ma dni 365. Rosyanie nie zgadzają się z nami o 13 dni wstecz. Żydzi liczą rok od stworzenia świata. Mahometanie, czyli muzułmanie liczą swe lata od ucieczki Mahometa z Mekki do Medyny i mieć będą nowy rok 7 października 1918. Jest to dla nich rok zwyczajny 1337 i ma dni 354.

Tenże rok jest zatem według rachuby żydów 5678

Od założenia Rzymu 2671

Od ukrzyżowania Chrystusa . . 1885

Od zburzenia Jerozolimy . . . 1848

Od zaprow. kal. gregoriańskiego 336

Od zaprow. ulepszanego kalend. . 218

Od wstąpienia na tron Ojca świętego Benedykta XV 3

Od odbycia ostatniego soboru . . 47

Od początku państwa polskiego (550) 1367

Od pierwszego rozb. Polski (1772) 145

Od drugiego rozb. Polski (1793) . 124

Od trzeciego rozb. Polski (1795) 122

Od oblęż. Wiednia przez Turków 388

Od wynalezienia armaty i prochu 538

Od wynalez. sztuki drukarskiej . 478

Od urodzenia Mikołaja Kopernika 445

Od odkrycia Ameryki 426

Od wynalezienia maszyny parowej 220

Od zaprowadzenia telegrafu . . . 81

Od zaprowadzenia telefonu . . . 41

Od wynalez. telegrafu bez drutu 22

Nazwiska znaków niebieskich

♈ Baran

♉ Byk

♊ Bliźnięta

♋ Rak

♌ Lew

♍ Panna

♎ Waga

♏ Niedźwiadek

♐ Strzelec

♑ Koziorożec

♒ Wodnik

♓ Ryby

♈ Słońce

♑ Księżyc

♒ Nów księżyca

♓ Pierwsza kw.

♈ Pełnia

♑ Ostatnia kw.

O zaćmieniach w roku 1918.

W roku 1918 przypadają dwa zaćmienia słońca i jedno zaćmienie księżyca.

Pierwsze zaćmienie słońca jest całkowite i nastąpi w nocy z dnia 8 na 9-go czerwca. Rozpocznie się na zachodniej połowie Oceanu Spokojnego o godz. 8 minut 29 wieczorem, rozprzestrzenia się następnie na północno-wschodnią połowę Azji, północną Norwegię, północne okolice polarne, Amerykę północną i środkową i kończy się o godz. 1 minut 46 rano w zatoce Tehuantepec.

Zaćmienie księżyca nastąpi w ostatnich godzinach przedpołudniowych dnia 24 czerwca; jest ono częściowym i bardzo znikomem, ponieważ tylko siódma część zostanie przysłonięta i potrwa od godz. 10 minut 46 przed południem, do godz. 12 minut 10. Widzialnem będzie zaćmienie to w zachodniej połowie Ameryki południowej, w Ameryce północnej z wyjątkiem części północno-wschodniej, na Oceanie Spokojnym, w Australii, na wyspach Zundzkich z wyjątkiem Sumatry i w Japonii.

Drugie zaćmienie słońca jest częściowym i nastąpi dnia 3 grudnia. Rozpocznie się jako zaćmienie częściowe w wschodniej części Oceanu Spokojnego o godzinie 1 minut 21 po południu, rozprzestrzenia się następnie poprzez Amerykę południową z wyjątkiem północnych krańców nadbrzeżnych, południową część Oceanu Atlantyckiego i Afrykę południowo-zachodnią.

Liczba zwrotów kalendarzskich.

Złota liczba 19, Epakta XVII, to znaczy, ile dni od ostatniego nowiu upłynęło. Okrąg słoneczny 23. Litera niedzielna F. Od Bożego narodzenia aż do pierwszej Niedzieli Postu jest 6 tygodni i 5 dni, Pomiedzy Zielonemi Świątkami i Adwentem jest 28 tygodni, Niedziel po świętej Trójcy jest 26,

Krzyżowe dni.

W poniedziałek, wtorek i środę przed Wniebowstąpięciem, tj. 6, 7 i 8 maja.

Suchedni.

I. 20, 22 i 23 lutego. II. 22, 24 i 25 maja. III. 18, 20 i 21 września IV. 18, 20 i 21 grudnia.

Przepisy dotyczące Postu.

I. Dni postu, w których nie wolno używać mięsa, są następujące: 1. Wszystkie dni Wielkiego Postu, 2. Wigilie Bożego Narodzenia, Zielonych Świątek, św. Piotra i Pawła, Apostołów, Wniebowzięcia Najśw. Maryi Panny, Wszystkich Świętych, Zresztą co do postu należy się trzymać przepisów i zwyczajów dyecezyalnych.

II. Właściwie pościć, tj. jeden tylko raz na dzień się nasycić, powinniśmy: 1 we wszystkie dni Wielkiego Postu (wyjąwszy niedzieli). 2, w suchedni i 3, w wigilie Bożego Narodzenia, Wielkiżnocy, Zielonych Świątek św. Piotra i Pawła, Wniebowzięcia Najśw. Maryi Panny, Wszystkich Świętych i w środy i piątki Adwentu.

W dyecezyi wrocławskiej dozwoleń jest używanie mięsa przez cały Wielki Post, z wyjątkiem piątków i ostatnich trzech dni Wielkiego Tygodnia.

W innych dyecezyach każdego roku biskupi udzielają wiernym dyecezyi swoich dyspensę od pewnych przepisów postnych, która ogłaszała ludowi pasterze parafialni.

Cztery pory roku.

Wiosna zaczyna się 21 marca o godzinie 11 przed południem, w którym

to czasie słońce wschodzi w znak barana, Wiosenne porównanie dnia z nocą.

Lato rozpoczyna się 22 czerwca o godz. 7 rano, w którym to czasie słońce wstępuje w znak raka. Letnie przesilenie słońca. Najdłuższy dzień, a najkrótsza noc.

Jesień rozpoczyna się 23 września o godz. 10 wieczorem, w którym to czasie słońce wstępuje w znak wagi. Jesienne porównanie dnia z nocą.

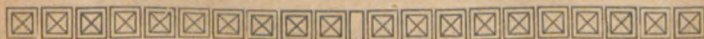
Zima rozpoczyna się 22 grudnia o godz. 5 po południu, w którym to czasie słońce wstępuje w znak koziorożca. Zimowe przesilenie słońca. Najkrótszy dzień, a najdłuższa noc.

Święta żydowskie.

Dnia 17 września 1917 rozpoczęł się rok 5678, który jest rokiem zwyczajnym i liczy 355 dni. Nowy rok 5679 rozpocznie się 7 września 1918 roku.

Purim 26 lutego. — * Początek Paschy (pierwsze święto) 28 marca. — * Drugie święto 29 marca. — * Siódme święto 3 kwietnia. — * Koniec Paschy 4 kwietnia. — * Święta tygodniowe 17 i 18 maja. — * Post na pamiątkę spalenią świątyni 18 lipca. — * Rok 5679. — * Nowy Rok 7 wrześ. — * Drugie święto 8 wrześ. — * Pest Gedellah 9 wrześ. — * Święto pojednania 16 wrześ. — * Kuczki 21 wrześ. — Drugie święto 22 wrześ. — Święto palmowe 27 wrześ. — * Koniec Kuczek 28 wrześ. — Święto Zakonu 29 wrześ.

Gwiazdka oznaczona święta obchodzą żydzi ściśle.

ZŁOTE ZIARNA

Bóg próbuje, Bóg często upadkiem zmusza do podźwignięcia się człowieka.

Kto się z czasem nie liczy, ten nic trwałego nie zbuduje.

SPIS ALFABETYCZNY ŚWIĘTYCH PAŃSKICH

Abdona Męcz. 30 lipca.
 Adama 24 grudnia.
 Adelajdy 16 grudnia.
 Adolfa B. 17 czerwca.
 Adryana M. 8 września
 5 sierpnia.
 Agapita M. 18 sierpnia.
 Agatona P. M. 10 st.
 Agaty P. M. 5 lutego.
 Agnieszki P. M. 21 st.
 Agrypiny P. M. 23 czer.
 Albina Bisk. 5 lutego i
 1 marca.
 Albiny P. 16 grudnia.
 Aleksandra P. 26 lut.
 Aleksandra P. 3 maja.
 Aleksandra M. 12 grud.
 Aleksiego Wyzn. 17 lip.
 Alfonsa Lig. 2 sierp.
 Alfreda 3 lipca.
 Alicyi 21 czerwca.
 Aliny 16 czerwca.
 Alojzy P. M. 22 paźdz.
 Alojzego Gonz. 21 cz.
 Amandy 6 lut. i 18 cz.
 Ambrożego B. 7 grud.
 Amelli 10 czerwca.
 Anastazego P. 27 lut.
 Anastazego M. 22 st.
 Anastazyi M. 15 kwiet.
 Anastazyi W. 26 paźdz.
 Anatolii 9 lipca.
 Anatoliusza M. 3 lipca.
 Andrzeja Apost. 30 list.
 Andrzeja B. 4 lutego.
 Andrzeja z Aw. 10 list.
 Andrzeja P. 6 maja.
 Anieli 31 maja.
 Aniołów Str. 2 paźdz.
 Anny Matki N. M. P.
 26 lipca.
 Antoniusza 12 lutego.
 Antoniego Op. 17 st.
 Antoniego Pad. 13 cz.
 Antonina B. W. 10 maja.
 Antoniny M. 1 marca.
 Anzelma B. 21 kwiet.
 Apolonii P. M. 9 lut.
 Apoloniusza B. 7 lipca.

Apoloniusza M. 18 kw.
 Arkadyusza M. 12 st.
 Apolinarego B. 23 lip.
 Arnolda 18 lipca.
 Artura B. 6 paździen.
 Atanazego B. 2 maja.
 Augusty M. 28 marca.
 Augustyna B. 28 sierp.
 Aurelii P. 25 września.
 Aureliusza 16 czerwca.
 Balbiny P. 31 marca.
 Baltazarego 6 stycznia.
 Barbary P. 4 grudnia.
 Barnaby Ap. 11 czerw.
 Bartłomieja Ap. 24 sier.
 Bazylego 2 st. i 14 cz.
 Benedykta Op. 21 mar.
 Beniamina M. 31 mar.
 Bernarda Op. 20 sierp.
 Bernardyna S. 20 maja.
 Berty 7 lipca.
 Bibiany P. 2 grudnia.
 Bładyny P. 2 czerwca.
 Blanki 28 listopada.
 Błażeja B. M. 3 lutego.
 Błażeja M. 29 listop.
 Boguchwała 22 marca.
 Bogumiła 10 czerwca.
 Bogusława B. 22 mar.
 Bohdana Op. 10 sierp.
 Bonawentury K. 14 lip.
 Bonifacego M. 14 maja.
 Boże Ciało 7 czerwca.
 Brunona W. 6 paźdz.
 Brygidy Wd. 8 paźdz.
 Brygidy Panny 1 lut.
 Bronisławy P. 3 wrześ.
 Cecylii P. M. 22 list.
 Celiny 8 cz. i 21 paźdz.
 Cezarego 21 lut. i 3 li-
 stopada.
 Cypryana B. 16 wrześ.
 Cyryaka M. 8 sierpnia.
 Cyryla Jer. B. 29 mar.
 Czesława W. 20 lipca.
 Czerdniestu M. 10 mar.
 Damazego Pap. 11 gr.
 Damiana M. 27 wrześ.

Daniela M. 3 stycznia.
 Daniela P. 31 lipca.
 Dawida K. 30 grudnia.
 Daryusza M. 19 gruod.
 Delfiny 26 listopada.
 Dezyderygo B. 23 maja.
 Dyonizego b. 16 marca
 i 8 kwietnia.
 Dyonizego B. W. 9 paź.
 Domicieli M. 7 maja i 6
 lipca.
 Dominika W. 4 sierp.
 Donata B. 7 sierpnia.
 Donata M. 17 lutego.
 Doroty Panny 6 lutego.
 Dydaka Wyzn. 13 list.
 Dzień Zaduszny 2 list.
 Edmunda B. 16 listop.
 Edwarda Kr. 13 pazoz.
 Edyty 5 grudnia.
 Eleonory P. 21 lutego.
 Eligiusza B. 1 grudnia.
 Elżbiety Kr. Wd. 8 lip.
 Elżbiety 5 listopada.
 Elżbiety Kr. W., 19 list.
 Emanuela 26 marca.
 Emeryka 4 listopada.
 Emili 22 mar. i 2 cz.
 Emiliana B. 11 wrześ.
 Emilianny M. 30 czerw.
 Emmy 19 kwietnia.
 Erazma B. 2 czerw. i
 25 listopada
 Ernesta 12 stycznia i 7
 listopada.
 Eryka Kr. M. 18 maja.
 Estery 18 listopada
 Eufemii P. 16 września.
 Eufemii M. 20 marca.
 Eucharysty B. 20 lut.
 Eufrozyny P. 3 wrześ.
 i 13 lutego.
 Eugenii P. 25 grudnia.
 Eugeniusza 4 stycznia
 i 20 marca.
 Eulalii P. M. 12 lutego.
 Eustachiusza M. 20 wrz.
 Euzeblia P. M. 20 paźdz.

Euzebiusza B. M. 16 gr.
Euzebiusza Kap. W. 14
sierpnia.

Euzebiusza M. 5 marca.
Ewarysta P. 26 paźdz.
Ewy 24 grudnia.

Ezechiela Pror. 10 kw.
Fabiana M. 20 styczn.
Faustyna M. 15 lutego.

Feliksa Pap. 30 maja.
Felicyana M. 9 czerw.
Felicyaty M. 23 listop.

Feliksa Kapł. 30 sierp.
Feliksa Kapuc. 18 maja.
Feliksa Walez. 20 list.

Ferdynanda Kr. 30 maja.
Fidelisa Kapuc. 24 kw.
Filipa Apost. 1 maja.

Filipa Neryusza 26 maj.
Filipa Benic. 23 sierp.
Filiberta 23 sierpnia.

Filomeny 21 marca i 5
lipca.

Flawiana M. 17 lutego.
Flawii P. 5 październ.
Flawiusza M. 22 czerw.

Florentego W. 23 lu.
Florentyny P. 20 cz.
Flory 29 lipca.

Floryana Męcz. 4 maja.
Fortunata Kap. 1 czer.
Franciszka Bor. 10 paź.

Francisza a Paulo 2
kwietnia.

Franciszka Ks. W. 3 gr.
Franciszka Sal. 29 st.
Franciszka Ser. 4 paź.

Franciszki Wd. 9 mar.
Gabryela Arch. 18 mar.
Gawła O. 16 październ.

Gastona 6 lutego.
Gedeona 18 czerwca.
Genowefy Hydr. 9 list.

Germana B. W. 28 maja.
Gertrudy 17 marca.
Gerwazego M. 19 cz.

Gilberta 4 lutego.
Gizeli 7 maja.
Grzegorza B. 4 stycz.

Grzegorza Naz. 9 maja.
Grzegorza P. 12 marca.

Grzegorza VII P. 25
maja.

Grzegorza P. 16 lutego.
Gustawa 2 sierpnia.
Gwidona 12 września.

Heleny Ces. 2 marca.
Heleny Kr. 22 maja.
Heleny W. M. 31 lipca.

Heliodora M. 3 lipca.
Henryka B. M. 19 st.
Henryka Ces. 15 lipca.

Hermenegildy Królow.
31 kwietnia.
Hieronima Dok. Kośc.

30 września.
Higina Pap. M. 11 st.
Hilarego Dok. k. 14 st.

Hilaryona Op. 21 paź.
Hipolita M. 30 stycznia
i 13 sierp.

Honoraty P. 11 styczn.
Huberta P. 3 listopada.
Hugona B. 1 kwietnia.

Idy Panny 13 kwietnia.
Idy z T. 5 listopada.
Idziego Op. 1 wrzes.

Ifigenii 17 września.
Ignacego B. 1 lutego.
Ignacego Lojoli W. 31

lipca.
Ildefonsa W. W. 23 st.
Imienia Jezus 1 stycz.

Imienia Maryi 12 wrz.
Innocentego P. 8 lipca.
Ireneusza M. 25 marca.

Ireny Panny 5 kwietnia
i 20 października.
Irmy 24 grudnia.

Irwiny P. 24 grudnia.
Iwona K. M. 19 maja.
Izaaka 3 czerwca.

Izabeli 15 marca i 3
września.
Izydora B. 4 kwietnia.

Izydora Oracza 10 maja
Izydora B. 2 lutego.
Jacka Wyznaw. 17 sier.

Jacka M. 11 września.
Jadwigi Wd. 15 paźdz.
Jakóba St. 1 czerwca.

Jakóba Ap. 1 maja.
Jakóba Apostoła 25 lip.

Jana Złotoust. 27 stycz.
Jana Matt. W. 8 lut.

Jana z Dukli 1 paźdz.
Jana Jalm. 24 styczn.
Jana Bożego 8 marca.

Jana w oleju 6 maja.
Jana Nepom. 16 maja.
Jana Chrz. 29 czerw.

Jana M. 16 i 26 czerw.
Jana Gwalberta 13 lip.
Jana Kantego 20 paźdz.

Jana Kap. W. 28 mar.
Jana od krzyża 24 list.
Jana Ewang. 27 gruo.

Jana Męcz. 7 września.
Januariusza B. M. 19
września.

Jerzego B. M. 23 kw.
Jędrzeja Bł. 16 maja.
Joanny Wd. 24 maja.

Joanny Fremiot 21 sier.
Joachima Ojca N. M. P.
16 sierpnia.

Jolanty Bł. 14 czerwca.
Jowity M. 15 lutego.
Józefa Oblubieńca N. M.

P. 19 marca.
Józefa Kalas. W. 4 lip.
Józefa z Arym. 17 mar.

Józefa z Kopt. 18 wrz.
Józefata 14 listopada.
Judy Ap. 28 październ.

Judyty Wd. 14 listop.
Juliana 19 i 27 lutego,
16 marca.

Juliana M. 19 i 27 lut.
Juliany P. 16 lutego.
Julii P. M. 22 maja.

Julity P. M. 30 lipca.
Juliusza 19 stycz.
Juliusza Pł. 12 kwietn.

Justusa 28 lutego.
Justyna 17 września.
Justyna fil. 14 kwietn.

Justyniana B. 5 wrz.
Kacpra 6 stycznia.
Kaja 22 kwietnia.

Kajetana W. 7 sierp.
Kaliksta Pap. 14 paź.
Kamilla W. 18 lipca.

Karola Borom. 4 list.
Karola C. 28 stycznia.

Kassjana 13 sierpnia.
 Kassysza M. 15 maja.
 Katarzyny z R. 13 lut.
 Katarzyny Sen. 30 kw.
 Katarzyny P. M. 25 list.
 Katarzyny Szew. 22 mar.
 Kat. św. Piotra w Rz.
 18 stycznia.
 Kat. św. Piotra w Ant.
 22 lutego.
 Kazimierza Kr. 4 mar.
 Kiliana B. 8 lipca.
 Klary P. 12 sierpnia.
 Kladyusza B. 6 czerw.
 Klemensa Pap. 23 list.
 Klemensa B. 13 lutego.
 Kleopatry 20 paźdz.
 Kleta M. 26 kwietnia.
 Kotyldy Kr. 3 czerwca.
 Konstancji P. M. 18 lut.
 Konstantego W. 11 mar.
 Konrada Wyzn. 19 lut.
 Konrada Bisk. 26 list.
 Korduli P. 22 paźdz.
 Kornelli M. 31 marca.
 Kozmy M. 27 września.
 Krescencji 15 czerwca.
 Krescencjusza 27 cz.
 Kryspina i Kryspianina
 25 października.
 Krystyny P. 13 marca
 i 24 lipca.
 Krzysztofa M. 25 lipca.
 Ksawerego 3 grudnia.
 Kunegundy Ces. 3 mar.
 Kunegundy Kr. 21 lip.
 Kwiryna Męcz. 30 mar.
 Lamberta 16 kwietnia.
 Larga M. 8 sierpnia.
 Leandra B. 27 lutego.
 Leokadyi P. 9 grudnia.
 Leona B. 20 lutego i
 14 marca.
 Leona I Pap. 11 kw.
 Leona II. Pap. 28 cz.
 Leonarda Wyzn. 6 list.
 Leoncjusza B. 13 st.
 Leonidasz M. 28 stycz.
 Leonilli P. M. 15 mar.
 Leopolda W. 15 marca
 i 15 listopada.
 Linusa 23 września.

Longina M. 15 marca.
 Lucyana 7 stycz.
 Lucyny P. 30 czerwca.
 Lucyny 17 paźdz.
 Lucysza 11 lut.
 Ludgardy P. 16 czerw.
 Ludgera B. 26 marca.
 Ludomira 3 paźdz.
 Ludwika Kr. 19 sier.
 Ludwika W. 12 lutego.
 Ludwiki P. 15 kwiet.
 Ładysława z Giel. 25
 września.
 Łazarza B. 11 lutego i
 17 grudnia.
 Łucyi Panny 13 grudn.
 Łukasza Ew. 18 paź.
 Macieja Apost. 25 lut.
 Magdaleny 27 maja.
 Makarego Op. 2 stycz.
 Makarego M. 29 lutego.
 Maksyma B. 18 listop.
 Maksyma M. 29 maja.
 Maksymiliana B. 12 paź.
 Małgorzaty Kr. sz. 10
 czerwca.
 Małgorzaty Kr. węgl.
 13 lipca.
 Mansweta B. 28 list.
 Marcelego P. 16 st.
 Marcelli Wd. 31 stycz.
 Marcelina P. 18 czerw.
 Marcyanny 9 stycz.
 Marty 19 stycz.
 Martyny P. M. 30 st.
 Maryana Ł. 19 sierpnia.
 Maryi Kleof. 9 kwietn.
 Maryi Magd. de Pazzis
 27 maja.
 Maryi Magdaleny w Je-
 rozolimie 22 lipca.
 Marty P. 29 lipca.
 Maryusza 19 stycznia.
 Marka 24 marca i 18
 czerwca.
 Mateusza Ap. 21 wrześ.
 Matyldy Kr. 14 marca.
 Maura 15 styczn. i 22
 listopada.
 Maurycego M. 22 wrz.
 Mauryliusza 13 wrześn.
 Metodogo B. 5 lipca.

Melanii P. M. 18 lut.
 Melchiora o stycz.
 Michała Arch. 29 wrz.
 Michała B. W. 23 maja.
 Mikołaja z Tol. 10 wrz.
 Mikołaja B. 6 grudnia.
 Mirona M. 17 grudnia.
 Młodzianków 28 grud.
 Modesta M. 15 czerw.
 Modesty P. 13 marca.
 Moniki W. 4 maja.
 N Krwi P. Ch. 1 lipca.
 Narcyza B. 29 paźdz.
 Narodzenie Chrystusa
 Pana 25 grudnia.
 Narodzenie N. M. P. 8
 września.
 Natalii Panny 27 lipca.
 Nawiedzenie N. M. P.
 2 lipca.
 Nawr. św. Pawła 25 st.
 N. M. P. Aniel. 2 sier.
 N. M. P. Boles. 15 wrz.
 N. M. P. od wyk. nie-
 wolników 24 wrześ.
 Niepok. Serca N. M. P.
 17 września.
 N. M. P. Jasnogór. 25
 sierpnia.
 N. M. P. Łaskawej 9
 maja.
 N. M. P. Loreł. 10 gr.
 N. M. P. Różań. 7 paź.
 N. M. P. Śnieżn. 5 sier.
 N. M. P. Szkapl. 16 lip.
 Napoleona 15 sierpnia.
 Nazaryusza B. 28 lipca.
 Nestora B. M. 26 lut.
 Nicefora B. 13 marca.
 Niepokalane Poczęcie
 N M P 8 grudnia.
 Nikodema M. 15 wrześ.
 Norberta B. 6. czerw.
 Obrzez Pańskie (N R)
 1 stycznia.
 Objaw. N. M. P. w Lo-
 urdes 11 lutego.
 Oczekiwanie N. M. P.
 18 grudnia.
 Oczyszczenie N. M. P.
 2 lutego.
 Odonia B. 18 listopada.

Ofiarowanie N. M. P.

21 listopada.

Olimpi 26 marca.

Olimpiusza M. 31 paź.

Olimpiusza B. 12 czer.

Onufrego Pust. 12 cz.

Opata B. 4 czerwca.

Otona Bisk. 24 lipca.

Otona M. 16 styczn.

Otyli P. M. 13 grudn.

Pankracego 12 maja.

Panteleona M. 27 lipca.

Paschalisa 17 maja.

Parysa 5 sierpnia.

Patrycyusza 17 marca.

Paulina B. 22 czerwca.

Pauli Wdowy 26 stycz.

Pawła M. 26 czerw. i

17 sierpnia.

Pawła I Pust. 15 stycz.

Pawła Ap 29 czerwca.

Pawła od krz. 28 kw.

Pelagii M. 12 paźdz.

Pelagii P. 11 lipca.

Petroneli 31 maja.

5-ciu blizn św. Franc.

18 września.

Pieciu br. męcz. 12 list.

Piotra B. M. 26 listop.

Piotra Chryzol. 4 grud.

Piotra Damiana 23 lut.

Piotra Nolaski 31 st.

Piotra M. 29 kwietnia.

Piotra Celest. 19 list

Piotra w okow. 1 sier.

Piotra Ap 29 czerwca.

Piotra z Alkant. 19 paź.

Piusa V Pap. 5 maja.

Piusa I P. M. 11 cz.

Placyda M. 5 paźdz.

Placydy P. 11 paźdz.

Podw. św. Krzyża 14

września.

Polikarpa B. M. 26 st.

Popelec 21 lutego.

Porfirego 26 lutego.

Praksedy P. 20 czerw.

Prokopa M. 27 lutego

i 4 lipca.

Probusa 15 mar. i 11 p.

Prospera B. 25 czerw.

Proto M. 11 września.

Teobalda P. 1 lipca.

Pryski 18 stycznia.

Przemienienie Pańskie

6 sierpnia.

Przenies. św. Stanisł.

B. 27 września.

Przenies. św. Wojcie-

cha 20 paźdz.

Przeniesien. relikw. św.

Kazimierza 27 sierp.

Ptolomeusza B. 24 sier.

Pulcheryi P. 10 wrześ.

i 7 lipca.

Rafała Arch. 24 paźdz.

Rajmunda W. 31 sierp.

Rajmunda 23 stycznia.

Raula 21 paźdz.

Reginy P. 7 września.

Remigiusza B. 1 paźdz.

Roberta Opata 7 czerw.

i 17 kwietnia.

Rocha Wyzn. 16 sierp.

Romana Opata 28 lut.

Romana M. 9 sierpnia.

Romany Panny 23 lut.

Romualda Opata 7 lut.

Rogiera 30 grudnia.

Rozalii P. 4 września.

Rozesłanie Ap. 15 lip.

Róży Lim. Panny. 30

sierpnia.

Rudolfa 17 kwietnia.

Rufa M. 28 listopada.

Rufina Wyzn. 19 sierp.

Rufiny P. 31 sierpnia.

Rupert B. 27 marca.

Ryszarda B. 3 kwiet.

Ryszarda król. 7 lut.

Saby B. 9 lutego.

Saby Opata 5 grudn.

Sabina W. 11 lipca.

Sabiniana M. 7 czerw.

Sabiny M. 27 paźdz.

i 29 sierpnia.

Salomei Panny 17 list.

Samuela 17 lut. i 20

sierpnia.

Saturnina M. 29 listop.

Saturniny P. M. 4 cz.

Sawiny P. 30 stycznia.

Scholastyki P. 10 list.

Sebastjana M. 20 st.

Serafina W. 12 paźdz.

Serafiny P. 29 lipca.

Serapiona W. M. 14 lis.

Serca Jezusowego 30

czerwca.

Sergiusza M. 24 lutego.

Serwacego B. 13 maja.

Serwiliana M. 20 kw.

Seweryna B. M. 23 p.

Seweryna Op. 8 stycz.

Siedm. ból. N. M. P. 14

kwietnia.

Siedm. braci św. 10 lip.

Sokratesa 19 kwietnia.

Sotera Pap. 22 kwiet.

Stanisława B. 8 maja.

Stanisława Kostki 13 li-

stopada.

Stefana Kr. W. 2 wrz.

Stefana M. 22 list. i 2

sierpnia.

Stolicy św. Piotra w

Ant. 22 lutego.

Sulpiciusza M. 20 kw.

Sykstusa III P. 28 mar.

Sylwana 4 paźdz.

Sylweryusza 20 czerw.

Sylwestra P. 31 grudn.

Symeona B. 18 lutego.

Symforyana M. 22 sier.

Szczepana M. 26 grad.

Szymona St. 5 stycz.

Szymona Ap. 28 paźdz.

Szymona z Lipnicy 18

lipca.

Świętej Rodziny 26 st.

Tacyana M. 16 marca.

Tadeusza Ap. 28 paźdz.

Tekli M. 26 marca.

Telesfora P. 5 styczn.

Teodora M. 9 listopada

i 7 stycznia.

Teodory M. 1 kwietnia

i 11 września.

Teodozyi P. 29 maja.

Teofila 6 lut. i 20 gr.

Teofila 8 st. i 5 mar.

Teresy P. 15 paźdz.

Tomasza z Akw. 7 mar.

Tomasza Ap. 21 grudn.
Tomasza Kant. 29 gr.
Trójcy św. 18 czerw.
Trzech Króli 6 stycz.
Tymoteusza B. M. 24
stycznia.

Tytusa B. 4 styczn.
Urbana Pap. 25 maja.
Urbana B. 16 maja.
Urszuli Panny 21 paź.
Ursusa 30 lipca.
Wacława Króla 28 wrz.
Waleryi Panny 9 grud.
Waleryi M. 5 czerw.
Walerego 12 grudnia.
Walerego M. 12 wrześ.
Waleryana B. 14 kw.
Waltera 2 maja.
Walentego K. M. 14 lut.
Walentyńy 15 lipca.
Wawrzyńca M. 10 sier.
Wawrzyńca B. W. 5
września.
Weroniki P. 13 styczn.
Wielkanoc 31 marca.

Wiktora M. 25 lutego i
6 marca.
Wiktora B. M. 21 maja.
Wiktoryi P. 23 grudn.
Wincentego Ferrer. W.
5 kwietnia.
Wincentego Kadłubka 8
marca.
Wincentego B. 20 mar.
Wincentego M. 22 stycz.
Wincentego a P. 19 lip.
Wirgiliusza B. M. 27
listopada.
Wirginii 7 listopada.
Wita 15 czerwca.
Witalisa M. 28 kwiet.
i 4 listopada.
Władysława Kr. 27 cz.
Wniebowstap. 17 maja.
Wniebowzięcie N. M. P.
15 sierpnia.
Wojciecha B. M. 23 kw.
Wszystkich Śwłych
1 listopada.
Zacharyasza 4 listop.

Zacharyasza Pr. 6 wrz.
Zaślubiny N. M. P. 23
stycznia.
Zefiryna Pap. 26 sierp.
Zenajdy Panny 11 paź.
Zenobiusza 24 grudnia.
Zenobii B. 30 paźdz.
Zenona B. 12 kwietnia.
Zenona Żoł. 22 grudn.
Zest. Ducha św. 11 cz.
Znalezienie Krz. św. 3
maja.
Znalezienie relikwii św.
Szczepana 3 sierp.
Zygryda B. 25 lutego.
Zofii FW. 15 maja.
Zofii M. 18 września.
Zofii z 3 córk. 30 wrz.
Zuzanny M. 24 maja.
Zuzanny P. 11 sierpnia.
Zwiastowanie N. M. P.
25 marca.
Zygmunta Kr. 2 maja.

SPIS ALFABETYCZNY IMION SŁOWIAŃSKICH

Aldona 11 paźdzniern.
Bogusław 2 marca.
Bogna św. 20 czerwca.
Bogodar 9 listopada.
Bogowit 6 marca.
Boguchwał 17 marca.
Boguchwała 29 maja.
Bogufał 26 kwietnia.
Bogumił 1 czerwca.
Bogumiła 20 grudnia.
Bogumir 13 stycznia.
Bogusław 20 marca.
Bogusława 23 września.
Bogusz 24 lutego.
Boguwoła 8 grudnia.
Bogdana 6 lutego.
Bohdana 18 marca.
Bohdan 26 marca.
Bojomir 6 stycznia.
Bolesława 22 lipca.
Bolesław 19 sierpnia.

Borys 9 sierpnia.
Borysława 25 maja.
Bożedar bł. 9 maja.
Bożenna 13 marca.
Bożesław 9 marca.
Bożesław 31 maja.
Bożydar 21 września.
Bożysław 19 czerwca.
Bożywój bł. 4 kwiet.
Błażej 3 lutego.
Bratysław 4 paźdzniern.
Bratumił 18 paźdzniern.
Bratumiła 3 czerwca.
Broniów 22 czerwca.
Bronisław 18 sierpnia.
Bronisław 6 paźdzniern.
Budzimił 15 wrześn.
Budzimir 16 czerwca.
Budzisława 20 paźdz.
Budziwój 23 maja.
Choćsław 5 maja.

Chlebostaw 6 sierp.
Chwalibóg 24 styczn.
Chwalibóg 28 lutego.
Chwalimir 8 lipca.
Chwalimira 25 listop.
Chwalisław 29 kwiet.
Chwalisław 3 listopada.
Cichomił 23 sierpnia.
Cichomir 6 czerwca.
Cieszmyr 24 sierpnia.
Cichosława 30 czerw.
Czciwój 2 września.
Cierpisława 29 lipca.
Cierpimir 10 maja.
Cichosław 13 maja.
Czciwój 19 lutego.
Czesław 12 stycznia.
Czesław św. 20 lipca.
Damian 27 września.
Daromila 21 paźdzniern.
Dobiesław 14 maja.

Dobrochna 5 lutego.
 Dobrogniewa 30 styczn.
 Dobrogost 14 lipca.
 Dobromil 5 czerwca.
 Dobromila 10 paźdz.
 Dobromir 4 stycznia.
 Dobromira 30 marca.
 Dobrosław 10 styczn.
 Dobrosława 8 kwietn.
 Domogost 9 paździen.
 Domorad 16 sierpnia.
 Domosław 15 stycznia.
 Domosława 7 wrześn.
 Domysław 21 czerwca.
 Dorosław 24 listopada.
 Długomir 14 marca.
 Długosław 18 czerwca.
 Długosław 15 paźdz.
 Długomil 20 kwietn.
 Drogomira 19 listopada.
 Drogomysł 17 czerwca.
 Drogosław 17 wrześn.
 Drogowit 18 wrześn.
 Dzierżykraj 17 lipca.
 Dzierzymir 14 paźdz.
 Dzierżysław 16 lipca.
 Dzierżysław 1 wrześn.
 Gniewomir 8 lutego.
 Godzimir 31 paździen.
 Godzislav 28 grudnia.
 Godysław 21 mar., 24
 grudnia.
 Gorysława 9 lutego.
 Gosław bl. 29 grudnia.
 Gościslav 17 kwietn.
 Gościslav 28 listopada.
 Gościwit bl. 6 maja.
 Grzmisław 12 paźdz.
 Grzmisława 25 grudnia.
 Imisław 30 wrześn.
 Iścislav 11 wrześn.
 Izasław 6 lipca.
 Jaclaw św. 15 sierpnia.
 Janisław 24 czerwca.
 Janusz 21 listopada.
 Jarogniew 6 grudnia.
 Jaromir 28 maja.
 Jaromir 10 kwietn.
 Jaropek 18 stycznia.
 Jarosław św. 24 kwiet.
 Jarosława 21 stycznia.
 Jerzy św. 23 kwietn.

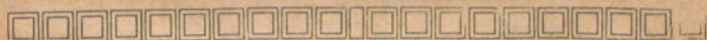
Jordan 13 lutego.
 Kalina 1 lipca.
 Kazimierz św. 4 marca.
 Kazimiera 21 sierpnia.
 Krasislav 16 kwietn.
 Krasnoroda 7 lipca.
 Krzemyśl 19 maja.
 Krzesimir 11 stycznia.
 Krzesław 27 marca.
 Krzepimir 19 wrześn.
 Lassota 31 grudnia.
 Lechosław 26 listop.
 Letosława 3 sierpnia.
 Lubomila 4 grudnia.
 Lubomir 30 kwietn.
 Lubomir 1 maja.
 Lubomira 24 lipca.
 Lubosław 11 kwietn.
 Lubomila 23 marca.
 Ludomil św. 7 maja i
 30 grudnia.
 Ludomila 23 marca.
 Ludomir 30 lipca.
 Ludomir 10 listopada.
 Ludomysla 7 grudnia.
 Ludosława 10 marca.
 Ludosław 30 listopada.
 Ludowit 11 maja.
 Lutomil 4 czerwca.
 Lutosław 26 paździen.
 Ładysław bl. 27 wrześ.
 Mieczysław 1 stycznia.
 Milada 16 lutego.
 Milogost 7 marca.
 Miłosław 2 lutego.
 Miłosław 3 lipca.
 Miłosz 25 stycznia.
 Miływój 23 listopada.
 Miron św. 17 sierp.
 Mirosław 26 lutego.
 Mirosława 26 lipca.
 Mnożysław 3 kwietn.
 Mścigniew 19 grudnia.
 Mścislav 8 stycznia.
 Mścislawa bl., 8 marca.
 Mściwój 4 listopada.
 Myślimir 13 kwietn.
 Myślisław 20 wrześn.
 Namysław 25 sierpnia.
 Nosisław 12 marca.
 Niemira 14 lutego.
 Nosisław 15 kwietn.

Olcomil 2 lipca.
 Olcosław 15 marca.
 Oleg św. 7 sierpnia.
 Onosława 21 lutego.
 Ostromir 4 sierpnia.
 Pakosław 3 marca.
 Polemir 19 marca.
 Prokop 5 lipca.
 Przebysława 22 paźdz.
 Przebysław 29 listop.
 Przedzimir bl. 14 czer.
 Przedzislav 23 lutego.
 Przedzislav 27 sierpn.
 Przemysław 12 kwietn.
 Przemysław 29 listop.
 Przemysława 30 paźdz.
 Przesław 6 kwietn.
 Przesław bl. 21 maja.
 Przesława 3 styczn.
 Przebysław 27 styczn.
 Radomil 11 czerwca.
 Racibor bl. 29 sierpnia.
 Radogost 14 styczn.
 Radomil 22 sierpnia.
 Radomila 13 lipca.
 Radomir 28 stycznia.
 Radomir 16 listopada.
 Radomyśl 27 grudnia.
 Radosław 1 marca.
 Radosław 7 kwietn.
 Radosława 8 wrześn.
 Radzimir 12 wrześn.
 Radzislav 16 paźdz.
 Radzislav 10 grudnia.
 Radziwój 10 lipca.
 Ratymir 19 stycznia.
 Ratysław bl. 2 czerw.
 Rolisław 1 sierpnia.
 Rościslav 17 stycznia.
 Rościslawa 4 wrześn.
 Rosław 13 sierpnia.
 Rosława 7 paźdz.
 Rozmysław 26 czerw.
 Rusław 27 maja.
 Sadomir 1 kwietn.
 Samomysł 25 paździer.
 Samosława 1 grudnia.
 Sebastian 20 stycznia.
 Sędzimir 20 listopada.
 Sędzislav 16 wrześn.
 Sędziwój 5 listopada.

Siemian 3 październ.
 Siemisław 24 październ.
 Skarbimir 26 stycznia.
 Sława bł. 12 sierpnia.
 Sławobój 25 lutego.
 Sławogost 28 kwietnia.
 Sławój 9 czerwca.
 Sławomila 2 marca.
 Sławomira 17 maja.
 Sławomir bł. 12 sierp.
 Sławomira 23 grudnia.
 Sławosz 25 lipca.
 Sławiniór 14 grudnia.
 Sobiebór 9 września.
 Sobiesław 20 sierpnia.
 Spitogniew 31 stycznia.
 Spitosława 5 grudnia.
 Stanimir 2 październ.
 Stanisław św. 8 maja.
 Stanisław 5 sierpnia.
 Stanisław św. 13 list.
 Strachota 9 lipca.
 Strzeżymir 21 kwiet.
 Strzeżysław 2 stycznia.
 Sulimir 30 maja.
 Sulisław bł. 7 lutego.
 Swatosz 11 marca.
 Świętobój 26 marca.
 Świętobór 5 kwietnia.
 Świętochna 11 lutego.
 Świętomir 28 lipca.
 Świętopelk 1 czerwca.
 Świętopelk 25 wrześn.
 Świętosław 31 sierpnia.
 Świętosław 3 maja.
 Świętosława 7 styczn.
 Świętosława 2 sierpnia.
 Szczesny bł. 30 sierpn.
 Szczesława 15 lutego.

Szulisław 2 grudnia.
 Tolimir bł. 12 lipca.
 Tomila b. 10 lutego.
 Tomir 27 listopada.
 Tomira 24 maja.
 Tomisław 21 grudnia.
 Unisław 18 lipca.
 Wacław bł. 14 kwiet.
 Wacław św. 28 wrześ.
 Wanda 23 czerwca.
 Wawrzyniec 10 sierp.
 Wiarosława 27 lutego.
 Wielisława 4 lipca.
 Wielosława 18 lutego.
 Więcyimir 26 maja.
 Więcisław 24 marca.
 Więnczysław 4 maja.
 Wiślimir 3 grudnia.
 Wisława bł. 22 maja.
 Wisław bł. 7 czerwca.
 Wit św. 15 czerwca.
 Witold 12 listopada.
 Witomił 27 październ.
 Witosława 4 lutego.
 Witymir 2 maja.
 Wityslaw 22 stycznia.
 Władybóg 28 październ.
 Władybój 10 września.
 Władymir 9 stycznia.
 Władysław 2 kwietnia.
 :27 czerwca.
 Wlastybór 5 stycznia.
 Wlastymil 25 czerwca.
 Wlastymir 3 stycz. i 23
 października.
 Wlastymira 26 sierpnia
 Włodzimierz 16 stycz.
 18 kwiet. i 11 sierp
 Wodzimir 14 listopada

Wodzisław 19 lipca.
 Wółciech św. 23 kwiet.
 Wojmír 11 grudnia.
 Woisław 5 marca.
 Woisława 8 październ.
 Wolidar 12 grudnia.
 Wolimir 15 grudnia.
 Wróciśław 23 styczn.
 i 22 lipca.
 Wróciwój 26 grudnia.
 Wszebór 27 lipca.
 Wszemił 12 maja i 18
 grudnia.
 Wszemiła 22 listopada.
 Wszerad 13 listopada.
 Wszesław 18 maja.
 Wszewład 6 listopada.
 Wyszomir 2 i 9 czer.
 i 28 sierpnia.
 Wyszosław 8 czerwca.
 Wyszosława 9 grudnia.
 Wytymir 2 listopada.
 Zbigniew 16 i 31 mar.
 Zbislaw 22 mar. i 13
 listopada.
 Zdobysław 31 lipca.
 Zdosława 16 grudnia.
 Zdzisław 29 stycznia.
 Zelimir 22 września.
 Ziemisław 3 październ.
 Ziemomysł 14 września
 Ziemowit 19 październ.
 Znatysław 1 październ.
 Znatysława 7 paźdz.
 Żegota 1 lutego.
 Żelisław 23 lipca.
 Żyrosław 17 grudnia.
 Żytomir 7 listopada.
 Żywisław 27 kwietnia.

== ZŁOTE MYSLI ==

Dziwnie Opatrzność Boska
 swoich wiernych broni;
 Gdy zechce, pajęczyną jak
 murem zasłoni.

* * *

Do tych należy jutrzejszy
 dzień,
 Co nowych łakną zdobyć;
 Kto się usuwa w ciszę, w cień,
 Ten się do żywych nie liczy.
 Adam Asnyk.

KALENDARZ HISTORYCZNY

* Znak urodzenia. † Znak śmierci.

Styczeń.

1. 1467 * Zygmunt I.
2. 1491 Bitwa z Węgrami pod Koszycami.
3. 1795 Deklaracja Austrii i Rosyi względem ostatecznego rozbioru Polski.
4. 1517 Zygmunt I zwołuje sejm pruski w Malborku.
5. 1576 Poselstwo stronników Maksymiliana w Wiedniu.
6. 1429 Zjazd królów chrześcijańskich w Łucku.
7. 1285 Synod w Łęczycy. — 1375 Synod w Uniejowie.
8. 1634 Władysław IV. przybywa do Smoleńska.
9. 1796 Prusacy zajmują Warszawę. — 1797 Dąbrowski formuje legiony we Włoszech.
10. 1677 Sejm walny w Warszawie.
11. 1386 Władysław Jagiello obrany królem polskim.
12. 1441 Hold księcia na Zatorze i Oświęcimie.
13. 1773 Manifest ogłaszający rozbiór Polski.
14. 1576 Wybór Stefana Batorego królem polskim. — 1807 Utworzenie rządu tymczasow. w Warszawie.
15. 1831 Chłopicki składa dyktaturę.
16. 1133 Napad Czechów na Śląsk.
17. 1649 Koronacja Jana Kazimierza. — 1734 Koronacja Augusta III.
18. 1509 Polacy zawierają w Moskwie pokój z Rosją.
19. 1261 * Władysław Łokietek. — 1789 Rozwiązanie nieustającej Rady narodowej.
20. 1319 Władysław Łokietek koronuje się w Krakowie.
21. 1633 Hold księcia Brandenburskiego. — 1831 Michał Radziwiłł naczelnym dowódcą powstania polskiego.
22. 1816 I-szy Sejm prawodawczy Rzeczypospolitej Krakowskiej.
23. 1440 Węgrzy zapraszają na tron Władysława III.
24. 1507 Koronacja Zygmunta I. króla polskiego.
25. 1588 Arcyksiążę austr. Maksymilian wzięty pod Byczyną do niewoli.
26. 1699 Pokój z Turkami w Karłowicach.
27. 1739 Stanisław Leszczyński abdykuje.
28. 1568 Wzięcie Wielirza.
29. 1583 Stefan Batory zaprowadza w Polsce pocztę publiczną.
30. 1706 † Maryi Kazimiery, żony Jana III.
1. 1610 Moskwa zaprasza na tron Władysława IV.

Luty.

1. 1411 Pokój z Krzyżakami w Toruniu. — 1733 † Augusta II.
2. 1676 Koronacja Jana Sobieskiego.
3. 1018 Bolesław Chrobry zawiera pokój w Budziszynie z Niemcami.
4. 1454 Prusy oddają się w opiekę Polski.
5. 1189 Synod polski w Krakowie. — 1831 Dybicz na czele armii rosyjskiej wkracza do Kowna i Uściutuga.
6. 1633 Koronacja Władysława IV.
7. 1792 Alians w Berlinie pomiędzy Austrią a Prusami celem nadania konstytucyi Polsce.
8. 1576 Stefan Batory zaprzysięga pacta conventa.
9. 1564 Zwycięstwo nad Moskwą pod Orszą.
10. 1564 Pożar Częstochowy.
11. 1579 Stefan Batory wieżdza do Grodna.
12. 1746 * Tadeusz Kościuszko. — 1796 † Stanisława Augusta.
13. 1386 Postowie Jagielly proszą o rękę Jadwigi.
14. 1831 Bitwa pod Stoczkiem.
15. 1386 Chrzest Jagielly, na którym przyjmuje imię Władysław.

- 1649 Elektor brandenburski Fryderyk Wilhelm, składa przez posłów hołd królowi Janowi Kazimierzowi.
16. 1241 Klęska Tatarów pod Turkiem.
 17. 1831 Skrzynecki zwycięża Dybica pod Dobrem.
 18. 1386 Zaślubiny Władysława Jagiełły z Jadwigą. — 1545 Prusacy przysięgają w Krakowie wierność Polsce.
 19. 1472 * Mikołaj Kopernik. — 1831 Bitwa pod Miłosną (Krukowiecki i Dybicz) i pod Nowąsą (Dwernicki i Kreuz).
 20. 1385 Zrównanie przywilejów Polski i Litwy. — 1831 Bitwa i klęska Polaków pod Grochowem.
 21. 1544 Koronacja Zygmunta Augusta. — 1574 Koronacja Henryka Walezego.
 22. 1382 Założenie Częstochowy. — 1387 Chrzest Litwy.
 23. 1766 † Stanisława Leszczyńskiego.
 24. 1582 Zdobycie Dorpatu. — 1859 † Zygmunta Krasińskiego.
 25. 1831 Skrzynecki obejmuje po ks. Radziwille naczelne dowództwo. — Bitwa na Pradze.
 26. 1383 Jadwiga ogłoszona w Sieradzu Królową polską.
 27. 1369 Pokój z Węgrami w Budzie.
 28. 1812 † Hugona Kollataja.

Marzec.

1. 1456 * Władysława Jagiełłończyka
2. 1333 † Władysława Łokietka.
3. 1384 Sejm elekcyjny w Radomiu — 1846 Austriacy wchodzą do Krakowa.
4. 1386 Koronacja Jagiełły. — 1482 † św. Kazimierza Jagiełłończyka
5. 965 Chrzest Mieczysława I. — 1102 † Władysława Hermana.
6. 1477 Hołd książąt śląskich w Krakowie.
7. 965 Chrzest Polski. — 1548 Zygmunt August obejmuje rządy Prus
8. 1223 † Wincentego Kadłubka.
9. 1440 Węgrzy zapraszają na tron Władysława III.
10. 1297 Klęska Krzyżaków od Litwinów pod Ascherodem.
11. 1646 † Stanisława Koniecpolskiego.
12. 1581 Stefan Batory wjeżdża do Rygi.
13. 1609 Estonia wcielona do Polski.
14. 1801 † Ignacego Krasickiego biskupa.
15. 1034 † Mieczysława II. — 1818 I-szy sejm Polski kongresowej.
16. 1331 Jan czeski nadaje Krzyżakom ziemię Dobrzyńską.
17. 1659 Sejm walny w Warszawie.
18. 1241 Klęska Polaków od Tatarów pod Chmielnikiem. — 1596 Przeniesienie stolicy z Krakowa do Warszawy.
19. 1767 Konfederacja Toruńska.
20. 1673 † księżka Augustyna Kordeckiego przeora Paulinów częstochowskich.
21. 1080 † Bolesława Śmiałego. — 1609 * Jan Kazimierz.
22. 1656 Szwedzi odparci od Częstochowy.
23. 1589 † Marcina Kromera dziejopisarza. — 1716 Konfederacya w Wilnie przeciw Sasom i Moskalom.
24. 1794 Tadeusz Kościuszko staje na czele powstania.
25. 1683 Hołd Fryderyka księcia Kurlandzkiego.
26. 1818 Otwarcie sejmu w Warszawie przez cara Aleksandra I. jako króla polskiego.
27. 1793 Prusacy zdobywają Gdańsk.
28. 1831 Zwycięstwo pod Wawrem (Skrzynecki).
29. 1079 Papież wyklina Bolesława Śmiałego za zabicie św. Stanisława Szczepanowskiego. — 1793 Rosya bierze w posiadanie Małopolskę i Litwę.
30. 1475 Wielki pożar Krakowa.
31. 1683 Przymierze między królem Janem Sobieskim, a cesarzem Leopoldem I, przeciw Turkom.

Kwiecień.

1. 1548 † Zygmunta I. (Starego).

2. 1702 † hetmana Stanisława Jabłonowskiego.
 3. 1025 † Bolesława Chrobrego.
 4. 1794 Zwycięstwo Kościuszki pod Racławicami.
 5. 1194 † Kazimierza Sprawiedliwego.
 6. 1361 Założenie Akademii krakowskiej. — 1551 † Barbary Radziwiłłówny.
 7. 1656 Pobicie Szwedów pod Warką.
 8. 1390 Królowa Jadwiga wkracza z Polakami do Węgier.
 9. 1570 Sejm sandomierski uchwała wolność wyznań. — 1793 Oświadczenie II. rozbioru Polski.
 10. 1598 Przymierze Polski z Austrią.
 11. 1081 † króla Bolesława Śmiałego w Ossyaku, klasztorze w Karyntyi. — 1764 Traktat Rosyi i Prus w sprawie Polski.
 12. 1467 Krzyżacy sprzedają Malbork Polakom.
 13. 1793 Caryca Katarzyna II. ogłasza II. rozbiór Polski.
 14. 1809 Ferdynand arcyks. austr. wkracza do Warszawy.
 15. 1518 Królowa Bona wjeżdża do Krakowa.
 16. 1676 Kurlandya dostaje przywileje
 17. 1794 Powstanie w Warszawie (Kiliński, Igelstroem).
 18. Wjazd Stefana Batorego do Krakowa. — 1791 Prawa sejmu 4-rolletniego o miastach.
 19. 1773 Sejm delegacyjny (Tadeusz Rejtan).
 20. 1118 Poświęcenie katedry krakowskiej.
 21. 1543 Wesele króla Zygmunta z Elżbietą austriacką. — 1773 Sejm rozbiorowy w Warszawie.
 22. 1228 Konrad, książę Mazowiecki, wydaje przywilej, nadający Krzyżakom ziemię Chełmińską i Nieszawską. — 1793 Otwarcie Sejmu w Grodnie.
 23. 997 Męczeńska śmierć św. Wojciecha.
 24. 1296 Władysław Łokietek obrany królem polskim.
 25. 1333 Kazimierz Wielki koronuje się królem polskim.
 26. 1795 Polska po raz trzeci rozczepiana.
 27. 1831 Dwernicki pobity od Rüdigera pod Boremlą, przechodzi do Galicyi i składa broń.
 28. 1848 Zjazd polskich delegatów w Mitosławiu (w Poznańskim) uchwała zerwać z Prusami i działać zaczepnie. Mierosławski naczelnym wodzem.
 29. 1606 Maryna Mnischówna zaręczona carowi Dymitrowi
 30. 1310 * Kazim. Wielki. — 1632 † króla Zygmunta III. w Warszawie. — 1815 Car Aleksander ogłasza się królem polskim.
- Maj.
1. 1576 Koronacja Stefana Batorego i Anny Jagiellonki. — 1674 Jan Sobieski w Warszawie obrany królem.
 2. 1068 Bolesław Śmiały wkracza do Kijowa.
 3. 1791 Konstytucya Polski z dnia 3 Maja.
 4. 1505 Sejm w Radomiu zatwierdza statut króla Aleksandra.
 5. 1194 † króla Kazimierza Sprawiedliwego. — 1791 Król z sejmem zaprzysięga konstytucyę 3 Maja.
 6. 1763 * Książę Józef Poniatowski.
 7. 1787 Stanisław-August Poniatowski przyjmuje carycę Katarzynę w Kaniowie.
 8. 1079 † św. Stanisława Szczepanowskiego biskupa krakowskiego.
 9. 1638 Jan Kazimierz uwięziony we Francyi.
 10. 1794 Kościuszkowski mianuje Radę najwyższą.
 11. 1838 † Jędrzeja Śniadeckiego.
 12. 1159 † króla Władysława II. — 1792 Zawiązanie konfederacyi Targowickiej.
 13. 1418 Papież Marcin V. mianuje Władysława Jagiełłę swoim następcą w Polsce.
 14. 1770 Konfederacya Barscy ogłasza bezkrólewie.

15. 1664 Jan Kazimierz wjeżdża do Wilna.
 16. 1648 Klęska Polaków pod Żółtymiwodami.
 17. 1573 Wybór Henryka Walezyusza na tron polski. — 1773 Wojska zaborecze wkracają do Warszawy.
 18. 1792 Rosya oświadcza się przeciw sejmowi 4-ro letniemu.
 19. 1809 Sandomierz zdobyty.
 20. 1648 † Władysława IV. króla polskiego.
 21. 1434 † Władysława Jagielly.
 22. 1412 Zygmunt król węgierski rozjemcą w kłótni Polaków z Krzyżakami.
 23. 1588 Pogrzeb Stefana Batorego.
 24. 1543 † Mikołaja Kopernika.
 25. 922 † Mieczysława I. — 1815 Konstytucja Polski.
 26. 1648 Klęska Polaków pod Korsuniem. — 1831 Bitwa i klęska Polaków pod Ostrołęką.
 27. 1471 Czesi wzywają Władysława Jagiellończyka na tron.
 28. 1794 Rząd Polski w ręku Rady Najwyższej.
 29. 1792 Koniec sejmiku 4-ro letniego
 30. 1592 Koronacja Zygmunta III.
 31. 1364 Kazimierz Wielki obdarowuje przywilejami Akademię krakowską. — 1434 † króla Władysława Jagielly
- Czerwiec.
1. 1794 Poselstwa zagraniczne uznają Najwyższą Radę polską — 1809 Austriacy opuszczają Warszawę.
 2. 1629 * Jan Sobieski.
 3. 1035 Ryksa królowa uchodzi z Polski.
 4. 1013 Bolesław Wielki pasowany rycerzem cesarstwa niemieckiego — 1872 † Stanisława Moniuszki
 5. 1569 Księstwo Kijowskie przyłączone do Polski.
 6. 1795 Bitwa pod Szczekocinami
 7. 1492 † Kazimierza Jagiellończyka
 8. 1339 † Aldony, żony Kazimierza Wielkiego.
 9. 1595 * Władysław IV.
10. 1651 Jan Kazimierz przybywa do Częstochowy.
 11. 1401 Połączenie w Wilnie Litwy z Koroną.
 12. 1809 Bitwa pod Wrzawą.
 13. 1611 Zdobyć Smoleńską przez Polaków. — 1669 Michał Wiśniowiecki obrany królem.
 14. 1793 Targowiczanie odbywają sejm w Grodnie.
 15. 1794 Wojska polskie pod wodzą Kościuszki ponoszą klęskę od Rosyan i Prusaków.
 16. 1383 Sejmowił wybrany królem polskim.
 17. 1399 † królowej Jadwigi, żony Władysława Jagielly. — 1696 † króla Jana III Sobieskiego w Wilanowie, pod Warszawą.
 18. 1574 Henryk Walezy uchodzi kryjomo z Polski.
 19. 1205 Zwycięstwo Polaków pod Zawichostem nad Rusinami.
 20. 1566 * Zygmunt III. król polski.
 21. 1791 Fryderyk Wielki król pruski zaprzysięga Polsce przyjaźń.
 22. 1264 Zniszczenie plem. Jadrwinów.
 23. 1768 Gonta hajdamaka wycina mieszkańców Humania. — 1818 Pogrzeb Kościuszki w Krakowie.
 24. 1305 † Wacława króla polskiego.
 25. 1628 Polacy zadają klęskę Szwedom pod Kwidzynem.
 26. 1295 Koronacja Przemysława I. w Gnieźnie.
 27. 1660 Stefan Czarniecki i Sapieha zwyciężają Moskali pod Polonną. — 1697 Obranie Augusta II. (Sasa) królem polskim.
 28. 1325 Władysław Łokietek i Gedymin książę litewski zawierają przymierze.
 29. 1470 Władysław Jagiellończyk obejmuje tron Węgier.
 30. 1579 Wyprowadzenie Polaków na Moskwę.
- Lipiec.
1. 1569 Sejm w Lublinie celem połączenia Litwy z Polską.
 2. 1350 Litwa najeżdża ziemię Sandomierską.

3. 1700 August II. wyprawia się do Inflant.
4. 1610 Zwycięstwo hetmana Stanisława Żółkiewskiego pod Kłuszy-nem nad Moskalami.
5. 1778 Tadeusz Kościuszko przybywa do Ameryki.
6. 1337 Książę litewski Gedymin ginie pod Baierburiem.
7. 1572 † Zygmunta Augusta.
8. 1831 Kłeska Gielguda i Chłapow-skiego pod Szawłami.
9. 1623 Gdańszczanie hołdują kró-lowi polskiemu.
10. 1660 Wydalenie z Polski Aryanów.
11. 1831 Gen. Paszkiewicz przepra-wia się pod Nieszawą przez Wi-się (około Plocka).
12. 1704 Stanisław Leszczyński wy-brany królem Polski.
13. 1794 Oblężenie Warszawy przez Prusaków.
14. 1410 Władysław Jagiello zadaje klęskę Krzyżakom pod Grun-waldem.
15. 1738 Kłeska Turków pod Moha-czem.
16. 1625 Szwedzi zajmują Gdańsk.
17. 1501 † Króla Jana-Olbrachta w To-runiu. -- 1792 Bitwa pod Du-bienką.
18. 1515 Zygmunt I. król polski na zjeździe monarchów w Wiedniu.
19. 1569 Hołd księcia Alberta pru-skiego.
20. 1633 Fryderyk Kettler, książę kur-landzki, składa hołd królowi Wła-dysławowi IV.
21. 1792 Caryca Katarzyna wzywa Stanisława Augusta do przystą-pienia do konfederacji Targo-wickiej.
22. 1443 Władysław III. wyprawia się przeciw Turkom.
23. 1793 Targowiczanie podpisują roz-biór Polski.
24. 1292 † błogosł. Kunegundy, żony Bolesława. — 1683 Król Jan III. rusza z Warszawy na odsiecz Wiednia.
25. 1393 † Konrada Wallenroda, mi-strza krzyżackiego. — 1418 Wal-

ny sejm w Łęczycy. — 1434 Ko-ronacja króla Władysława War-neńczyka w Krakowie.

26. 1550 Sejm walny w Piotrkowie.
27. 1806 Napoleon I. wjeżdża do Po-znania.
28. 1589 Arcyks. austriacki Maksymilian puszczony z niewoli w Łań-cucie.
29. 1434 Koronacja Władysława War-neńczyka.
30. 1514 Oliński wydaje Smoleńsk Mo-skalom.
31. 1648 Konfederacja jeneralna w Warszawie.

Sierpień.

1. 1431 Zdobycie Włodzimierza. — 1520 * Zygmunt August.
2. 1519 Polacy staczają pod Soka-lem bitwę z Tatarami.
3. 1683 Cesarz Leopold, prosi króla Sobieskiego o odsiecz.
4. 1308 Krzyżacy wycinają w pień mieszkańców Gdańska.
5. 1772 Postanowienie I-szego roz-bioru Polski.
6. 1506 Kosz tatarski zniesiony pod Kleckiem.
7. 1392 Pojednanie Jagielly z Wit-toldem.
8. 1780 Zgon Tadeusza Rejtana.
9. 1683 Nuncyusz papieski i hr. Wil-czek proszą Sobieskiego o po-spieszenie na ratunek Wiednia.
10. 1831 Skrzyniecki składa naczelne dowództwo powstania.
11. 1569 Unia Litwy z Koroną.
12. 1399 Litwini pobici od Tatarów pod Worskłą.
13. 1592 Jan Olbracht obrany królem polskim.
14. 1018 Bolesław Chrobry wjeżdża złotą bramą do Kijowa — szczer-biec.
15. 1657 † Bohdana Chmielnickiego. — 1831 Powstanie w Warszawie.
16. 1680 Król Sobieski (Jan III) wcho-dzi do Jass.
17. 1492 Jan Olbracht ogłoszony kró-lem w Krakowie. — 1649 Hołd Bohdana Chmielnickiego.

18. 1589 Turcy i Tatarzy oblegają Lwów.
19. 1506 † Aleksandra Jagiellończyka w Grodnie. — 1587 Zygmunt III. ogłoszony królem polskim.
20. 1672 Turcy zdobywają Kamieniec Podolski. — 1742 * Tadeusz Rejtan w Hruszowie.
21. 1682 Zgorzał we Lwowie kościół Najśw. Maryi Panny Śnieżnej.
22. 1530 Porażka Tatarów pod Ober-tynem. — 1583 † Jana Kochanowskiego.
23. 1494 Klęska Polaków od Tatarów pod Wiśniowcem.
24. 1109 Bitwa pod Psim Polem.
25. 1581 Zdobycie Pskowa.
26. 1601 Pobicie Szwedów pod Rygą.
27. 1610 Król Władysław zaproszony na tron Moskwy.
28. 1611 Bunt w Moskwie przeciw Polakom.
29. 1661 Polacy oblegają Mohylew.
30. 1657 Szwedzi wyparci z Krakowa.
31. 1299 † Leszka Czarnego.

Wrzesień.

1. 1392 Krzyżacy oblegają Wilno.
2. 1793 Prusacy żądają odstąpienia im Wielkopolski.
3. 1612 Bitwa Polaków w Moskwie.
4. 1606 Sejm w Wiślicy
5. 1772 Traktaty trzech mocarstw co do rozbioru Polski.
6. 1634 Władysław IV. zaślubiony z Cecylią Renatą.
7. 1764 Stanisław August Poniatowski królem polskim.
8. 1648 Bohdan Chmielnicki z Tatarami oblega Lwów. — 1717 Koronacja M. B. Częstochowskiej.
9. 1733 Stanisław Leszczyński przybywa do Warszawy.
10. 1573 Henryk Walezy zaprzysięga pacta-conventa.
11. 1683 Król Jan III. staje pod Wiedniem.
12. 1683 Król Jan III. Sobieski zadaje Turkom klęskę pod Wiedniem.
13. 1683 Król Jan III. wjeżdża do Wiednia zwycięzca. — 1773 Zastwierdzenie pierwszego rozbioru

Polski. — 1793 Rozwiązanie konfederacyi Targowickiej.

14. 1485 Hold Multan i Wołoszczyzny
15. 1015 Polacy przechodzą Łabę (Elbę) i biją w niej słupy żelazne jako granice Polski. — 1764 Stanisław August zaprzysięga pacta-conventa. — 1831 Bitwa pod Opolem.
16. 1831 Generał Romarino pobity od Rosena pod Opolem i Borowem, składa broń w Galicyi.
17. 1663 Zwycięstwo pod Cudnowem.
18. 1676 Zwycięstwo króla Jana III. pod Żurawnem. — 1772 Pierwszy rozbiór Polski.
19. 1649 Bohdan Chmielnicki przysięga na wierność Polsce.
20. 1491 Koronacja Jana Olbrachta — 1549 Hold książąt pomorskich.
21. 1699 Turcy napowrót oddają Polakom Kamieniec. — Marcin Katski. — 1733 Stanisław Leszczyński zaprzysięga pacta-conventa.
22. 1621 Hold Jerzego-Wilhelma księcia pruskiego.
23. 1548 Klęska Polaków pod Piławcami.
24. 1621 † hetmana J. Chodkiewicza.
25. 1793 Konfederacya sejmowa potwierdza drugi rozbiór Polski.
26. 1617 Ugoda z Tatarami w Buzynie
27. 1533 * Stefan Batory. — 1605 Zwycięstwo pod Kirchholmem. — 1612 † księdza Piotra Skargi.
28. 1621 Zwycięstwo pod Kirchholmem. — 1621 Zwycięstwo pod Chocimem.
29. 1668 Michał Korybut Wiśniowiecki koronuje się.
30. 1658 Przymierze Polaków z Danią przeciw Szwedom.

Październik.

1. 1459 Odparcie Czechów od Wrocławia.
2. 1413 Sejm w Horodle zatwierdza Unię Litwy z Koroną. — 1515 † Barbary Zapolskiej, żony Augusta I.
3. 1634 Moskale zajmują Smoleńsk.

4. 1705 Koronacja Stanisława Leszczyńskiego.
5. 1356 Kazimierz Wielki znosi apellacye do Magdeburga. — 1763 † króla Augusta III. w Dreźnie.
6. 1788 Otwarcie sejmiku 4-letniego w Warszawie.
7. 1620 Klęska i śmierć hetmana Żółkiewskiego na polach cecor-skich. — 1641 Fryderyk Wilhelm, elektor brandenburski składa hołd królowi Władysławowi IV.
8. 1587 Król Zygmunt III. zaprzysięga pacta-conventa.
9. 1683 Król Jan III. zwycięża Turków pod Parkanami.
10. 1794 Klęska i wzięcie do niewoli Tadeusza Kościuszki pod Maciejowicami.
11. 1672 Konfederacja Gołębiewska.
12. 1580 Bitwa pod Sabinem.
13. 1767 Porwanie i wywiezienie na Sybir polskich senatorów, posłów i biskupów.
14. 1809 Traktat Schönbrunski po-większa ks. Warszawskie.
15. 1384 Koronacja króla Jadwigi. — 1817 † Tadeusza Kościuszki w So-lothurn w Szwajcaryi.
16. 1820 Uroczystość sypania kopca Kościuszki.
17. 1672 Tatarzy występują przeciw Moskwie za Polskę.
18. 1528 Zygmunt August obrany W. księciem litewskim.
19. 1813 † ks. Józefa Poniatowskiego w nurtach Elstery.
20. 1830 Dzień pierwotnieznaczony przez spiskowych do rozpoczęcia powstania polskiego.
21. 1796 Ostateczny rozbiór Polski
22. 1612 Poddanie się Polaków w Kremlinie.
23. 1172 † Bolesława Kędzierzawego
24. 1497 Klęska króla Olbrachta na Bukowinie.
25. 1139 † Bolesława Krzywoustego
26. 1706 Polacy staczą pod Kali-szem bitwę ze Szwedami.
27. 1430 † Witolda, wielkiego ks. litewskiego.
28. 1423 Sejm w Warce ogłasza sta-tut Jagielly.
29. 1611 Hetman Stanisław Żółkiewski przedstawia sejmowi polskiemu pojmanych carów moskiewskich.
30. 1657 Traktat w Bydgoszczy.
31. 1432 Nadanie praw Ormianom w Polsce. — 1424 * Władysław Warneńczyk. — 1564 Przyznanie Husy'tom wolności wyznania w Polsce.

Listopad.

1. 1806 Dąbrowski i Wybicki tworzą w Poznaniu cztery polskie pułki.
2. 1794 Obłężenie Pragi (pod War-szawą).
3. 1231 † króla Władysława Lasko-nogiego. — 1771 Porwanie z War-szawy króla Stanisława Augusta.
4. 1648 Chmielnicki oblega Zamość. — 1794 Rzeź na Pradze.
5. 1370 † Kazimierza Wielkiego.
6. 1450 Kazimierz Jagiellończyk go-dzi poróżnione stany.
7. 1807 General Dąbrowski wchodzi do Poznania.
8. 1632 Władysław IV. ogłoszony królem.
9. 1673 Jan Sobieski zwycięża Tur-ków pod Chocimem.
10. 1444 Bitwa pod Warną. — † kró-la Władysława III. — 1674 † króla Michała Korybuta Wiśni-owieckiego we Lwowie.
11. 1227 Leszek Biały zabity w Gą-sawie przez Pomorzan.
12. 1340 Krzyżacy zajmują ziemię Mi-chałowską.
13. 1383 Sejm w Radomiu obiera Ja-dwigę królową polską.
14. 1659 Stefan Czarnecki wchodzi do Slezwigu.
15. 1620 Zamach Piekarskiego na kró-la Zygmunta III.
16. 1846 Kraków wcielony do Austrii.
17. 1380 Koronacja Ludwika króla węgierskiego i polskiego. — 1558 † królowej Bony.
18. 1370 Pogrzeb króla Kazimierza Wielkiego w Krakowie.

19. 1655 Szwedzi oblegają Częstochowę.
20. 1648 Jan Kazimierz obrany królem Polski.
21. 1578 Zwycięstwo Polaków nad Moskwą pod Wendem.
22. 1430 Władysław Jagiełło uwięziony przez swego brata (stryjeźnego) Świdrygiellę.
23. 1793 Zamknięcie sejmu Targowiczan w Grodnie.
24. 1776 Prawa sejmu polskiego w sprawie innowierców.
25. 1587 Jan Zamojski zwycięża pod Krakowem austriackiego arcyks. Maksymiliana. — 1795 Stanisław August składa koronę w Grodnie.
26. 1715 Konfederacja Tarnogrodzka.
27. 1815 Car Aleksander nadaje Polakom konstytucję.
28. 1025 † Bolesława Wielkiego. — 1058 † Kazimierza I. — 1561 Przyłączenie Inflant do Polski. — 1855 † Adama Mickiewicza.
29. 1466 Przymierze Prus z Polską w Toruniu. — 1480 † Długosza historyka. — 1830 Powstanie w Warszawie.
30. 1700 Bitwa i klęska Rosyan pod Narwią. — 1808 Zdobycie wa wozu Samosierry.

Grudzień.

1. 1306 Władysław Łokietek uznany od Polaków królem.
2. 1665 † hetmana Stefana Czarneckiego. — 1830 W. ks. Konstanty ucieka z Warszawy.
3. 1830 Rosyanie opuszczają królestwo kongresowe.
4. 1683 Klęska Tatarów i Turków poniesiona od Polaków pod Tilgrottem.
5. 1830 Jenerał Chłopicki obejmuje dyktaturę powstania.
6. 1517 Król Zygmunt I. zaślubia Bonę Sforza.
7. 1516 Bitwa z Tatarami pod Międzyborzem. — 1764 Stanisław August Poniatowski królem polskim.
8. 1506 Zygmunt I. obrany królem polskim.
9. 1733 August III. (Sas) wyleżdża z Drezna do Polski.
10. 1812 Napoleon I. wchodzi do Warszawy.
11. 1287 Najazd Mongołów na Polskę.
12. 1586 † Stefana Batorego. — 1686 Jan III. Sobieski zawiera pokój z Rosją.
13. 1575 Stefan Batory ogłoszony królem polskim.
14. 1233 † Ludgardy żony Przemyśława.
15. 1653 Tatarzy pod Zwańcem przechodzą na polską stronę.
16. 1644 Pożar w salinach Wieliczki, trwający rok cały. — 1658 Czarnecki bije Szwedów na wyspie Alsen. — 1672 † króla Jana Kazimierza.
17. 1830 Otwarcie Sejmu w Warszawie.
18. 1575 † Marcina Bielskiego, historyka polskiego.
19. 1807 Napoleon I. w Warszawie.
20. 1830 Manifest sejmu polskiego.
21. 1658 Polacy staczają ze Szwedami bitwę pod Golding.
22. 1701 Nadzwyczajny sejm w Warszawie.
23. 1287 Tatarzy odparci od Krakowa. — 1568 Otwarcie sejmu Unii Lubelskiej.
24. 1815 Nadanie konstytucji Polsce kongresowej.
25. 1287 Tatarzy biorą w łasyr 20,000 dziewic polskich.
26. 1655 Szwedzi odступują od oblężenia Częstochowy.
27. 1499 Zatwierdzenie Unii Litwy z Koroną w Krakowie.
28. 1587 Koronacja Zygmunta III.
29. 1655 Konfederacja Tyszwiecka.
30. 1792 Protest Turskiego przeciw rozbiorowi Polski przed Zgromadzeniem narodowym w Paryżu.
31. 1435 Polacy zawierają w Brześciu pokój z Krzyżakami. — 1692 Otwarcie sejmu w Grodnie.

MATKO CHRYSTUSA!

Matko Chrystusa! bądź czczona na wieki,
Twojej my boskiej wzywamy opieki;
Spójrz na tę naszą krwią oblane błonie,
I daj zwycięstwo sprawiedliwej stronie!
Gdy czas nam przyszedł z Przedwiecznego woli!
Niech dziś za miłą Ojczyznę giniemy,
Tylko od hańby i wrogów niewoli,
Wybaw nas, wybaw, ó Maryo, prosimy!
Szczęśliwi męże, co legną dnia tego,
Staną przed sądem Twego Syna śmieli
I rzekną: „Wpuść nas do Ojca naszego,
„Bośmy za braci swoich krew przeleli.
Boże, coś Twemu dopomógł synowi,
Bolesną śmiercią zbawić ludzkie plemię,
Dopomóż Panie polskiemu ludowi,
Krwia swoją ojców wykupić już ziemię!

≡ ZAPOMNIANY ... ≡

Patrol, do którego należałem, otrzymał rozkaz zbadań, czy w okolicy niema nieprzyjaciela. Po marszu dwugodzinnym, nagle na nasz mały oddziałek posypał się grad kul. Jeden z żołnierzy chwycił się nagle za pierś, zachwiał się i runął na ziemię; nie mogliśmy dłużej narażać się na pociski, głównem bowiem zadaniem naszym było dostarczyć jak najszybciej wiadomości, gdzie znajduje się nieprzyjaciel. Początkowo podpieraliśmy rannego, usiłującego iść dalej, ale wszelkie wysiłki okazały się daremne. Ułożyliśmy go więc w pobliskich zaroślach, a jeden z towarzyszy szukać zaczął rany na jego piersiach. Nie można było szepnąć słowa ni zapalić światła. Najlejsza nieostrożność każdej chwili zdradzić mogła naszą kryjówkę. Lewa ręka rannego była bezwładna i sztywna, prawa natomiast rozpalona gorączką, twarz blada, oczy przymknięte, oddech nierówny, urywany.

— Mam — szepnął szukając — gdzieś tutaj będzie zapewne rana.

Odsłonił kołnierz i w tej chwili z ramienia leżącego pociekła na murawę struga krwi. Zrobiliśmy w tej chwili z podartej koszuli prowizoryczne bandaże. Udało się je mimo ciemności nałożyć tak szczęśliwie, iż krwotok ustał. Jeden z żołnierzy okrył następnie rannego własnym płaszczem i próbował podnieść — jednak bezskutecznie. Trzeba było nieszczęśliwego zostawić, ale tak, by nieprzyjaciel nie mógł go odnaleźć.

Zebrałiśmy na pędzie pęk gałęzi i wkrótce ranny przykryty był tak dokładnie gałęziami, iż może nawet pies gończy nie wytropiłby, iż pod tym stosem leży człowiek. Położono tuż obok flaszkę z wodą i kawał suchara. Upewniliśmy się, że ranny czuje się dobrze, ruszyliśmy w drogę powrotną.

— Za cztery godziny przyjdziemy wszyscy po ciebie — rzekł mu jeden z nas na pożegnanie.

By odszukać potem miejsce ukrycia naszego towarzysza, trzeba było chwycić się istic indyjskiego podstępów. Połamaliśmy bochenek chleba na drobne odłamki i rozrzucałiśmy je po drodze. Lepszy taki ślad niż żaden.

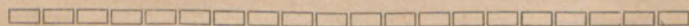
Wracaliśmy pospiesznie. Mieliliśmy trudne zadanie, trzeba było odnieść wiadomość i ratować rannego, nowy upływ krwi mógł się skończyć dlań śmiercią. Ujrzeliliśmy już zdala ognie obozu — gdy wtem odezwała się pobudka

do wymarszu. Patrol nasz zaczął biedz i dopadał już pierwszych biwaków, kiedy nagle ruszyła kolumna wojska — we wręcz przeciwnym kierunku. Złożyliśmy raport o rannym, lecz przyszedł rozkaz wymarszu dalej na północ: bitwa pod Komarowem zacząć się miała każdej chwili.

Za żadną cenę nie chcieliśmy dopuścić, aby nasz niešťśliwy ranny, tam w pustce, pod stosem gałęzi i chru-
stu, zginął powolną śmiercią, bez nikogo w pobliżu, śmier-
cią gorszą niż u boku towarzyszy na placu boju. Biega-
liśmy zatem od lekarza do sanitaryusza z błaganieo po-
moc dla opuszczonego. Wszyscy usprawiedliwiali się,
okazywali współczucie, lecz zaradzić nic nie mogli. Roz-
kazu marszu w przeciwnym kierunku żadna siła zmie-
nić nie zdola.

Maszerując z mym batalionem, nie mogłem oprzeć
się przygnębiającej wizyi. Oto noc zapada. Czyni się co-
raz ciemniej. Gasną ostatnie odbłaski dnia. Zrywa się
ostry wicher. Nasz ranny może w tej chwili oprzytomniał.
Może ręką zdrową odsuwa zwolna pokrywające go gałę-
zie, unosi się i patrzy naokół. Pragnienie go męczy. Sła-
bym głosem woła towarzyszy. Odpowiada mu tylko szum
gałęzi w krzakach, jakieś głosy z odległych pól. A może
gorączka przywołała mu przed oczy obrazy z domu ro-
dzinnego i postacie tych najbliższych, przy których zo-
stało jego serce.

Zapomniany...

—❧— ZŁOTE MYŚLI —❧—

Ludzki umysł jest jak rola, która ciągle
coś rodzić musi; ale żeby wydawał użyte-
czne plony, potrzeba go zasiewać ziarnem
nauki, a użyźniać uczciwemi zasadami i nie-
bieską rosą religii; inaczej, rodzić on będzie
tylko nieużyteczne lub szkodliwe chwasty.
U głupca podobny on jest do piaszczystej
wydmy, na której nic nie rośnie, a każdy
wiatr inne jej kształty nadaje.

HYMN DO POLSKI

Śpij, moja Polsko, śpij w pokoju w tym, jak oni powiadają grobie! Atoli ja wiem, iż to Twa kołyska.

Kiedy czoło Twe — o Ty opuszczona zdradzona, ubezwładniona wyczerpaniem, wycieńczona walką — pokryło się bladością i kolana Twe zadrżały, oni nie posiadali się w okrutnej radości i wydali okrzyk przeciągły, dziki, straszny, jak ryk hyeny, który po nocy mrozi krew w żyłach pielgrzyma, spoczywającego wśród pustyni pod płótnami namiotów.

Śpij, moja Polsko, śpij w pokoju w tym, jak oni powiadają grobie! Atoli ja wiem, iż to Twa kołyska.

Jak owi rycerze, w zbroję zakuci, na dawnych grobowcach śpiący, legł w śnie na tej ziemi olbrzym. Oni rzucili nań garść krwią przesiąkniętej ziemi, mówiąc: Nie zbudzi się już nigdy!

Śpij, moja Polsko, śpij w pokoju, w tym, jak oni powiadają, grobie. Atoli ja wiem, iż to Twa kołyska.

Synowie Twoi, rozproszeni po wszystkiej ziemi, na krańce świata ponieśli przedziwne o Twej sławie Opowieści. Mówili, jako Ty, zrywając naraz jarzmo Twych ciemięzców, powstałaś, niby on w miecz zbrojny Anioł, posłany przez Boga dla ukarania naigrawających się ze Sprawiedliwością. I zasmuciły się serca tyranów.

Śpij, moja Polsko, śpij w pokoju, w tym, jak oni powiadają, grobie. Atoli ja wiem, iż to Twa kołyska.

A kiedy mówili o tem, na co Ty sama patrzyłaś, zanim zamknęły się Twe oczy: O niezłomnem męstwie żołnierzy, heroicznej odwadze słabych niewiast i świętym zapale dziewic, religijnem poświęceniu kapłanów i jak to nawet nieletnie dzieci wydzierały się z objęć matczynych i śpieszyły za Ciebie położyć swe życie — do głębi serc swych poruszone narody chyliły swe głowy i od lez się powstrzymać nie mogły.

Śpij, moja Polsko, śpij w pokoju, w tym, jak oni powiadają, grobie. Atoli ja wiem, iż to Twa kołyska.

Ażali tyle poświęceń i trudów tyle iść może na marne? Żali ta krew męczeńska, na polach Ojczyzny wylana, posiać miała li wieczną niewolę? Ażali jeno ta trocha kopytami rumaków stratowanego zielska po niej pozostanie? Powiedzcie, oh! powiedzcież mi!

Śpij, moja Polsko, śpij w pokoju, w tym, jak oni powiadają, grobie. Atoli ja wiem, iż to Twa kołyska.

Wróg podły, drżąc z bojaźni w swoim nędznem sercu, wymordował bezbronne woje lub dłonie ich mocarne w srobie zakul żelaza; zdjęty lękiem, nie przepuścił i niewia-
stom, nawet i dzieciom. I oto pustynia pożarła tych, któ-
rych oszczędził brzeszczot miecza. A kiedy oni ginęli
na pustkowiu, lub marli, rzućni w podziemne lochy, mu-
ry światnie osunęły się na okrwawione ołtarze...

Śpij, moja Polsko, śpij w pokoju, w tym, jak oni po-
wiadają, grobie. Atoli ja wiem, iż to Twa kołyska.

Jakież to głosy słyszycie w tych gajach? Szum wia-
trów osmętniały. Co widzicie na onych rozległych rów-
ninach? Ptaki—wędrowniki, szukające miejsca, gdzieby
spocząć mogły. Ażali to wszystko? Nie! Widzę krzyż:
zwrócony ku wschodowi, ramionami swemi wskazuje
miejsce, gdzie wstaje słońce, a pod wieczór rozbrzmiewają
naokół głosy ciche i tajemnicze.

Śpij, moja Polsko, śpij w pokoju, w tym, jak oni po-
wiadają, grobie. Atoli ja wiem, iż to Twa kołyska.

Patrzcie! Na bladym Jej, lecz spokojnym czole nie
wygasła nadzieja; na wargach Jej zawisł leciuchny
uśmiech! Co widzi w swym śnie? Ażali to jeno pierzchli-
wy, złudny majak senny? Nie! Boska Dziewica, którą
Ona ogłosiła swą Królową, zstąpiła z wysokości niebios:
jedną rękę złożyła na Jej sercu, a drugą rozchyliła zasło-
nę, kryjącą przyszłość, i ukazała Jej — W o l n o ś ć!

Śpij, moja Polsko, śpij w pokoju, w tym, jak oni po-
wiadają, grobie! Atoli ja wiem, iż to Twa kołyska!...

Z franc. przełożył Jan Chelmirski.

== KOCHAJMY SIĘ! ==

Kochajmy się, bracia mili!
Zgoda, jednoś od tej chwili,
Od pałaców w chatki kmieci,
Kochajmy się, niech głos leci.
Któż to nam może przeszkodzić,
Z bratem się swoim pogodzić;
Z nim się cieszyć lub weselić,
Z nim los, mienie, życie dzielić?

Kochajmy się tylko wzajem,
Każde miejsce będzie rajem —
Bo gdzie wejdzie miłość, zgoda,
Tam wnet wchodzi i swoboda.
Ach! gdy nas ujrzy złączonych,
Wiara, miłością spojonych;
Ufajmy śmiało w tej porze,
Że i Bóg nam dopomoże.

A. Górecki.

WSKRZESZENIE POLSKI

W niedzielę dnia 5 listopada roku 1916 wybiła dla Polski wielka, historyczna chwila

Po przeszło stuletniej niewoli i ucisku zadeklarowały państwa centralne, t. j. Niemcy i Austria, odbudowę państwa Polskiego.

Poniżej podajemy przebieg uroczystej proklamacji w Warszawie i w Lublinie w okupacji austriackiej.

Proklamacja Królestwa Polskiego w Warszawie.

Prześliczna pogoda sprzyjała dniu historycznemu Polski. Na ulicach ożywiony ruch ludności, zgromadzenia tysięcznego tłumu na Placu Zamkowym i w podwórzach ogromnych gmachów, zapowiedziały nową epokę.

O godz. 12-tej odczytał generał-gubernator v. Beseler w języku niemieckim proklamację, którą hrabia Hutten-Czapski powtórzył w języku polskim. Podziękował rektor uniwersytetu prof. dr. Brudziński. Po skończonej mowie zabrzmiały niemilknące okrzyki: „Niech żyje“ i oklaski. Wielu gości wzruszonych było do łez. Następnie przemówił generał-gubernator v. Beseler. Przemówienie jego wywołało nowy entuzjazm. Po skończonym uroczystym akcie demonstracye trwały w dalszym ciągu na podwórzu zamkowym i ulicach, gdzie generał-gubernator v. Beseler podczas powrotu swego do zamku Belwederskiego był głównym przedmiotem nieustannych manifestacji.

Proklamacja.

Przejęci niezłomną ufnością w ostateczne zwycięstwo ich broni i powodowani życzeniem, by ziemie polskie, przez waleczne ich wojska ciężkimi ofiarami rosyjskiemu panowaniu wydarte, do szczęśliwej wywieść przyszłości, *Jego Cesarska Mość Cesarz Niemiecki oraz Jego Cesarska i Królewska Mość Cesarz Austrii i Apostolski Król Węgier* ułożyli się, by z ziem tych utworzyć państwo samodzielne z dziedziczną monarchią i konstytucyjnym ustrojem. Dokładniejsze oznaczenie granic Królestwa Polskiego zastrzega się. Nowe Królestwo znajdzie w łączności z obu sprzymierzonymi mocarstwami *ręką* potrzebna

do swobodnego sił swych rozwoju. We własnej armii nadal żyć będą pełne sławy tradycje wojsk polskich dawniejszych czasów i pamięć walecznych polskich towarzyszy broni we wielkiej obecnej wojnie. Jej organizacja, wykształcenie i kierownictwo uregulowane będą we wspólnym porozumieniu.

Sprzymierzeni monarchowie biorą należyty wzgląd na ogólne warunki polityczne Europy, jako też na dobro i bezpieczeństwo własnych krajów i ludów, żywią niezłomną nadzieję, że obecnie spełnią się życzenia państwowego i narodowego rozwoju Królestwa Polskiego.

Wielkie zaś, od zachodu z Królestwem Polskiem sąsiadujące mocarstwa z radością ujrzą u swych granic wschodnich wskrzeszenie i rozkwit wolnego, szczęśliwego i własnym narodowym życiem cieszącego się państwa.

Z najwyższego rozkazu Jego Cesarskiej Mości Cesarza Niemiec

Generalny Gubernator.

Mowa prof. dr. Brudzińskiego.

Po odczytaniu proklamacyi wygłosił prof. dr. Brudziński następującą mowę:

Odbieramy tę uroczystą proklamację obu sprzymierzonych monarchów, która uznaje i zatwierdza nasze nigdy nieprzedawnione prawa do niepodległej państwowej egzystencji w tem silnem przeświadczeniu, iż treść jej jako wynik prawdziwej życzliwości, urzeczywistnioną zostanie rychło i celowo. Najważniejszą rękojmią urzeczywistnienia upatrywalibyśmy w ustanowieniu regenta, jako symbolu państwowości, jako też w powołaniu tymczasowej Rady państwa aż do chwili, w której król polski stanie na czele ostatecznie zorganizowanego i w granicach swoich ustalonego państwa polskiego. Jesteśmy przekonani, iż wspólność interesu państwowego, który łączy państwa centralne z Królestwem Polskiem stworzy między niemi silne sąsiedzkie stosunki i tym sposobem wszystkim obywatelom naszego państwa korzystne warunki do rozwoju naszego narodowego życia.

Waszą Ekscelencyę prosimy tedy, aby obu dobrodusznym mocarstwom zechciał wyrazić naszą silną wiarę w owoce urzeczywistnienia ich woli i naszą wdzięczność głęboką.

Niech żyje wolna i niepodległa Polska!

Przemowa Jego Ekscelencyi General-Gubernatora v. Beselera w Warszawskim Zamku dnia 5-go listopada 1916 roku.

Wśród wrzenia wojny wszechświatowej wspaniałomyślne postanowienie sprzymierzonych Monarchów doprowadza ku ziszczeniu odwiecznych pragnień niepodległego państwa polskiego. — Dla posepnych wątpliwości „co się z nami stanie?” nie będzie już miejsca w sercach Polaków. Nowy doniosły cel zostaje Wam wytknięty, idzie bowiem o odbudowę Waszego przyszłego państwa.

Jeszcze krew sączy się z tysiąca ran kraju, jeszcze walka z dawnym Jego gnębicielem wymaga codziennie także i od Niemiec coraz to nowych ofiar. Jednakże wszędzie już kielkuje życie, wszędzie wzmagają się dążenie do brania czynnego udziału w walce o niepodległość oraz do pracy nad zagojeniem ran, zadanych Mu przez wojnę.

Otóż stańcie pełni ufności przy naszym boku, tak samo i my zbliżamy się do Was z zaufaniem, aby zakończyć walkę szczęśliwie i we wzajemnej pracy położyć fundament pod to Królestwo Polskie, którego chwilę odrodzenia dzisiaj przeżywamy. Oby stało się ono silnym członkiem w związku państw europejskich, jednakowemi duchowemi, politycznemi i gospodarczemi celami ze sobą połączonych i przez nie zależnych od siebie.

Słowo najdostojniejszych sprzymierzonych Monarchów ręczy Wam za Waszą przyszłość. Państwo Polskie powstaje i wkrótce — miejmy nadzieję — powstanie wojsko polskie, skupiające się dobrowolnie u swoich sztandarów i stojące na straży tego symbolu państwowej niepodległości.

Życzę Królestwu Polskiemu szczęśliwej przyszłości.

Uroczyste posiedzenie Rady Miejskiej.

W godzinach wieczornych ulicami, wiodącemi do placu Teatralnego poczęły napływać tłumy publiczności i oddziały skautów, z proporcami o insygniach narodowych oraz z szarfami, na których widniały napisy: „Niech żyje Polska!” „Niech żyją Legiony, jako kadry armii polskiej!” „Niech żyje niepodległa Polska Ludowa!” „Niech żyje Polska Organizacya Wojskowa!” „Chwała poległym dla wolności Ojczyzny!” „Niech żyje sejm polski,” itd. itd.

U bram magistratu ugrupowała się młodzież Uniwersytetu i Politechniki oraz innych uczelni wyższych ze sztandarami i płonącemi pochodniami. Balkony i cały front gmachu magistratu ozdobiono chorągwiami biało-amarantowemi i kwieciami.

Sala posiedzeń Rady miejskiej tonie w dekoracji kwiatowej. Publiczność wypełniła salę po brzegi. — Nawę magistracką zapełnili szczególnie przedstawiciele magistratu z prezydentem ks. Zdzisławem Lubomirskim na czele. W lewej nawie sali zajęli miejsca przedstawiciele mocarstw centralnych, pp.: hr. Hutten-Czapski, pełnomocnik rządu austro-węgierskiego, bar. Andryan i radca dworu I. Rosner.

Na chwilę przed otwarciem posiedzenia wkracza na salę śród owacyjnych oklasków delegacya Legionów Polskich. Przedstawiciele Legionów zajmują miejsca w lewej nawie sali. Widzimy śród nich: komendanta korpusu Legionów St. hr. Szeptyckiego, jego zastępcę w delegacji, szefa departamentu wojskowego pułkownika Władysława Sikorskiego, komendanta 5 pułku piechoty podp. Leona Berbeckiego, oficera sztabu I-szej brygady — majora Żymirskiego, rotmistrza I-go pułku ułanów — Gustawa Orlicz-Dreszera, komendanta II-go pułku ułanów — rotmistrza Ostoję-Zagórskiego, oraz delegatów wszystkich pułków i rodzajów broni wojska polskiego, jak również departamentu wojskowego, wraz z chorążym II-go pułku ułanów Jagrymem Maleszewskim, bohaterem z pod Rokitny.

Po za tem lewą nawę wypełnili: zastępca radnych i przedstawiciele towarzystw naukowych, społecznych i kulturalnych. Łoża prasowa zapełniła się po brzegi przedstawicielami nauki, literatury i prasy.

Jednocześnie, gdy zegar ratuszowy począł wydzwaniać godzinę 6-tą, śród zgromadzonych na placu rzesz rozległy się okrzyki: „Niech żyje Polska!“ na podium zaś sali posiedzeń Rady wkroczyło prezydium Rady miejskiej: prezes dr. Józef Brudziński, wiceprezesi: dr. Józef Zawadzki i Artur Śliwiński oraz sekretarze: Jan Rogowicz, Marek Borkowski, Józef Stypiński, Czesław Brzeziński, Edmund Bernatowicz i Bolesław Eiger. Stenografowie na zwykłych miejscach, pod kierunkiem p. F. K. Ożarówskiego. Na sali zapanowała cisza. Prezes Brudziński, stojąc za stołem prezydyalnym, wygłasza swoje przemówienie.

Wzruszenie ogarniało mówcę. Zwłaszcza w końcowych ustępach przemówienia głos prezesa Brudzińskiego brzmiał głębokim i siłą woli tylko hamowanym wzruszeniem. Po ostatnich jego słowach: niech żyje wolna, niepodległa Polska — obecni z entuzjazmem podchwytyją okrzyk. Przeciagle oklaski. Wszyscy powstają z miejsc. Wśród niemiłkających oklasków rozlegają się okrzyki: Niech żyje Polska! Niech żyje armia polska!

Jednocześnie do sali dochodzą nieustanne, wybuchające okrzyki z dziesiątek tysięcy piersi zgromadzonego przed gmachem Ratusza ludu warszawskiego. Czyni to wrażenie wstrząsające. Po uciszeniu się żywiołowej manifestacji — prezes Brudziński oświadcza: „Opuszczamy tę salę, unosząc w piersi wielki okrzyk radosny: Niech żyje Polska! Niech brzmi on i rozlega wszędzie, gdzie usta nasze zwiastują dobrą nowinę. Niech żyje Polska!”

Zebrani rozchodzą się powoli. Z balkonu Ratusza, na który wychodzi ze sztandarem grupa radnych, przedstawia się widok niezwykle, od lat wielu niewidziany. Morze głów ludzkich na całym placu Teatralnym. Mnogość sztandarów nad niemi. Żółte Światła pochodni i jeden przeciągły, bijący w niebo okrzyk: Niech żyje Polska.

= UROCZYSTOŚCI W LUBLINIE =

Proklamację odbudowania Królestwa Polskiego obchodzono w Lublinie w okupacji austriackiej nadzwyczaj uroczyście.

General-gubernator Kuck wstąpił na mównicę i rozpoczął odczytanie manifestu, które poprzedził następującą przedmową: Z najwyższego rozkazu Jego Cesarskiej Mości i Apostolskiego Króla Węgier zwiastuję ludności general-gubernatorstwa Lublińskiego następującą proklamację. Po odczytaniu polskiego brzmienia proklamacji przez szefa cywilnego, oświadczył general-gubernator: Sprzymierzeni monarchowie uroczyście zagwarantowali Wam zatem odbudowanie Królestwa Polskiego. Faktu tego nie można już naruszyć. General-gubernator zakończył po polsku okrzykiem: Szczęśliwa przyszłość Królestwa Polskiego niech żyje!

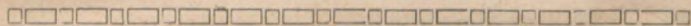
Zgromadzeni wtórowali z entuzjazmem, podczas kiedy na balkonie pałacu rozwinięto chorągiew polską, wojska salutowały, a ustawione przed pałacem orkiestry wojskowe zagrały: Jeszcze Polska nie zginęła!

Z placu głównego rozbrzmiewały niemiłkące okrzyki: niech żyje! wielotysięcznej publiczności. Po odegraniu hymnu przemówił wice-prezydent Stecki do general-gubernatora:

„Zakomunikowane nam wspólne postanowienie obu monarchów przyjęliśmy z wielkiem wzruszeniem i z najmniejszym głębokim zrozumieniem aktu. Słusznie podniesiono konieczność uwzględnienia ogólnego położenia politycznego. Za wskazaniem tem chcemy wiernie postę-

Nastąpił wyjazd do katedry. Administrator diecezji przyjął generał-gubernatora przed kościołem w asyście duchowieństwa i następnie odprawił uroczyste „Te Deum!“

Po uroczystości kościelnej odbył generał-gubernator przegląd kompanii honorowej i wrócił następnie ze świtą do palacu. Po uroczystościach udał się gen. Kuck w towarzystwie reprezentanta rządu niemieckiego przy c. k. gubernatorstwie do gmachu centralnego komitetu ratunkowego, gdzie wiceprezydent Stecki przyjmował gości. Generał-gubernator zwrócił się z przemową do p. Steckiego, w której powiedział p. i.: Gratuluję panom jako przedstawicielom wszelkich klas ludności do sukcesu, jakiego wyrazem jest dzisiejsza proklamacya i żywię nadzieję, że w wspólnej pracy uda się ludności i zarządowi wojskowemu spełniać życzenia narodu wedle możliwości. Pan Stecki dziękował gorącemi słowy. Generał-gubernator rozporządził, aiby godnym jego łaski odpuszczono kary całkowicie lub częściowo.

Hejze orleta!

Na polskie zlećcie łany —

Zrywajcie pęta —

Kruszcie! Kruszcie kajdany!

W lot! — Niechaj skrzydła zaszumia

Hen! Ponad strzechami chat —

Niechaj ocknięci zrozumia,

Że Wolność uszła z za krat.

W. Orkan.

HENRYK SIENKIEWICZ

Zeszła w zaświaty „Chłuba Narodu Polskiego!“

Jak grom z nieba, rozjaśnionego po wiekowej ciemni świtem wolności, nadanej nam manifestem z dnia 5 listopada 1916 roku, spadła na całą Polskę — na świat cały wieść żałobna o śmierci Największego Obywatela Polaka.

Sienkiewicz umarł!

Umarł największy nasz mistrz słowa i pióra — umarł jeden z największych pisarzy wszechświatowych.

W pismach Jego i opowieściach uwielbialiśmy i potęgę twórczą Jego ducha i wspaniałe bogactwo muzyki słów!

Żaden z pisarzy naszych za życia nie odbierał takich prawdziwie królewskich hołdów, jakie złożył naród polski Temu, który „w trudzie niemalym — dla pokrzepienia serc,“ pracował blisko pół wieku, roztaczając przepyszne brylanty swego geniusza przed całym narodem swoim.

Czemu przypisać to wyjątkowe powodzenie Sienkiewicza? Wszak wielkich pisarzy nie brakło w literaturze naszej i dawniej. Grunt jednak był inny, inny nastrój społeczeństwa.

Dzięki rozbudzonemu uświadomieniu, dzięki wyżej posuniętej oświacie ludowej, potężne słowo duszy twórczej, szerzej przelewa się falą wśród umysłów, więcej ich ogarnia, silniejsze budzi echo, głębiej w serca wnika.

To, czego tak bardzo pragnął dla siebie Mickiewicz, w całej pełni ziściło się dla Sienkiewicza. Księgi Jego były i są pod strzechami i w pałacach, na poddaszach i w suterrenach, w głębiach kopalń, po hutach i na Tatr szczytach — księgi Jego rozchodzą się poprzez lądy i morza — od nizin Nilu do zimnej śnieżnej Północy; wszędzie, gdzie mowa polska rozbrzmiewa, znane jest zarówno nazwisko Sienkiewicza, jak i Jego dzieła.

Zaiste naród, który w wiekowej jęczał niewoli, który w bezsilnem szamotaniu się z losem, krwią serdeczną oblewał żyzne łany swej matki-ziemi i wycieńczony popadał w długotrwały stan omdlenia, — ten naród zaiste musi mieć w sobie iskrę ducha niespożytego, niezwalczanego, zdolnego do życia, skoro zdolny jest do wydania takich synów jak Sienkiewicz, a przez nich do oddziaływania na ducha całej ludzkości, do otrzymywania palm zwycięstwa w międzynarodowym turnieju geniuszów i talentów.

Cześć i chwała Sienkiewiczowi za to!

Ale nie tylko jako wielkiego twórcę, genialnego mistrza-artystę i estetę, rzeźbiącego dłutem swego pióra skończone postacie, czciliśmy i wielbili Sienkiewicza, ale jako *Polaka-obywatela*, który całym swym życiem wielkie i nie-spożyte oddał narodowi usługi.

On po za granicami Ojczyzny uzmysławiał całą Polskę, a w dobie zapomnienia o niej był żywym pomnikiem, świadczącym, że niespożyty naród polski żyje i żyć będzie.

Nie jako wielki artysta, który zyskuje oklaski krytyki i wzbudza podziw u publiczności, ale jako zasłużony obywatel narodu, zyskał Sienkiewicz wdzięczność polskiego narodu.

*

*

*

Henryk Sienkiewicz urodził się w roku 1846 w Woli Okrzejskiej, wsi powiatu łukowskiego, należącej do jego matki Stefanii z domu Cieciszowskiej.

Nauki średnie odebrał w realnem gimnazjum warszawskiem, po którego ukończeniu w Szkole Głównej stołecznej poświęcił się naukom filozoficznym.

Jako uczeń uniwersytetu próbował (1872) sił swoich na polu literackim.

Dziela jego tłumaczono na wszystkie języki narodów kulturalnych.

W dowód uznania i wdzięczności społeczeństwo obdarzyło go Obłęgorkiem, majątkiem wiejskim, uroczo położonym w Kieleckiem. Sława Sienkiewicza zajaśniała po świecie całym, gdy mu szwedzka komisya fundacyi Nobla przyznała za prace literackie nagrodę Nobla.

Z Obłęgorka Sienkiewicz wyjechawszy w pierwszych dniach wojny zdołał się przedostać przez granicę przy pomocy austriackich wojsk, które pozwoliły mu udać się do Wiednia, skąd niebawem wyruszył do Szwajcaryi. Tam z przyjacielem serdecznym, znanym z dobroczynności na cele naukowe mecenasem warszawskim Ant. Osuchowskim i Paderewskim, chlubą narodu i wielkim jego jałmużnikiem, stanął na czele komitetu pomocy dla wojną dotkniętych dzielnic polskich, rozwijając nader błogą działalność. Na tem stanowisku zabrała nam go śmierć.

Zgasł Mistrz słowa dnia 17 listopada 1916 roku, przeżywszy lat 70.

Służył Ojczyźnie, tak bardzo ukochanej, do ostatniej chwili życia — w czasach najtrudniejszych.

Taryfa pocztowa

	Listy Waga	Oplata	Pocztówki pojedynczo	Pocztówki podwójne	Druki (tylko frank.) Waga	Oplata	Papiery han- dlowe Waga	Oplata
W ruchu miejscowym i są- siedzkim	do 250 g	7½	7½	15	do 50 g 100 g 250 g 500 g 1 kg	3 5 10 20 30		
Do wszystkich innych części państw nie- mieckiego	do 20 g 250 g	15 25	7½	15			do 250 g 500 g 1 kg	10 20 30
Do Austro- Węgier i Luksem- burgii	do 20 g każde dal- sze 20 g.	15 5	7½		do 50 g. 100 g. każde dal- sze 100 g.	3 5 5	Za każde 50 g (aż do 2 kg)	5 Naj- mniej 20
Do zajętych części Belgii	do 20 g każde dalsze 20 g	20 10	10		Za każde 50 g (Najwyż- sza waga 2 kg)	5	Za każde 50 g (Najwyż- sza waga 2 kg)	5 naj- mniej 20
Do zajętych części w Kró- lestwie Polskiem	do 20 g 250 g	15 25	7½	15	do 50 g 100 g 250 g 500 g 1 kg	3 5 10 20 30	do 250 g 500 g 1 kg	10 20 30
Do neu- tralnych państw	do 20 g każde dalsze 20 g	20 10	10		Za każde 50 g (Najwyż- sza waga 2 kg)	5	Za każde 50 g (Najwyż- sza waga 2 kg)	5 naj- mniej 20

w Niemczech

Próbki towarowe	Oplata	Listy z podaniem wartości	Oplata	Przekazy pieniężne	Oplata	Paczki	Oplata
Waga							
do 250 g	10	W ruchu miejscowym i w l. strefie do 600 mk. każde dalsze 300 mk.	35	do 5 mk.	10	a) do 5 kg	30
500 g	20	dalsze strefy do 600 mk. każde dalsze 300 mk.	5	100 "	20	1 strefa	60
			60	200 "	30	b) ponad 5—6 kg.	
			5	400 "	40	1. strefa	5
				600 "	50	2. "	10
				800 "	60	3. "	20
				do żołnierzy i garnizonie		4. "	30
				do 15 mk.	10	5. "	40
						6. "	50
do 250 g	10	do Austr.-Węgier	50	do Austro-Węgier	10	do 5 kg	60
350 g	20	do 600 mk. każde dalsze 300 m.	5	do 200 mk. najmniej	20	do Luksemburgii	
(Najwyżej do 500 g.)		do Luksemburgii jak do państw neutraln.		do 100 mk.	20	do 5 kg	70
				200 "	30		
				400 "	40		
				600 "	60		
				800 "	80		
Za każde 50 g	5	Niedo-		Za każde 40 mk.	20	do 5 kg	1,20
(Najwyższa waga 350 g)	najmniej 10	zwolone		waluta niem.-niecka, formularz zagraniczny		nie do wszystkich miejscowości	
				do 800 mk.			
do 250 g	10	opłata jak		do 5 mk.	10	Dozwolone	
500 g	20	w Niem-czech		100 "	20	tylko	
				200 "	30	do Warszawy	
				400 "	40	i do Łodzi	
				600 "	50	5 kg. paczki	1,00
				800 "	60		
				waluta niem. formularz zagr.			
Za każde 50 g	5	Opłata jak przy list. polecon., do tego dochodzi ubezpiecz. za każde 240 mk.	8	za każde 40 mk.	20	do 5 kg tylko frankowane	
(Najwyższa waga 350 g)	najmniej 10	do Danii	8	do Danii		do Danii	80
		Luksemburg	8	20 mk.	10	Holandyi	80
		Norwegii	16	najmniej	20	Norwegii	140
		Szwecyi	8			Szwecyi	160
		Szwajcaryi	8			Szwajcaryi	80

= Przepisy pocztowe w Niemczech =

Za listy polecone (Einschreibbriefe) opłaca się oprócz portoryum 20 f., za poświadczenie odbioru (Rückschein) dalsze 20 fen.

Przesyłki przez osobnego posłańca (Eilboten) oprócz portoryum 25 f. o ile poczta jest w miejscu; o ile zaś poczty niema 60 f. Jeżeli przesyłka ma dojść ręką adresata pomiędzy godz. 10 wiecz. a 6 zrana, trzeba dodać: „auch nachts.“

Za paczki pilne (Dringende Pakete) opłaca się oprócz portoryum 1 mk. i opłatę za osobnego posłańca o ile poczty na miejscu niema 90 fen.

Za paczki z podaniem wartości (mit Wertangabe) opłaca się oprócz portoryum za każde 300 mk. 5 fen. ubezpieczenia (najmniej) 10 fen.)

Za listy z poświadczeniem doręczenia (Briefe mit Zustellungsurkunde) opłaca się:

1. zwykle portoryum,
2. 20 fen. za dostawę,
3. portoryum za odesłanie powrotne poświadczenia odbioru.

Za telegramy opłata w ruchu miejscowym wynosi 5 fen. od słowa, najmniej 50 fen. Do wszystkich innych części państwa niemieckiego 7 fen. od słowa, najmniej 60 fen. Do Austrii jak w Niemczech. Do innych krajów opłata podług osobnych taryf.

Co to jest strefa (Zone) pocztowa?

Poczta oblicza przesyłkę paczek podług stref, to znaczy pobiera opłatę stosownie do odległości miejsca przeznaczenia. Rozróżnia się 6 stref:

Strefa I	do 10 mil
„ II	od 10 — 20 mil
„ III	20 — 50 „
„ IV	50 — 100 „
„ V	100 — 150 „
„ VI	ponad 150 „

Opłata w ruchu pocztowo-czekowym:

1. przy wpłatach za pomocą karty płatniczej (Zahlkarte) do 25 mk. 5 fen., ponad 25 mk. 10 fen.

2. Za każdą wypłatę 5 fen. opłaty podstawowej i $\frac{1}{10}$ od tysiąca sumy wypłatowej.

3. Za każde przekazanie na inne konto 3 fenygi.

Za listy do urzędu pocztowo-czekowego opłaca właściciel konta, używając kopert urzędowych, $7\frac{1}{2}$ fen.

TELEFON.

Taksa za przyłączenie i ustawienie aparatu do użytku wynosi:

a) bez względu na ilość rozmów:

w miejscow. do	50 uczest.	88 mk. rocz.
„ od 51 „	100 „	110 „ „
„ „ 101 „	200 „	132 „ „
„ „ 201 „	500 „	154 „ „
„ „ 501 „	1000 „	165 „ „
„ „ 1001 „	5000 „	176 „ „
„ „ 5001 „	20000 „	187 „ „
„ ponad „	20000 „	198 „ „

b) za opłatą $5\frac{1}{2}$ fen. za każdą rozmowę dzienną, a 20 fen. za nocną (jeżeli nie najmniej 20 mk. rocznie):

w miejscow. do	1000 uczest.	66 mk. rocz.
od 1001 do	5000 „	82,50 „ „
od 5001 do	20000 „	99 „ „
ponad	20000 „	110 „ „

Rozmowy pozamiejscowe do 3 minut kosztują:

przy odległ. do	25 km. włącz.	—,22 mk
„ „ „	50 „ „	—,27 $\frac{1}{2}$ „
„ „ „	100 „ „	—,55 „
„ „ „	500 „ „	1,10 „
„ „ „	1000 „ „	1,65 „
„ „ „	ponad 1000 „ „	2,20 „

Za rozmowy pilne taksa potrójna.

Przepisy pocztowe w Polsce

Cesarско-Niemiecki Zarząd Poczty i Telegrafu mieści się przy placu Wareckim.

Biuro Pocztove otwarte dla publiczności — pl. Warecki. Biuro jest czynne od godz. 8 rano do 7 wiecz. w dni powszednie, w niedzielę i święta od godz. 11 przed poł. do godz. 1 po południu.

Biuro Telegrafu mieści się przy ul. Kotzebuego Nr. 3, parter na lewo, otwarte jest dla publiczności bez przerwy dzień i noc. W nocy jednak nadane telegramy wysyła się dopiero rano.

Listy przyjmowane są do miast w Królestwie i do Niemiec, okupacji austriackiej, Austro-Węgier i Luksemburgii, zwyczajne i rekomendowane.

Komunikacja miejscowa w Warszawie i Łodzi.

Taryfa opłat pocztowych.

1. W korespondencji w obrębie Jeneral-Gubernatorstwa Warszawskiego z Państwem Niemieckiem, z Obszarem Głównodowodzącego na wschodzie i Luksemburgiem:

Listy do 20 gr. 15 fen., ponad 20 gr. do 250 gr. 25 fen., miejscowe do 250 gr. 7½ fen.

Listy mogą być pisane tylko w języku niemieckim i wrzucane do skrzynki w niezaklejonej kopercie, ze wskazaniem nazwiska i adresu osoby wysyłającej.

Listy, wychodzące z Warszawy do miast Królestwa Polskiego i odwrotnie, są poddawane niemieckiej cenzurze wojskowej, znajdującej się w Warszawie przy ul. Wareckiej Nr. 9. Przez ten sam urząd przechodzą wszystkie listy pisane pomiędzy poszczególnymi miastami w Królestwie, niezależnie od ich położenia geograficznego.

Listy wychodzące do Niemiec, lub przychodzące z Niemiec przechodzą przez cenzurę wojskową niemiecką w Poznaniu.

Pocztówki 7½ fen., pocztówki z odpowiednią 15 fen.

Druki do 50 gr. 3 fen., ponad 50 gr. do 100 gr. 5 fen., ponad 100 gr. do 250 gr. 10 fen., ponad 250 gr. do 500 gr. 20 fen., ponad 500 gr. do 1 kg. 30 fen.

Druki papiery handlowe, próbki towarów i przedmioty razem opakowane nie mogą zawierać żadnych wiadomości.

Papiery handlowe i złożone przedmioty — druki, papiery handlowe i próbki towarów do 250 gr. 10 fen., ponad 250 gr. do 500 gr. 20 fen., ponad 500 gr. do 1 kg. 30 fen.

Próbki towarów do 250 gr. 10 fen., ponad 250 gr. do 500 gr. 20 fen.

Opłata za polecenie 20 fen.

Przekazy pocztowe do 5 mk. 10 fen., ponad 5 mk. do 100 mk. 20 fen., ponad 100 mk. do 200 mk. 30 fen., ponad 200 mk. do 400 mk. 40 fen., ponad 400 mk. do 600 mk. 50 fen., ponad 600 mk. do 800 mk. 60 fen.

Poczta Miejska przy Zarządzie m. stoł. Warszawy zajmuje się dostawą listów do mieszkań.

Poczta miejska mieści się przy ul. Wareckiej. Czynności biurowe trwają od godz. 8 rano do 10 wiecz. Obowiązkiem Poczty Miejskiej jest dokładanie wszelkich starań, by możliwie każdy list został doręczony.

Każdy listowy jest obowiązany mieć przy sobie legitymację i znaczek pocztowy pełnienia obowiązków.

Opłata wynosi za listy 7 fen., za druki 2 fen., za próby bez wartości 11 fen. Opłata jest wskazana na pieczęcie czerwonej.

2. W komunikacji z Austrią, Węgrami, Bośnią, Hercegowiną i z wojskowem Jeneral-Gubernatorstwem Lubelskim.

Listy do 20 gr. 15 fen., za każde następne 20 gr. 5 fen.

Pocztówki 7½ fen., pocztówki z odpowiednią 15 fen.

Druki (nie wyżej nad 2 kg.) do 50 gr. 3 fen., ponad 50 gr. do 100 gr. 5 fen., za każde następne 100 gr. 5 f.

Próbki towarów: za każde 50 gr. 5 fen., najmniejsza opłata 10 fen. (najwyższa dozwolona waga 500 gr., do Węgier zaś 350 gr.)

Za polecenie 20 fen.

Przekazy pocztowe na sumę do 800 mk. za każde pełne lub zaczęte 40 mk. 20 fen.

W komunikacji z Jeneral-Gubernatorstwami Białogrodzkiem i Cetyńskiem są dozwolone tylko otwarte, zwyczajne listy, pocztówki i próby towarów. Opłaty pocztowe jak do Austrii.

KORESPONDENCYA MIEJSKA.

Cesarstwo-Niemiecki zarząd poczty i telegrafu gub. Warszawskiej pozwolił na wymianę wszelkiej korespondencji w Warszawie. Można więc wysyłać listy w kopertach zamkniętych zwyczajnie i polecione, przekazy pocztowe, pocztówki, druki oraz próby bez wartości. Listy oraz wszelkie przesyłki zamknięte, nie przewyższające 250 gr. wagi i pocztówki winny być zaopatrzone w znaczek pocztowy nie miecki wartości 7½ fen.

Znaczkii pocztowe winny być na klejane, zarówno na kopertach, jak na pocztówkach, w prawym rogu, u góry na stronie, na której umieszczony jest adres. Znaczkii są sprzedawane w biurze poczty niemieckiej przy pl. Wareckim, korespondencyę wrzuca się do skrzynek pocztowych tam umieszczonych.

Listowi płatni są przez pocztę miejską i winni pobierać tylko tę opłatę, jaką wskazuje nalepiony znaczek poczty miejskiej. Ewentualne skargi na listowych przyjmuje zarząd poczty miejskiej przy ul. Wareckiej wejście Nr. 3, pokój Nr. 100.

Poczta miejska doręcza również telegramy. Za ich doręczenie poczta pobiera 22 fen. według stempla umieszczonego na każdym telegramie. Listy terminowe i telegramy rozsyła poczta przez rowerzystów.

Firmy i osoby, posiadające adresy telegraficzne skrócone, umówione, mogą posilkować się niemi, o ile opłaciły należność za korzystanie z tego udogodnienia. Aby umożliwić względnie szybkie doręczanie telegramów z takimi adresami, poczta miejska prosi ich posiadaczy o dostarczenie pocztę dokładnych adresów.

Poczta miejska przyjmuje również przedpłatę na odnośnienie w mieście dzienników i czasopism, wydawanych w cesarstwie niemieckim, oraz we wszystkich miastach Królestwa Polskiego, okupowanych przez władze niemieckie, w których działa poczta niemiecka.

Pisma są abonentom odnoszone 3 razy na dzień.

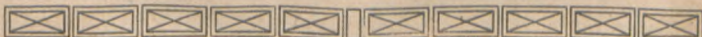
Opłata wynosi 60 fen. na miesiąc. Przedpłatę na samą prenumeratę pism ozych przyjmuje poczta niemiecka, poczta zaś miejska przyjmuje jedynie przedpłatę na odnośnienie gazet do domów.

Przy wszystkich komisaryatach milicyi odbywa się sprzedaż marek pocztowych.

TELEGRAMY.

Telegram musi być zredagowany w języku niemieckim i skontrolowany przez urzędnika.

Opłata wynosi 17 fenygów od słowa 5 słów kosztuje 1 mk. 60 fen. Do 10 słów podwyższa się cena o 2 f. za słowo, zatem 6 słów kosztują 1,62 mk. i t. d. a 10 słów 1 mk. 70 fen. Ponadto kosztuje każde słowo 17 fen. więcej i tak 11 słów 1,87 mk. i t. d.

Przepisy pocztowe w Austrii

Urząd pocztowy nie bierze na siebie żadnej odpowiedzialności za zaginięcie list zwyczajny, lub za rzeczy wartościowe w nim załączone, jakoteż za skutki opóźnienia, lub błędnego doręczenia; natomiast w razie zaginięcia rekomendowanej przesyłki z winy urzędu, niszcza urząd pocztowy nadawcy jako wynagrodzenie kwotę 50 kor.

Listy zwyczajne: opłata wynosi w Austro-Węgrzech, Bośni i Hercegowinie do Niemiec i Bułgarii do 20 gr. 15 hal., za każde dalsze 20 gr. 5 hal. więcej, bez ograniczenia wagi; opłata za listy niefrankowane wynosi jeszcze raz tyle.

Za listy do wszystkich innych państw płaci się za 20 gr. 25 hal., za każde dalsze 20 gr. 15 hal.

Za przesyłki rekomendowane płaci się bez względu na odległość 25 hal.

Przesyłki pospieszne: w Austrii, w Bośni i Hercegowinie i do Niemiec za paczkę 50 hal., za każdą inną przesyłkę 30 hal., (do Węgier za każdą paczkę 1 koronę, za każdą inną przesyłkę 60 hal.) Przesyłki pospieszne muszą być frankowane.

O ile w miejscu poczty niema, wynosi opłata posłańca bez względu na odległość 1 kor. 50 hal.

Karty korespondencyjne: opłata w Austro-Węgrzech, Bośni i Hercegowinie, do Niemiec i Bułgarii wynosi przy użyciu blankietu urzędowego 8 hal., przy użyciu blankietu prywatnego 10 hal., opłata za karty z odpowiedzią wynosi jeszcze raz tyle.

Do wszystkich innych krajów wynosi opłata za pocztówki 10 hal., za karty z odpowiedzią 20 hal.

Druki: rozmiar nie powinien przekraczać 45 cm. długości i szerokości, a w formie rolek 75 cm. długości i 10 cm. średnicy.

Opłata wynosi w Austro-Węgrzech, Bośni i Hercegowinie, do Niemiec i Bułgarii do 50 gr. 3 hal., za każde dalsze 50 gr. 3 hal. więcej, najwyższa waga 2 kg.

Opłata do wszystkich innych krajów do 50 gr. 5 hal., za każde dalsze 50 gr. 5 hal. więcej, najwyższa waga 2 kilogramy.

Próby towarów nie powinny przedstawiać żadnej wartości kupieckiej. Nie mogą być dłuższe niż 30, szersze niż 20, a wyższe niż 10 cm., albo przysyłać wolno w rulonach, które nie mogą być dłuższe niż 30 cm., a średnicy 15 cm. nie przekraczają.

Ciężar próbek towarów co najwyżej wynosić może 500 gr., w przesyłkach w Austrii, Bośni i Hercegowinie, do Niemiec i Bułgarii. Do Węgier zaś i wszystkich innych krajów wynosi najwyższa waga 350 gr.

Opłata wynosi w monarchii austro-węgierskiej, do Bośni i Hercegowiny, jakoteż i do Niemiec i Bułgarii do 100 gr. 10 hal., za każde dalsze 50 gr. 5 hal. Do innych zaś państw za każde 50 gr. 5 hal. najmniej jednak 10 hal.

Przekazy pieniężne (Postanweisungen). Do 1000 kor. posyłać można do wszystkich urzędów pocztowych monarchii austro-węgierskiej nie tylko w listach, ale także za pomocą t. zw. przekazów.

Przekazów pocztowych na większą kwotę niż 1000 kor. opiewających pojedynczo nie przyjmuje się.

Przekazów pieniężnych nie wolno wypełniać ołówkiem zwyczajnym lub atramentowym.

Opłata wynosi w kraju, do Bośni i Hercegowiny do 50 kor. 20 hal. i za każde dalsze 50 kor. 5 hal. więcej.

Można przysyłać przekazy do wszystkich państw europejskich i wle-

lu zamorskich — ale trzeba je pisać według monety istniejącej w danym państwie. Przekazy do obcych państw są odmiennie nazywane się „internacjonalne“ t. j. międzynarodowe.

Przekazy pieniężne telegraficzne można posyłać do takich miejscowości, gdzie jest biuro telegraficzne rządowe do wysokości 1000 kor. Opłata jest ta sama, co przy przekazach zwykłych z dodatkiem opłaty za telegram i dostawę pospieszną.

Pakiety pocztowe. Zawartość pakietu należy tak na pakiecie jak i na przekazie przesyłkowym podać.

Do każdej przesyłki pocztowej należy dodać przekaz przesyłkowy, który kosztuje 12 hal.

Przekazy przesyłkowe są 1) do przesyłek bez zaliczki z zielonego papieru; 2) do przesyłek z zaliczką z szaro-niebieskiego papieru.

Deklarację słową należy do wszystkich przesyłek pakietowych z Austro-Węgier do Niemiec bez względu na wagę ze strony nadawcy otwarcie dołączyć.

Do przesyłek pakietowych do Niemiec należy statystyczną deklarację dołączyć.

Opłata w Austrii do 1 kg. 60 hal., do 5 kg. 80 hal., do 10 kg. 2 kor., do 15 kg. 3 kor., do 20 kg. 4 kor.

Do Węgier, Bośni i Hercegowiny i do Niemiec do 5 kg. 80 hal., do 10 kg. 2 kor., do 15 kg. 3 kor., do 20 kg. 4 kor.

Taksa wartościowa wynosi w Austrii do 600 kor. 10 hal., do 900 kor. 15 hal. i t. d. za każde 300 kor. 5 hal. więcej.

Do innych krajów do 300 kor. 10 hal., do 600 kor. 20 hal., do 900 kor. 30 hal. i t. d. za każde 300 kor. 10 hal. więcej.

Za przesyłki zaliczkowe płaci się opłatę jak za równą przesyłkę bez zaliczki, prócz tego 10 hal., w razie

wykupienia zaliczki odlicza się opłatę za zwykły przekaz pieniężny.

Przesyłki za zaliczką można nadawać aż do wysokości 1000 kor.

Przesyłki za zaliczką do Niemiec nadawane być mogą z podaniem wartości i bez takowego aż do 20 klg. i do 1000 koron.

Do Niemiec należy używać tak zwanych międzynarodowych przekazów przesyłkowych, które są na różowym papierze drukowane. Do każdej przesyłki należy dodać deklarację słową, następnie przy przesyłkach podlegających statystyce zagranicznego handlu, należy jeszcze statystyczną dołączyć deklarację. Opłata do Niemiec jest taka sama, jak przy przesyłkach w monarchii austro-węgierskiej.

TELEGRAMY.

Telegram napisany być musi wyraźnie, zrozumiale i takimi niemieckimi lub łacińskimi literami, względnie znakami lub cyframi, któreby można otelegrafować. Przy każdym telegramie w Austro-Węgrzech (wraz z Bośnią i Hercegowiną i Lichtensteinem) jak i do Niemiec płaci się za każde słowo 8 hal., (co najmniej jednak 1 kor.) Słowo nie może obejmować więcej niż 15 liter lub 5 liczb. Liczby i cyfry zbywalące liczy się za słowo. Do innych zaś państw europejskich, jak też do wszystkich prawie zamorskich opłaca się takse 60 hal., a do tego jeszcze takse słowną, która jest rozmaita.

Zapłacona odpowiedź. Nadawca może żądać od adresata odpowiedź zapłacić, a w tym razie przed adresem nadmienić ma wyraźnie „odpowiedź zapłacona.“ Jeżeli nadawca ilości słów na odpowiedź nie poda, to liczy się na nią 10 słów, zaś najniższa opłata wynosi 2 korony.

Wrzesień 1916

1. Bułgaria wypowiada Rumunii wojnę. — Wojska rosyjskie przekroczyły Dunaj, idąc przez Rumunię przeciw Bułgarii. — Na Bukowinie i w Galicyi wschodniej podjęli Rosyanie znów ofensywę. — Na południu od Dniestru, w odcinku Stanisławowa złamały pułki heskie gwałtowne ataki rosyjskie. — W pierwszym swym z wielkim rozmachem przeprowadzonym marszu na terytorium monarchii austro-węgierskiej, zajęły wojska rumuńskie miejscowości Kezdi Wasarhely, Zaranica i Zisnadia.
2. Szef bułgarskiego sztabu generalnego, generał Szostow, zmarł wskutek ciężkiego zapalenia ślepej кишки. — Niemieckie łodzie podwodne zatapiają w pobliżu wybrzeża fińlandzkiego wielkie fińlandzkie parowce Vellamo i Sten.
3. Między Dunajem a Morzem Czarnym przekroczyły wojska niemieckie i bułgarskie granicę Dobrudży, odrzucając rumuńskie straże graniczne. — Kilka eskadr nie-

mieckich statków napowietrznych obrzuciło bombami twierdzę Londynu, ufortyfikowane miasta Yarmouth i Harwich oraz zakłady fabryczne wojskowe w hrabstwach południowych i nad rzeką Humber. Równocześnie odbył się atak statków napowietrznych na południową Anglię. Bombardowanie przypisało Anglików o wielkie szkody. — 60 wielkich statków wojennych francuskich i angielskich oraz 7 transportowców z wojskiem przybyło do greckiej zatoki Pireusu. — Rumuńskie okręty bombardują Warnę. — Niemieckie latawce wodne obrzucają bombami urządzenia portowe, śpichrze i zbiorniki oleju w Konstancy oraz na rosyjski krążownik „Kagul” i 4 kontrtorpedowce.

4. Rumuni zajmują miejscowość Borsek i okoliczne wzgórza oraz całą okolicę Sekeli w Harom-szoku. — Niemieckie i austro-węgierskie wojska przekroczyły całą granicę Dobrudży. — Koalicja zajmuje niemieckie i austriackie okręty stojące

w greckich portach. — Zajęte zostało Dar es Salaam, siedziba dawnego rządu i stolica Kolonii niemieckiej w Afryce wschodniej.

5. Wstrzymanie pochodu rumuńskiego pod Orsową przy Bramie Żelaznej przez wojska niemieckie, austro-węgierskie i bułgarskie. — Bułgarzy zajęli rumuńskie miasta Dohric, Akkandinlar i miejscowość Kurtbunar. — W okolicy Brzeżan zacięte walki wojsk niemieckich i austro-węgierskich z armią rosyjską pod wodzą generała Brusilowa. — W Portugalii zniesiono zupełnie karę śmierci, a karę dożywotniego więzienia ograniczono na pewien ustalony czas.

6. Wojska niemieckie i bułgarskie zdobywają szturmem utwierdzenia Tutrakanu i baterie opancerzone. — Na terenie francuskim toczyły się bardzo zacięte walki, wśród których Francuzi i Anglicy odnieśli małe tylko korzyści, ale okupione wielkimi ofiarami. — Powstanie w Indjach holenderskich.

7. Posłowie holenderski, hiszpański i szwajcarski w Berlinie potwierdzili ponownie z polecenia swych rządów oświadczenie ścisłej neutralności wobec państw prowadzących woj-

nę. — Wojska niemieckie i bułgarskie wzięły szturmem silnie utwierdzoną miejscowość Tutrakan. Straty Rumunów w poległych były bardzo ciężkie. Ujęto 20 tysięcy jeńców, w tem 2 generałów i przeszło 400 oficerów, zdobyto zaś przeszło 100 dział. — Rozruchy w całej Grecji skierowane przeciwko koalicji. — Władze niemieckie zatwierdziły ustawę Związku Weteranów-Polaków z roku 1863. — Rumuni zajmują Gyergio Ditro i Orsowę.

8. Na północ od Dźwińska oddziały rosyjskie przeszły Dźwinę. — Halicz w ogniu. Rosyjanie zajęli linię kolejową Halicz-Bolszowce-Hodniki. — Na lewym brzegu Eufratu na zachód od Erzingianu oddarli Rosyjanie ofenzywę turecką.

10. Wojska niemiecko-bułgarskie zajmują silnie utwierdzone miasto rumuńskie Silistryę. — Król Ferdynand bułgarski przybył w towarzystwie swego syna następcy tronu do głównej kwatery niemieckiej na froncie wschodnim i odbył dłuższą rozmowę z cesarzem niemieckim. — Niemiecka łódź podwodna bombarduje miasto i fort Mangalia nad rumuńskim wybrzeżem Morza Czarnego. — W całej Dobrudży wybuchła rewolucja, wy-

- wołana wmięszaniem się Rumunii do wojny. Powstanie objęło nietylko nowsze dzielnice ale i Starą Dobrudżę, a rozpoczęło się w Silistryi. Ruchy skierowały się przeciwko Rumunom.
12. Rumuńska królewska rodzina opuściła Bukareszt. — W więzieniu w Piotrkowie umarł skazany na dożywotnią kaźń więzienią były zakonnik Paulin na Jasnej Górze Damazy Macoch.
 13. Królewski poseł norweski w Berlinie oświadczył po wtórnie z polecenia swego rządu neutralność Norwegii. — W Karpatach, na froncie Smotrea aż do Złotej Bystrzycy przedsięwzięli Rosyanie jednolity masowy atak, który przez wojska niemieckie i austriackie został zupełnie odparty. — W Siedmiogrodzie, wojska niemieckie w odcinku Nagy Szeben (Hermansztat) zetknęły się z Rumunami w walce z bliska.
 14. W Karpatach zacięte walki wojsk niemieckich i austro-węgierskich z Rosyanami. — Również na północ od Sommy (na terenie francuskim) zacięte walki wojsk niemieckich z francuskiemi.
 15. Na bałkańskim terenie wojny, na linii Cuzguncara Omer zwycięskie walki wojsk mocarstw centralnych z nieprzyjacielem. Bohaterską śmiercią poległ książę heski Fryderyk Wilhelm. — Włosi rozpoczynają nową ofensywę, skierowując swe ataki przeciw płaskowzgórzowi Karstu. — W Dobrudży zacięte walki na całym froncie. — Ojciec św. Benedykt XV. mianował arcybiskupa z Vercelli, Teodora Valfre di Bonzo, nuncyuszem dla Austro-Węgier, udzielając mu tytułu arcybiskupa Trapezundu. — Sekretarz dla nadzwyczajnych spraw kościelnych, prałat Paccelli zamianowany został nuncyuszem papieskim w Monachium, w miejsce zmarłego kardynała Fruehwirtha. — Osierocona od 5 lat dycezya łucko-żytomierska otrzymała nowego pasterza, w osobie ks. dr. Ignacego Dubowskiego, kanonika honorowego archidiecezyi mohylewskiej, proboszcza katedry żytomierskiej. Ks. biskup Dybowski urodził się 30 marca 1874 roku.
 16. Armia rumuńska cofa się w popłochu na linię Czernawoda - Medzidia - Konstanca.
 17. Między Seretem a Strypą na północ od Zborowa rozbite zostały najsilniejsze ataki Rosyan na linie niemieckie generała v. Eben. — W Dobrudży, pościg wojsk sprzymierzonych za uciekającymi

Rumunami. — Szczególnie gwałtowna bitwa nad Sommą we Francyi. 20 dywizyi angielsko-francuskich uderzało przeciwko frontowi niemieckiemu między Ancre a Sommą. Po gorącym zmaganiu się zostały pułki niemieckie poprzez wioski Courcellette, Martinpuich i Fleurs odepchnięte wstecz. Dalej na południe, aż do Sommy, zostały wszystkie nieprzyjacielskie ataki w walce z bliska krwawo odparte. — Stanowcze zwycięstwo wojsk sprzymierzonych w Dobrudży. Pobite siły rosyjskie i rumuńskie ścigane, uchodzą w popłochu. — Niemieckie sterowce napowietrzne obrzucają bombami stolicę Rumunii, Bukareszt.

18. W Grecyi tworzy się nowe ministerjum pod przewodnictwem Calogeropulosa, który zarazem jest i ministrem wojny i skarbu. — Sprawozdanie niemieckiej admiralicyi walki łodziami podwodnymi w miesiącu sierpniu, wykazuje, że w tym jednym tylko miesiącu zatopiły niemieckie łodzie podwodne aż 170779 ton nieprzyjacielskich statków. — Królewski szwedzki poseł w Berlinie oświadczył, iż dawniej złożona deklaracya neutralności Szwecyi obowiązuje nadal. —

Na froncie zachodnim, wre potężna bitwa z największą zaciętością na 45-kilometrowej linii, począwszy od Thiepval aż na południe do Verman-dovillers. — Włosi zajmują za pomocą floty wojennej najważniejszy port handlowy Grecyi, Patras.

19. Przerwała się zapora rzeki Weisse Desse w okolicy Izary w Czechach. W momencie prawie rozlały się wody po miejscowościach nadbrzeżnych. Dużo ludzi utraciło życie. — W Karpatach, od Smotryca aż do okolicy Kirlibaby ożywione walki. Wszelkie ataki rosyjskie odparto. Po obu stronach Dorna Watry, Rosyanie i Rumuni podczas daremnych ataków ponieśli ciężkie straty. — W Siedmiogrodzie, na południowy wschód od Hatszeg (Hötzing) wojska generała Staabsa zmusiły Rumunów do ucieczki. — Cesarz niemiecki wraz z swą żoną przybył do Żywca celem odwiedzin arcyksięcia Karola Stefana austriackiego.

21. Niemieckie eskadry balonów sterowych bombardowały w nocy obficie Londyn oraz niektóre ważne punkty wojskowe nad Humbren i w środkowych hrabstwach Anglii, mianowicie Nottingham i Sheffield, wznecając liczne pożary. Dwie angielskie

- skie baterie obronne zmuszono celnymi pociskami do milczenia. Dwa sterowce padły ponad Londynem ofiarą pocisków angielskich.
26. Rewolucyoniści greccy zawładnęli nad całą wyspą Kretą, zajmując miasta Kanea, Heraklion i inne. — Niemiecka łódź podwodna zatopiła w pobliżu Mudros krążownik angielski i okręt przewoźny z wojskami angielskimi. — Sejmik Związku Spółek Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu, trwający dwa dni. — Nagle zmarli w Piotrogradzie dwóch wybitnych i nadzwyczaj czynnych polityków i publicystów polskich śp. Władysław Żukowski i śp. Zygmunt Balicki.
29. Donoszą o wielkich powodziach spowodowanych wylewem rzek w Ameryce w pobliżu Nowego Yorku, w dzielnicach zamieszkałych przez Chińczyków. Również i z Chin donoszą o wielkich powodziach, zalewających całe prowincje. Przeszło milion ludzi pozbawionych zostało dachu nad głową, a plony na polach zupełnie zniszczone. — W Minden, w walce z liczniejszymi siłami nieprzyjacielskimi poległ znany lotnik niemiecki Wiggins.
29. Rumuni zostali pobici pod Nagy-Szeben (Hermannstadt). — Na froncie zachodnim zginął, głośny lotnik niemiecki, porucznik Mulzer. — Rewolucyoniści greccy rozdzielają się na dwa obozy; pierwszy obcuje wiernie przy królu i rządzie, drugi za Wenizelosem i przyłączeniem się do wojny po stronie koalicji.
30. Wszystkie wyspy greckie przyłączają się do powstańców i oświadczają się za nowym rządem prowizorycznym, który utworzył się pod wodzą Wenizelosa. — Roman Janta Polczyński były poseł z Kaszub i z okręgu gnieźnieńsko-wagrowieckiego, zmarł w Sopocie, gdzie od długich lat spędzał czas letowy. Zmarły urodził się w roku 1849 w Konorzy w Prusach Król. W roku 1890 wszedł jako przedstawiciel kaszubskiego okręgu do parlamentu, gdzie zasiadał aż do roku 1912; ostatnio jako poseł z okręgu gnieźnieńsko-wagrowieckiego, w którym posiadał majątek Zabiczyn. W polskim Kole poselskim był długie lata sekretarzem, który to urząd nieboszczyk pojmował tak sumiennie i obowiązkowo, że jego protokoły dają nader ścisły obraz ówczesnej historii Koła. W kraju szczegół-

nie żywy brał udział w Kólkach rolniczych, których był gorliwym wicepatronem na powiat węgrowski, gdzie cieszył się ogólnem poważaniem i życzliwością.

Październik 1916

1. Detronizacja cesarza Abesynii, Lidi Jeassa. Tron powierzono córce zmarłego cesarza Menelika, która się zowie Uizero Zeodiru. — Ponowny najazd niemieckich sterowców napowietrznych na Londyn. Jeden z statków z tej wyprawy nie wrócił.
2. Na zachód Łucka, przed stanowiskami armii generał-pułkownika Terszyńskiego ponieśli Rosyanie wielką klęskę.
5. Stolica Rumunii, Bukareszt bombardowana, w płomieniach. — Lądowanie wojsk włoskich w Grecyi i zajęcie Agyrokaastro. — Krwawe rozruchy w stolicy Portugalii, Lizbonie. — Koalicja przedkłada królowi greckiemu energiczne ultimatum, aby albo wystąpił natychmiast przeciwko wojskom bułgarskim, albo ustąpił.
8. Rumuni pobici pod Brasso (Kronsztatem), ustępują na całym froncie bułgarskim.
9. Uroczyste odsłonięcie Orła Białego zawieszanego na szczycie bramy uniwersytetu warszawskie-

- go. — Ogłoszony wynik 5-tej pożyczki wojennej wynosi 10 miliardów 590 milionów. — Cesarz Wilhelm w przejeździe na wschodni front stawa na kilka chwil we Lwowie.
11. Rząd rumuński przenosi się z Bukaresztu do Jaszy. — Zmarł król bawarski Otton, urodz. 27 kwietnia 1848 jako drugi syn króla Maksa II. Z powodu choroby umysłowej znajdował się od r. 1872 pod opieką lekarską. Gdy po śmierci brata jego Ludwika II w roku 1886 tron bawarski przypadł jemu, objął za chorego rządu jako książę-regent ks. Luitpold.
 12. Najazd lotników nieprzyjacielskich na południowe Niemcy. Bomby rzucono na Allmenschofen, Huefingen, Eschweiler, Neustadt. Haslach w dolinie rzeki Kuenzig Tübingen i na Rotweil. Szkód wojskowych nie było żadnych, natomiast uszkodzono własność prywatną i zraniono kilka ludzi, a 2 dzieci zabito.
 20. Niemieckie łodzie podwodne zatapiają 7 francuskich parowców przewozowych z wojskiem i 1 angielski statek przewozowy oraz krążownik pomocniczy, Anno straży 11 przeciwtorpedowców.
 21. Prezes ministrów austriackich hr. Karol Stuerghk zastrzelony przez dr. Fry-

deryka Adlera, syna przywódcy austriacko - niemieckiej partii socjalistycznej dr. Wiktora Adlera.

22. Wojska niemieckie i bułgarskie zajmują rumuńskie miasto portowe Konstancja nad Morzem Czarnym.
23. W okolicy Sommy i Mozzy, w walce napowietrznej, lotnicy niemieccy zestrzelili 22 latawce nieprzyjacielskie. — Wojska niemieckie i austro-węgierskie zajmują miasto rumuńskie Predeal. — Niemieckie latawce bombardują francuskie miasto Luneville. — Lotnicy francuscy obrzucają bombami huty w Hegendingen i Bussingen (na północ od Mecu), na dworcu Thionville, Mezieres pod Mecem, Longville i Mec-Sablons.
24. Wojska austro-węgierskie odebrały Rumunom przełęcz Wulka.
28. Król bawarski Ludwik we Warszawie.

Listopad 1916

1. Zmarł były namiestnik Czech, książę Fr. Thun. — W Grecji pierwsze starcie wojska wiernego królowi Konstantemu z korpusem należącym do armii nowego rządu Wenizelosa. — Łódź podwodna „U Deutschland“ przybywa po raz drugi do Ameryki i przybiła do

portu New London w Stanie Connecticut.

2. Katastrofa na Wiśle pod Kazimierzem. Tegoż dnia wieczorem miano przewieźć 144 osoby, przeważnie kobiety i dzieci. Podróżni wsiedli na dwa spięte z sobą promy, którymi sterował brat właściciela i jeden pomocnik. Prom połączony gładko odbił od brzegu i już był o 6 metrów od brzegu, naraz prom zaczął się kręcić. Podróżni myśleli, że prom osiadł na ławicy piaszczystej i skupili się na jednym promie na przodzie, wskutek czego prom zaczął nabierać wody. Powstała panika i podróżni na drugim promie poczęli także tłoczyć ku przodowi, zamiast skupić się na drugiej stronie. Lina, łącząca promy, zerwała się i oba promy przewróciły się. Mimo energicznej czynności ratunkowej około 500 ludzi, parowca i łodzi motorowych, uratowano tylko 27 osób. Reszta, 117 przeważnie kobiety i dzieci zginęły w nurtach Wisły.
5. Proklamacja samodzielnego państwa polskiego przez cesarza niemieckiego Wilhelma II, i austro-węgierskiego Franciszka Józefa I. — W Warszawie ogłosił proklamację niemiecki generał gubernator v. Beseler, a w Lu-

- blinie austro-węgierski generał gubernator Kuck. Poza usamodzielnieniem austro-węgierskiej części okupacyjnej Królestwa Polskiego podlegającej do niedawna Rosyi, cesarz Franciszek Józef nadaje prawa zupełnego samorządu Galicyi stanowiącej również część dawnego Królestwa Polskiego, a obecnie podlegającej berłu austriackiemu. — Król bawarski Ludwik we Lwowie.
7. W nocy na 8-go zmarł książę Henryk bawarski wskutek rany odniesionej podczas wywiadu na polu walki.
 8. Wilson obrany powtórnie prezydentem Stanów Zjednoczonych Północnej Ameryki.
 9. W Bostonie, w Ameryce, wpadł z mostu do rzeki w pełnym biegu jadący tramwaj. 54 osoby utonęły.
 12. Z Włoszech donoszą o wielkich powodziach w Toskanie i strasznych burzach. Żywiolowe te klęski wyrządziły wielkie spustoszenie.
 13. Straszne nieszczęście kolejowe pod Berlinem, między Rahnsdorfem a Wilhelmsbagen. 18 dziewczyn zginęło pod kołami kuryera bałkańskiego, a jedna została ciężko ranną. Nieszczęście spowodowała mgła.
 15. Henryk Sienkiewicz umarł w Vevey, w Szwajcaryi.
 17. Pierwsze oddziały wojska Wenizelowskiego wyruszyły z pola Marsowego na front przeciwko Bułgarom.
 20. Posłowie państw centralnych opuszczają stolicę Grecyi, Ateny.
 21. Na zamku w Schoenbrunnie pod Wiedniem, zmarł cesarz Austro-Węgier Franciszek Józef I, po kilkudniowej chorobie. Zmarły cesarz urodził się 18-go sierpnia 1830. Po abdykacyi cesarza Ferdynanda wstąpił na tron w roku 1848, panował więc 68 lat. Życie jego całe było jednym pasmem trosk, nieszczęść i niepowodzeń w rodzinie. A i pierwsze lata rządów aż do 1866 zapisały się dla kraju niejedną klęską i niepowodzeniem. — Po zmarłym Franciszku Józefie I objął rządy monarchii austro-węgierskiej arcyksiążę Karol Franciszek Józef jako cesarz Karol I. Nowy cesarz Karol Franciszek Józef urodził się 17 sierpnia 1887 roku. W roku 1911 poślubił księżniczkę Zytę z Parmy i jest ojcem trojga dzieci, z których najstarszy, arcyksiążę Franciszek Józef Oton, obecny następca tronu, liczy pięć lat. — Armii niemieckiej pułki zachodnio- i wschodnio-

pruskie wkraczają do Krajowy, głównego miasta Rumunii zachodniej.

— Natomiast wojska serbskie z pomocą Francuzów odbiły z powrotem stolicę Serbii, Monastyr. — Nadzwyczaj silne trzęsienie ziemi jakie nawiedziło znowu Włochy, wyrządziło szczególnie na Riwierze liguryjskiej bardzo wielkie szkody w portach. Kilkaset statków zatoneło, a linie kolejowe Genua-Spezia oraz Livorno-Vada, zostały skutkiem usunięcia się ziemi miejscami zburzone.

23. Prezes ministrów rosyjskich Stürmer ustępuje. Następcą jego zostaje Trepow.
24. Wojska niemieckie i austro-węgierskie odparły zwycięsko pułki rumuńskie i zajęły Orsowę i Turnu Severin. Kolumny wojska, przesuujące się poprzez Krajową przebyły rzekę Alutę.
26. Przeniesienie siedziby komendy Legionów polskich do Warszawy.
26. Rząd Wenizelosa wypowiedział wojnę Bułgarii i Niemcom. — Z zlecenia austro-węgierskiego naczelnego dowództwa, obejmuje hr. Stanisław Szeptycki główne dowództwo nad Legionami polskimi.
27. Wyspę włoską, Sycylię nawiedza orkan wyrządzający ogromne spusto-

szenia, przyczem i kilkanaście ludzi utraciło życie.

Grudzień 1916.

1. Uroczysty wjazd Legionów polskich do Warszawy pod wodzą komendanta hrabiego Szeptyckiego na czele. — Na stacji Herzog Halom na Węgrzech, najechał kurier wiedeński na pociąg osobowy z Gracu. Kilka wagonów obu pociągów zostało strzaskanych, 66 osób, przeważnie żołnierzy poniosło śmierć a 150 zostało rannych, pomiędzy nimi 60 osób ciężko. W pociągu pospiesznym znajdowali się podróżni, którzy brali w Wiedniu udział w pogrzebie zmarłego cesarza Franciszka Józefa. Katastrofa wynikła z powodu spóźnienia sygnału mającego zatrzymać kurier wiedeński. — W Atenach, stolicy Grecji, krwawe starcia wojsk greckich z oddziałem marynarzy francuskich, z czego wynikły rozruchy i walki uliczne. Wojsko koalicyjne straciło około 100 ludzi w poległych i rannych. Greków padło 40.
2. Zwycięstwo 9-tej armii niemieckiej w walce nad Argesulem, na północy od Bukaresztu. — W parlamencie niemieckim przyjęto ustawę o pomocniczej służbie cywilnej podczas wojny.

6. Prezes angielskich ministrów Asquith ustępuje, miejsce jego zajmuje Lloyd George. — Stolica Rumunii Bukareszt, oraz miasto Ploesti zostały przez wojska mocarstw centralnych zajęte.
7. Publiczny konsystorz w Rzymie, na którym prócz rozdzielenia kapeluszy kardynalskich nowo mianowanym kardynałom, Ojciec św. Benedykt XV Wielebnego Ks. Jana Bosco, założyciela Kongregacji salezyjańskiej ogłosił błogosławionym.
8. Blokada Grecji przez okręty mocarstw koalicyjnych.
9. Śmierć japońskiego marszałka polnego księcia Oyamy, dowódcy wojsk japońskich w wojnie rosyjsko-japońskiej.
12. Rządy czwórprzymierza czyli Niemiec, Austro-Węgier, Bułgarii oraz Turcyi proponują koalicji pokój.
13. Cesarz niemiecki przybywa do Monachium, przyjmowany na dworcu przez króla Ludwika bawarskiego. — We Francji tworzy się nowe ministerstwo pod prezesurą Brianda. — Ministerstwo austriackie Koerbera podaje się do dymisji. Nowe ministerstwo tworzy dr. Spitzmueller. — Jeden z niemieckich nurkowców (łodzi podwodnych) który wrócił do portu, był przez 53 dni w drodze i w tym czasie ani razu nie zawinął do przystani ani też nie przyjął żadnego zaopatrzenia. Statek i personel osiągnęli przez to rekord, jaki dotąd uważano za niemożliwy, a przeto nurkowiec nieraz musiał walczyć z burzą.
15. W Bernie szwajcarskiem, zjednoczone zebranie przedstawicieli kantonów wybrało prezydentem na rok 1917 radcę Edmunda Schulthessa, kierownika departamentu ekonomicznego. Nowy prezydent liczy 48 lat; w roku 1905 wybrany został do Rady stanów, w roku 1914 do Rady związkowej. Wiceprezydentem wybrany został radca Calonder, kierownik departamentu spraw wewnętrznych. Jest on od roku 1913 członkiem Rady związkowej.
17. W Portugalii wybuchły zaburzenia rewolucyjne, w których także wojsko brało udział. Zaburzenia zwrócone były przeciwko wysłaniu wojska na europejskie pole walki. — Arcyksiążę Karol Stefan austriacki we Lwowie; odwiedził zakład ociemniałych w wojnie inwalidów oraz złożył wizytę arcybiskupom Bilczewskiemu i Teodorowiczowi.
18. Wielki parowiec niemiecki „Prinz Friedrich,” który od wybuchu wojny

znajdował się przed Odde pod Bergen, przybył do Statenger, przerwawszy wprawdzie blokadę angielską pod Bergen. — Rosyanie cofają się w całej Rumunii przed wciąż naprzód posuwającymi się wojskami czwóprzymierza. — Francuski generał Joffre, zdaje naczelne dowództwo nad armiami północną i północno-wschodnią w ręce generała Nivelle.

21. Ambasadorowie amerykańscy na dworach mocarstw wojujących przedkładają rządowi tychże notę prezydenta Stanów Zjednoczonych, Wilsona. W nocy owej, prezydent podaje myśl, ażeby wojujące państwa wzajemnie się oświadczyły i umożliwiły neutralnym oraz przeciwnikom wyczucie czy możliwym jest pokój, tak bardzo upragniony przez całą ludzkość.
22. Szwajcarska Rada Związkowa wystosowała do rządów państw toczących wojnę notę, którą, w poczuciu moralnego obowiązku pragnie poprzeć notę Wilsonowską. — Zabiegi dr. Spitzmuellera około utworzenia gabinetu austriackiego się nie powiodły. Dr. Spitzmueller rzekł się wobec tego powierzzonej sobie misji. Utworzeniem nowego gabinetu zajął się hr. Clam-Martinitz a dr.

Spitzmueller wstąpił do gabinetu tego jako minister finansów.

24. Były poseł czeski dr. Kramarz, skazany przez austro-węgierski sąd wojenny na śmierć za zdradę stanu, przez cesarza austriackiego Karola ułaskawiony z zamianą kary na 15 lat ciężkiego więzienia. Wspólnikom jego również zmniejszono kary więzienne. — Na wschodnim i bałkańskim polu walki dalsze postępy wśród zwycięskich bitew wojsk państw centralnych. I na zachodzie bitwy z pomyślnym wynikiem dla armii niemieckiej.
27. Rząd hiszpański doręcza rządowi wojującemu notę, co do treści odpowiadającą nocie amerykańskiej i szwajcarskiej. — Armia dziewiąta (grupa armii marszałka polnego Makdensena) po pięciodniowych zapasach przełamała w kilku miejscach silne pozycje rosyjskie, złożone z kilku linii oszańcowanych zasiekami i bronią uparcie; wzięto je zupełnie na szerokości 17 kilometrów na południowy zachód od Rinnicul-Sarat. Izaccea i Tulcea zostały zajęte. — Niemiecki porucznik lotniczy, Leffers, który zaliczał się do najdzielniejszych lotników wojennych, padł w walce napowietrznej.

29. Szwecya, Dania i Norwegia wysyłają do rządów mocarstw wojujących wspólną notę o brzmieniu podobnem jak nota Wilsona, odnosząca się do propozycji pokojowych.

30. Urzędowe sprawozdanie z walk łodzi podwodnych w listopadzie podaje następujące dane: Zginęło z ręki mocarstw centralnych 138 nieprzyjacielskich statków handlowych o pojemności ogółem 314.500 ton bruto. Z tych 244 tys. 500 ton należało do Anglii. Poza tem zatopiono 53 neutralne statki handlowe o pojemności ogólnej 94.000 ton, ponieważ trudniły się kontrabandą.

Rezultat z miesiąca wynosi zatem 408.500 ton.

Od początku wojny zginęło statków nieprzyjacielskich o pojemności ogółem 3.636.500 ton. Z tego przypada na Anglię 2.794.500 ton. — Koalicya odrzuca propozycję pokojową mocarstw centralnych. — Koronacya cesarza austriackiego Karola na króla Węgier oraz jego małżonki Zyty w Budapeszcie.

31. W Saint Ferdynand w hrabstwie Megantia w Kanadzie, powstał pożar w domu obłąkanych. 46 kobiet znalazło śmierć w płomieniach. — W północnem Queensland w Australii nastąpiły wiel-

kie powodzie. W Clermont utonęło 100 ludzi.

Styczeń 1917.

1. Znany mnich Rasputin, wywierający wielki wpływ na cara, został zamordowany.

3. Król bułgarski Ferdynand przybywa do głównej niemieckiej kwatery na kilkogodzinną konferencję z cesarzem niemieckim.

4. Do portu niemieckiego wróciła pewna łódź podwodna, której się powiodło w 11 dniach zatopić 11 nieprzyjacielskich statków. — Prezydent parlamentu austriackiego dr. Sylvester ustępuje z swego stanowiska.

5. W Wielkiej Wołoszczyźnie, wojska niemieckie i bułgarskie zajęły rumuńskie główne miasto handlowe Braile. Dobrudża zupełnie oczyszczona z nieprzyjaciela.

6. Niemieckie łodzie podwodne zatapiają znowu 11 francuskich i 9 angielskich okrętów.

7. Niemiecka armia 9. odrzuca Rumunów i Rosyan z silnie utwierdzonych gór Odobesti na Putnę i przelamując pozycję Foksani-Jarestia, zajmuje miasto Foksani.

9. Wielkie zwycięstwo wojsk mocarstw centralnych odniesione nad Rosyanami i Rumunami nad Putną.

11. Ogłoszono listę członków Rady Stanu Królestwa Polskiego. Obejmuje ona przedstawicieli konserwatywnych, centrowych i lewicowych. Zastępcami rządowymi mianowano z strony niemieckiej: hr. Lerchenfelda, hr. Hutten-Czapskiego i radcę Żychlińskiego. Ze strony austriackiej: barona Konopkę, radcę Rosenera i Stefana Iszkowskiego. Członkami Rady Stanu są z okupacji niemieckiej (15): Zygmunt Przezdziecki, Stanisław Janicki, Ludwik Górski, Stanisław Dzierzbicki, ks. Franciszek Radziwiłł, Wacław Niemojewski, Stanisław Bukowiecki, Kazimierz Natanson, Stefan Dziewulski, Artur Śliwiński, Antoni Koczorowski, Włodzimierz Kunowski, Grendziński, Władysław Studnicki i Błażej Stolarski. Z okupacji austro-węgierskiej (10): Hr. Wojciech Roztworowski, Antoni Luniewski, Józef Mokułowski - Pomorski, Michał Lempicki, Wiktor Sokołowski, Józef Kozłowski, Józef Piłsudski, dr. Paweł Jankowski, ks. Bolesław Sztobryn i Andrzej May. — 13 kilom. od Edynburga, na linii kolejowej Edynburg-Glasgow, w Szkocyi, zderzyły się dwa pociągi — pospieszny przepełniony urlopnikami z zwykłym wiozącym przeważnie kobiety i dzieci. Zabitych zostało 59 osób, a rannych 114.
14. Uroczyste otwarcie Rady Stanu Królestwa Polskiego na Zamku Królewskim w Warszawie.
15. Pierwsze posiedzenie Tymczasowej Rady Stanu Królestwa Polskiego we Warszawie. Na posiedzeniu tem wydaje tymczasowa Rada Stanu pierwszą swą odezwę do Narodu.
19. W Warszawie zmarł śp. Józef Holewiński, artysta malarz i rysownik, długoletni artystyczny kierownik „Tygodnika Ilustrowanego.”
20. W Meksyku walki konstytucjonistów z wojskami generała Villi, które zostały wyparte z pod Jimenez. — Wedle urzędowego sprawozdania, w miesiącu grudniu 1916 r. zginęły wskutek zarządzeń wojennych mocarstw centralnych 152 nieprzyjacielskie statki handlowe o pojemności ogólnej 329 tys. ton. Z tego przypada na samą Anglię 240 tys. ton. Pozatem zatopiono 85 neutralnych statków handlowych o pojemności 86.500 ton z powodu uprawiania kontrabandy na rzecz nieprzyjaciela.
31. Parlament turecki uchwalą zmianę kalendarza. Zaprowadzono urzędowo kalendarz zachodni czyli

gregoriański od 1 marca 1917. Wedle starego kalendarza muzułmańskiego, na dzień ten przypadał u Turków 16-ty lutego 1332 r., bowiem lata liczono dotąd u muzułmanów od ucieczki Mahometa z Mekki do Medyny. Odtąd kalendarz muzułmański pozostaje w użyciu jedynie dla spraw religijnych. — Rząd niemiecki przedkłada Stanom Zjednoczonym Ameryki notę, w której zapowiada z dniem 1-go lutego ostrą walkę nurkowcami przy użyciu wszelkich środków wobec tego, że koalicja odrzuciła propozycję pokoju.

Luty 1917

3. Król szwedzki Gustaw odwiedza króla duńskiego. — W Mezopotamii nadzwyczaj krwawe i zacięte walki wojsk angielskich z tureckimi pod Kut-el-Amara. — Rząd Stanów Zjednoczonych Północnej Ameryki zrywa stosunki dyplomatyczne z Niemcami.
5. W Ameryce konfiskują wszystkie niemieckie okręty stojące w zatokach i na wodach amerykańskich.
6. Prezydent Ameryki, Wilson wydaje notę do rady związkowej szwajcarskiej, w której wzywa Szwajcaryę, aby zerwała stosunki z Niemcami.

8. Niemieckie łodzie podwodne zatapiają dnia tego 19 okrętów francuskich i angielskich. — Między prezydentem Stanów Zjednoczonych Północnej Ameryki, Wilsonem a prezydentem południowych państw amerykańskich następuje zupełna zgoda w sprawie przeprowadzenia jednolitej akcji przeciwko Niemcom. — Senat amerykański zatwierdza zerwanie stosunków dyplomatycznych z Niemcami. — Brazylia protestuje przeciw obostrzonemu zarządzeniom niemieckim na morzu.
9. Zmarł na zapalenie płuc komendant floty austro-węgierskiej, wielki admirał Antoni Haus. — Konsulat amerykański we Warszawie zawiesił swoje urzędowanie. Z balkonu konsulatu zdjęto chorągiew gwiazdzistą amerykańską, a biura konsulatu opieczętowano. — Niemieckie łodzie podwodne zatapiają znowu 24 okrętów i statków nieprzyjacielskich, przeważnie angielskich.
10. Koalicja konfiskuje, częścią zadzierżawia wszystkie okręty greckie. — Ambasador amerykański Gerard, konsul generalny oraz cały zespół urzędników ambasady amerykańskiej opuszczają Berlin.

11. Zmarł w Radłowie pod Ostrowem śp. profesor dr. Franciszek Schroeder w 86 roku życia. Zmarły strawił długi swój żywot na usługach społeczeństwa. Jako długoletni poseł do pruskiej izby sejmowej z okręgu wejherowsko-puckiego należał do najwybitniejszych i najbardziej zasłużonych obrońców naszej sprawy narodowej.
12. W przeciągu ostatnich trzech dni zatopili niemieckie łodzie podwodne 36 okrętów 23 parowce i 13 żaglowców nieprzyjacielskich, francuskich i angielskich.
14. Ambasador niemiecki w Ameryce hr. Bernstorff, opuszcza Nowy-York. — Chiny protestują przeciwko walce łodziami podwodnymi Niemiec. — Rumuński sąd wojenny skazuje generała Socecu za niespełnienie obowiązków swych podczas bitwy pod Agres na degradację i 5 lat ciężkiego więzienia.
21. Rząd Stanów Zjednoczonych Północnej Ameryki zakupuje od Danii wyspy Antyle w zachodnich Indjach za 25 milionów dolarów. — Cesarz austriacki mianuje Bazyliańca Józefa Koryłowskiego grecko-katolickim biskupem w Przemyślu. — W Anglii, zmarł w 70-tym roku życia Henryk Fitz
- Alan-Howard książę Norfolk. Kościół katolicki w Anglii stracił w zmarłym najwybitniejszego syna. Niezmiernie bogaty, ks. Norfolk hojnie zasiliał Stolicę Apostolską. Ofiary jego doszły do 416 tys. funtów szterlingów (8 mil. 320 tys. marek rocznie).
24. Parlament niemiecki uchwala szóstą pożyczkę wojenną w wysokości 15 miliardów marek. — Wielka eksplozja rozległych składów amunicji w Rennes, we Francji. Z pod gruzów obozu pracujących w zakładach amunicyjnych, wydobyto przeszło 200 zabitych i przeszło 700 rannych.
26. W ostatnich tylko paru dniach zatopili niemieckie łodzie podwodne 38 okrętów nieprzyjacielskich. Zaś w ciągu miesiąca stycznia 228 statków o pojemności 439 tys. 500 ton.

Marzec 1917.

1. Wojska angielskie zajęły Kut el Amara w Mezopotamii. — Cesarz austriacki Karol I mianuje namiestnikiem Galicji w miejsce barona Dillera, generała Karola hr. Huyna. — Rosyjskie naczelne dowództwo wysyła ponownie do Azji większe zastępy wojsk ekspedycyjnych. — W miejsce Konrada v. Hoetzendorf

fa, szefem sztabu generalnego mianował cesarz Karol generała piechoty v. Arza. — Na zachodnim i włoskim terenie wojny, ogień armatni przybiera znowu na sile, po którym wywiązują się coraz to zaciętsze walki piechoty.

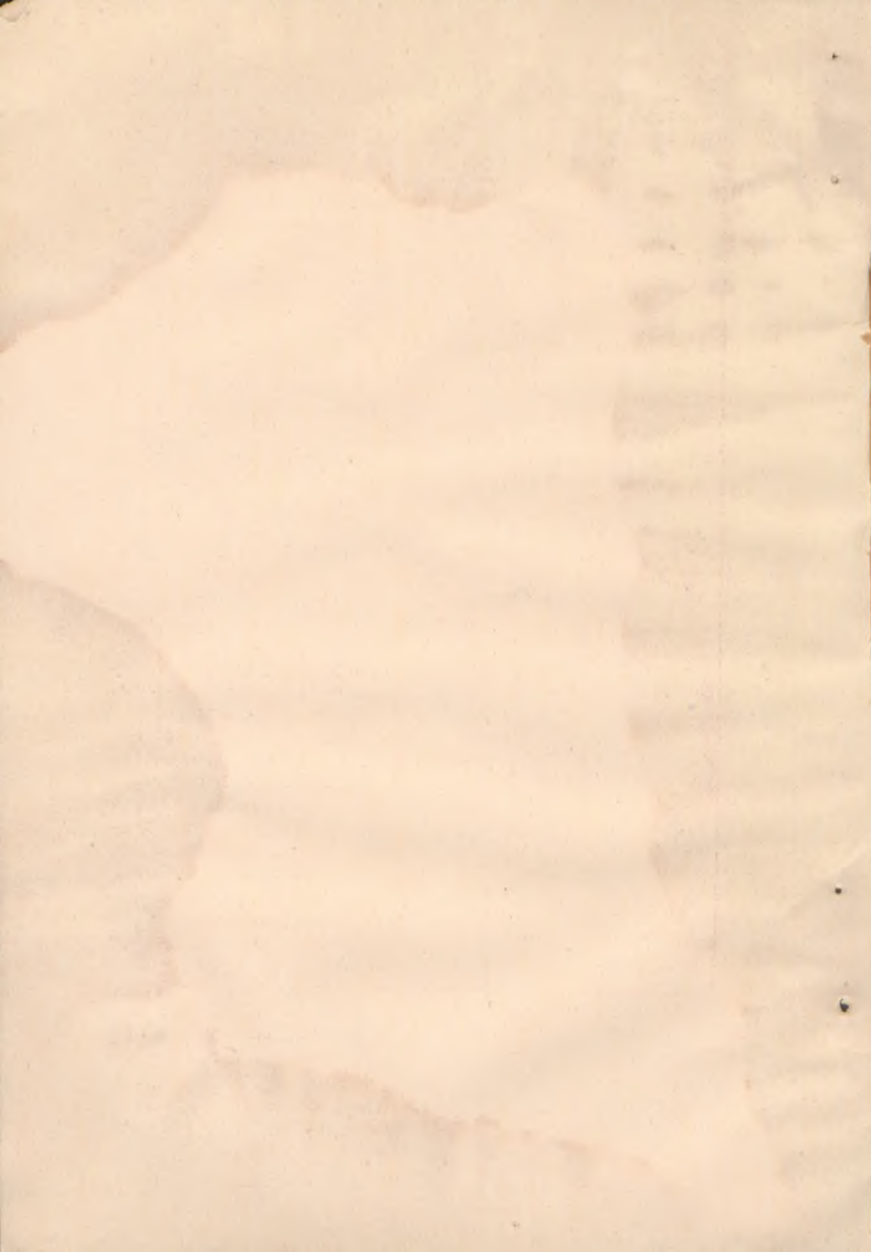
8. Konstruktor sterowców napowietrznych, hr. Zepelin zmarł w jednej z lecznic w Charlottenburgu na zapalenie płuc. — Chiny, niezadowolone z odpowiedzi niemieckiej na swą pierwszą notę, wysłały drugą notę, zapowiadającą zerwanie stosunków, o ile Niemcy nie zastosują się do stawionych żądań.
10. Zjazd biskupów z Królestwa, Galicyi i Księstwa Poznańskiego we Warszawie. Program zjazdu obejmował sprawy bieżące, związane z administracją kościelną władz duchownych oraz sprawę obchodu 100-lecia archidyecezyi warszawskiej i wreszcie odbudowę zniszczonych w kraju świątyń. Do Warszawy przybył na uroczysty obchód 100-lecia archidyecezyi warszawskiej arcybiskup gnieźnieński - poznański Najprzew. Ks. dr. Edmund Dalbor.
13. Rozruchy w Petersburgu przybierają coraz groźniejszą postawę przeciwko rządowi i carowi. — Anglicy zajmują Bagdad

w Mezopotamii. — Parlament chiński oświadczył się większością 300 głosów za zerwaniem stosunków dyplomatycznych z Niemcami. — W Warszawie uroczysty obchód stulecia metropolii warszawskiej rozpoczynający się w kościele św. Jana uroczystą sumą celebrowaną przez arcybiskupa warszawskiego Ks. Jr. Kakowskiego. W uroczystości brali udział prócz miejscowego i gnieźnieńsko-poznański arcybiskup Ks. dr. Dalbor oraz 10 biskupów. — Rewolucya w Petersburgu, stolicy Rosyi. Wydział egzekutywny złożony z 12 członków Dumy wziął władzę w swe ręce. Wszystkich ministrów uwieziono. Załoga stolicy, złożona z 30 tys. żołnierza połączyła się z rewolucjonistami. — Carranza ponownie wybrany prezydentem Meksyku.

15. Miasta rosyjskie Moskwa, Kazań, Charkow, Odessa i Niżnyj Nowogród przyłączyły się do rewolucyi.
16. Car, pod przymusem zrzekł się tronu. Ambasadorowie angielski i francuski nawiązują rokowania z wydziałem wykonawczym Dumy. — Chiny zrywają stosunki dyplomatyczne z Niemcami.

WERNYHORA

17. Wydział wykonawczy Dumy, ogłasza nowy zespół ministerialny narodowy: Książę Lwow, marszałek związku ziemstw, został zamianowany prezesem ministrów oraz ministrem spraw wewnętrznych, poseł piotrogrodzki Miliuków ministrem spraw zagranicznych, poseł sara-towski Kerensky ministrem sprawiedliwości, wicemarszałek Dumy Uzkrasow ministrem komunikacji, poseł kostromski Konowałow ministrem handlu i przemysłu, profesor uniwersytetu moskiewskiego Manuiłow ministrem szkolnictwa, członek Rady Państwa, były marszałek trzeciej Dumy oraz prezydent zjednoczonych działów zmobilizowanego przemysłu, Guczków, ministrem wojny i tymczasowym ministrem marynarki, poseł piotrogrodzki Czingarew ministrem rolnictwa, poseł kijowski Tereszczenko ministrem finansów, a poseł kazański Godnew kontrolerem państwa.
19. Prezes ministrów francuskich doręczył prezydentowi Poincaremu dyktando gabinetu ministerialnego. — Wojska chińskie zajmują niemieckie terytorya koncesyjne Hankau i Tientsin. — Ogłoszenie projektu ordynacji wyborczej do sejmu polskiego w Warszawie.
20. Książę Mikołaj Mikołajewicz usunięty przez rewolucyjny rząd tymczasowy z naczelnego dowództwa nad wojskami rosyjskimi. — Nowe ministerium francuskie ukonstytuowało się pod prezydentem Ribota, który obejmuje razem sprawy zewnętrzne. — Rząd rewolucyjny rosyjski wydaje rozkaz aresztowania i osadzenia pod strażą byłego cara i jego żony. — Rządy mocarstw koalicyjnych oraz Stanów Zjednoczonych uznają nowy, rewolucyjny rząd rosyjski.
21. Komendant Legionów, pułkownik hr. Szeptycki mianowany generał-majorem. — Rząd tymczasowy rosyjski publikuje manifest, którym potwierdza konstytucję finlandzką i przyzwala na zupełne jej używanie. Manifest udziela również daleko sięgającej amnestyi politycznej. — Krążownik pomocniczy „Moewe” pod komendą hr. zu Dohna-Schlodien, powrócił do jednego z krajowych portów wojennych ze swojej drugiej kilkomiesięcznej wyprawy na Oceanie Atlantycznym. Krążownik zajął 22 parowce i 5 żaglowców, między tymi 21 parowców nieprzyjacielskich. Krążownik „Moewe” przywiózł 593 jeńców. — Cała Ro-

sya poddaje się rządowi rewolucyjnemu. — Pałac zimowy cara ogłoszony własnością narodową i przeznaczony na siedzibę rady konstytucyjnej.

— Minister sprawiedliwości zarządza wypuszczenie na wolność Katarzyny Boroszkowskiej, która uchodzi za matkę rewolucyi rosyjskiej. Spędziła ona na Syberyi 35 lat jako skazana wygnanka. — Car i carowa uwięzieni w Carskiem Siole pod silną strażą. — Carskiemu Siołu dano nazwę „Żołnierskie Sioło.“ — Sprawozdanie niemieckiej admiralicyi marynarki donosi, że od 1-go do 15-go marca stracili Anglicy 110 okrętów, które zatopiły niemieckie łodzie podwodne.

26. Władze rewolucyjne rosyjskie uwięziły byłego prezesa ministrów hr. Kokowcewa. — Na zachodniem polu walki, od kanału La Bassée aż do południowego brzegu Scarpe, gwałtowna walka artyleryjska. — W okolicy górzystej na południe od St. Quentin uderzyły wojska niemieckie na siły francuskie i zadały im w zaciętej walce wielkie straty.

27. Armia rosyjska zaprzysięga wierność nowemu rządowi rewolucyjnemu. — Minister sprawiedliwości Kerenski podpisuje

dekret znoszący w Rosyi karę śmierci, oraz nakazujący natychmiastowe zniesienie kary chłosty i różgi przeciwko przestępcom politycznym i kryminalnym.

30. W Szwecyi obejmuje rządy nowe ministerstwo pod przewodnictwem Swartza.
31. Nowy rząd rosyjski pozwala na powrót ks. metropolity Szeptyckiego do Galicyi.

Kwiecień 1917.

2. Przeciwno wzgórzom granicznym po obu stronach doliny Uz rozpoczęli Rosyanie, po silnem przygotowaniu artyleryjskiem, atak na szerokości 7 kilometrów. Fale ich szturmowe załamały się w niemieckim ogniu. — Wszystkie neutralne państwa europejskie uznają rosyjski rząd tymczasowy, o czem tenże zapewniają przez swych posłów w Petersburgu.

3. Ameryka wypowiada Niemcom wojnę. — Na północ od Arras gwałtowna walka armatnia. — Na północ od Dniestru wzmożona rosyjska czynność bojowa.

4. Rewolucyjny rząd rosyjski wydaje manifest do Polaków. — Po niespełna dwudniowych lecz ciężkich cierpieniach zmarł w Poznaniu śp. dr. Franciszek Schroeder, w sile wieku, licząc lat za-

ledwie 50 i kilka. Nieboszczyk od r. 1909 był kierownikiem Biura Straży, następnie — od chwili powstania Rady Narodowej kierownikiem także jej biura, a w ostatnich czasach równocześnie i biura komitetu dla bezdomnych.

5. Gwałtowna walka artyleryjska między Lens a Arras. — Na północ od drogi z Peronne do Combrai, wyprowadzili Anglicy silne, gwałtowne ataki, którym wojska niemieckie zadaly wielkie straty. — Baterie niemieckie wzniciły pożar w składzie amunicji pod Vendresse. Wstrząśnienie i huk daly się odczuwać w odległości 40 kilometrów poza frontem. Na północ od Reims, poniosły wojska francusko - angielskie krwawą porażkę. — Na froncie w Artois wzmożła się znowu walka artyleryjska, zwłaszcza od Angres aż do południowego brzegu Scarpe. — Na wschodnim terenie wojny, na południe od Rygi pod Illuxt, pod Sobotami, nad Złotą Lipą i Narajówką oraz na południe od Stanisławowa ziała artyleria rosyjska ogromną masę ognia, by oddziaływać na pozycje niemieckie. Ataki rosyjskie się rozbiły. Przy zdobyciu rosyjskiego przyczółka mostowego Toboły nad

Stochodem wzięli Niemcy do niewoli 130 rosyjskich oficerów i przeszło 9.500 szeregowców, zdobyli zaś 15 armat i 150 karabinów maszynowych i miotaczy min.

6. Prezydent Stanów Zjednoczonych Północnej Ameryki, Wilson, ogłasza urzędowo manifest o stanie wojennym z Niemcami.
7. Austria zrywa stosunki dyplomatyczne ze Stanami Zjednoczonymi. — Nowy rząd rosyjski rozporządził, aby 500 zakładników poddanych państw wrogich, którzy na terenie nieprzyjacielskim podczas różnych ofensyw rosyjskich zostali ujęci, było wypuszczonych na wolność, ponieważ ich jedynym przestępstwem była wierność dla ojczyzny, co uwięzienia ich nie usprawiedliwia. — W pierwszym tygodniu kwietnia, zatopily niemieckie łodzie podwodne 134 tysięcy ton statków nieprzyjacielskich. — Biskupi francuscy wysylają na ręce Papieża memoriał zaopatrzony podpisanymi najwybitniejszych obywateli francuskich, zawierający skargi na obecny system prowadzenia wojny.
9. Władze Stanów Zjednoczonych obłożyły aresztem około 100 okrętów niemieckich stojących w

różnych portach amerykańskich. — Republika kubańska ogłasza stan wojenny z Niemcami.

10. Cesarz niemiecki i król pruski Wilhelm II wydaje manifest o zmianie prawa wyborczego do sejmów pruskiego. Wybory mają odtąd odbywać się na sposób parlamentarny tajnie i bezpośrednio oraz ogółem a nie klasowo. — Między Lens i Neuville-Vitazze ogromnie wzmożona walka artylerii; po kilkugodzinnym najsilniejszym ogniu armatnim, bitwa pod Arras. — Niemiec lotnicy zestrzelili w dniu tym 17 samolotów i 2 balony nieprzyjacielskie. — Na froncie macedońskim wzmagają się walki artylerii. — Pod Arras wchodzi w dalszy tok wielka bitwa. — Bułgaria zerwa formalnie stosunki dyplomatyczne z Ameryką.
11. Brazylia zerwa stosunki dyplomatyczne z Niemcami.
12. W Monachium, stolicy Bawarii, zmarł ks. kardynał Franciszek Bettinger, arcybiskup diecezji Monachium - Freising. Zmarły, urodził się 17-go września 1850 roku jako syn kowala, a wyświęcony na kapłana został 17 sierpnia 1875. W r. 1895 mianowany kanonikiem w Spirze, został tamże

r. 1909 dziekanem tureckim, a zaraz nazajutrz nadeszło zapytanie czy gotów objąć tron arcybiskupi w Monachium. 25 maja 1914 roku mianował go papież Pius X. kardynałem.

13. W Monachium zmarł kardynał Aversa, nuncjusz papieski, od niedawna dopiero ten urząd sprawujący po odwołaniu kardynała Fruehwirtha. Umarł więc w tym samym mieście, w przeciągu 2 dni drugi kardynał. Nuncjusz Aversa urodził się w roku 1862, od lat kilkunastu był tytularnym biskupem Sardeski a od roku 1906 przebywał w Brazylii, gdzie często zapadał na zdrowiu. — W Warszawie zmarł dr. Ludwik Zamenhof, okulista i znany twórca języka międzynarodowego Esperanto, ur. 1859 w Białymstoku. Zamenhof był Żydem - Polakiem. Swój podręcznik esperancki ogłosił w r. 1887 w językach polskim, francuskim, niemieckim, i rosyjskim.
16. Republika Boliwii zerwa stosunki dyplomatyczne z Niemcami. — W Buenos Aires, stolicy Argentyny rozruchy przeciwniemieckie. Jednego Niemca zastrzelono; zaatakowano i podpalono gmach ambasady niemieckiej i konsulatu. — W Berlinie strejk

robotników, w którym wzięło udział 125 tys. robotników. — Na front zachodni (francusko-belgijski) przybywają wojska portugalskie, aby walczyć po stronie koalicji. — Początek olbrzymiej bitwy nad Aisną, na zachodnim terenie wojny.

18. Nowy rząd rosyjski każe uwięzić generała Rennenkampa, byłego szefa departamentu policji Wasiljewa, pozostających w służbie Protopopowa pułkownika Tinflewa i Gorleńkę, byłego generał-gubernatora fińskiego Seyna i byłego prezesa ministrów Golicyna. — Austriacy minitrowie dr. Baernreither i dr. Urban podają się do dymisji. — Rząd amerykański konfiskuje wszystkie austriackie okręty stojące w portach amerykańskich. — W Brukseli, zmarł generał-gubernator Belgii v. Bissing, w 73 roku życia. — Niemiecka Rada związkowa zgadza się na zniesienie prawa o Jezuitach i paragrafu językowego ustawy o stowarzyszeniach. — W czasie od 13 do 18 kwietnia zatopiły łodzie podwodne statków nieprzyjacielskich i neutralnych ogółem o pojemności 93 tysięcy ton.

20. W stolicy Portugalii, Lizbonie wybuchły znowu krwawe rozruchy, które

wojsko musiało uśmierzać. — W Hiszpanii tworzy się nowe ministerstwo pod przewodnictwem Garcia Prieto. — Następca tronu bułgarskiego wielki książę Borys, przybywa do niemieckiej głównej kwatery celem odwiedzin cesarza niemieckiego. — W nocy z 20-go na 21-go, lekkie niemieckie siły morskie wyruszyły do wschodniego kanału i ku ujściu Tamizy. Twierdze Dover i Calais wzięto z bliska pod ogień. Przyszło do ostrych potyczek z okrętami angielskimi, z których dwa zostały zatopione, a kilka mocno uszkodzone. Z niemieckich łodzi torpedowych, dwie z potyczek nie wróciły. W miejsce zmarłego generał-gubernatora Belgii Bissinga, mianowany zostaje generał-pułkownik v. Falkenhäusen. — Papież Benedykt XV mianuje pralata Paceliego nuncyuszem apostolskim dla Bawarii.

24. Do Berlina przybywa wielki wezyr turecki Talaat Basza. — Na polu walki pod Arras, angielska potęga militarna na ziemi francuskiej wykonała drugi wielki atak, aby przełamać linie niemieckie. Zachodnie przedmieście Lens, Avion, Oppy, Gavrelle, Roeux i Guemappe były śródowi-

skami zaciętych walk. Tylko przy drodze Arras-Cambrai, zyskał nieprzyjacieli kilkaset metrów ziemi; pozostały w jego rękach rumowiska Guemappe. Podobnie jak nad Aisne i w Szampanii, nie powiodło się i pod Arras potędze angielskiej przełamać linii niemieckiej.

25. Torpedowce niemieckie atakują fortecę i port Dunkierkę. Rzucono 350 granatów. Przyszło do utarczki z dwoma francuskimi torpedowcami, z których jeden został zatopiony.
26. Komendant Legionów polskich hr. Szeptycki, powołany na stanowisko generał-gubernatora lubelskiego na miejsce generała Kucka. — Do Warszawy przybywa na stały pobyt trzeci pułk piechoty Legionów pod dowództwem pułkownika Galicyi.
28. Niemiecka 6 pożyczka wojenna przyniosła przeszło 13 miliardów marek. — Komendantem Legionów polskich w miejsce hr. Szeptyckiego, który został generał-gubernatorem lubelskim, mianowany został pułkownik Zygmunt Zieliński.
29. Amerykańska izba posłów i senat przyjmuje prawo o przymusowym poborze wojskowym.
30. Republika Guatemala zrywa stosunki dyplomatyczne z Niemcami. —

Posłowie polscy do Dumy rosyjskiej, oraz polscy członkowie Rady Państwa składają swoje mandaty. Z uznania niepodległości Polski przez Rosyę, wyciągnęli posłowie polscy słuszne odpowiednie wnioski i uważając się już jako stojący poza obrębem państwa, z Dumy i Rady państwa wystąpili. — General Petain mianowany szefem francuskiego sztabu generalnego. — W Grecyi tworzy się nowe ministerstwo pod prezydium Zaimisa. — Na zachodnim terenie wojennym, pod Arras, po obu brzegach Scarpy toczy się gwałtowna walka artyleryjska. Szczególnie wzmożony ogień między Soissons a Reims. Wszelkie francuskie ataki łamały się w niemieckim ogniu.

Maj 1917.

1. W miesiącu kwietniu, zatopiły niemieckie łodzie podwodne przeszło 1 milion ton statków nieprzyjacielskich.
3. Cesarz austriacki Karol przybywa do Lwowa.
8. Cesarz Karol w Krakowie. — Amerykańskie republiki Boliwia i Haiti zrywają stosunki dyplomatyczne z Niemcami.
9. Papież Benedykt XV ogłasza orędzie pokojowe do mocarstw wojujących.
13. Zmarł w Poznaniu śp. profesor dr. Stanisław

- Karwowski, prezes Koła polskiego w poznańskiej Radzie miejskiej, niestrudzony badacz historii Wielkopolski, prezes wydziału literacko-historycznego Towarz. Przyjaciół Nauk. — Rosyjski minister wojny, Guczkow, ustepuje z zajmowanego stanowiska. — Rosyjska Rada robotników i żołnierzy oświadcza się przeciw odrębnemu pokojowi.
17. Rosyjskie ministerstwo z Miliukowem na czele ustepuje. — Prezes galicyjskiego Koła poselskiego dr. Biliński, oraz jego zastępca dr. Głabiński ustepują z swych stanowisk.
 18. W Nicei zmarli byli główny dowódca armii serbskiej, generał Putnik. — Na włoskim terenie wojny, nad Isonzem, rozgorzały na nowo walki z wielką siłą i zaciętością. — Generałowie rosyjscy Brusilow i Hurko składają swe urzędy.
 19. W procesie przeciwko dr. Adlerowi, mordercy austriackiego prezesa ministrów hr. Stuerghka, zapadł wyrok, skazujący oskarżonego na śmierć.
 20. Olbrzymia bitwa w Szampanii. — Środkowo-amerykańskie republiki Nikaragna i Honduras zrywają stosunki dyplomatyczne z Niemcami.
 21. Anglicy zajmują Archan-gielsk, ważny rosyjski port nad ujściem rzeki Dźwiny do Morza Łodowatego. Japończycy zaś zajęli Charbin, ważny punkt węzłowy kolei mandżurskiej i sybirskiej.
 23. Rząd szwedzki protestuje u rządu niemieckiego przeciwko zatapianiu przez łodzie podwodne statków szwedzkich. — W Sztokholmie rozpoczynają się obrady konferencji socjalistów.
 24. Ministerstwo węgierskie z swym prezesem hr. Tiszą na czele podaje się do dymisji. — W stolicy Portugalii, Lizbonie wybuchły nowe rozruchy, spowodowane brakiem żywności. — Brazylia odwołuje swe oświadczenie neutralności. — Na zachodnim terenie wojennym, nad Aisne i w Szampanii silny ogień armatni i gwałtowne ataki francuskie przeciwko niemieckim liniom. W zaciętych walkach na bagnety i przez przeciwataki, pułki bawarskie, hanowerskie, dolnośląskie i poznańskie odrzuciły nieprzyjaciela. — Jedna z niemieckich eskadr sterowców napowietrznych zaatakowała w nocy skutecznie ufortyfikowane miasta południowe Anglii: Londyn, Sheernes, Harwich i Norwich. Wszystkie sterowce wróciły cało i bez straty w ludziach.

28. Rozkazem cesarza niemieckiego Wilhelma do armii, dotychczas praktykowany ostry areszt w formie przywiązania do słupa, zostaje zniesiony.
29. Finlandya, podlegająca dotąd Rosyi, ogłasza swą samodzielnosc. — Biskup Faulhaber ze Spiry mianowany arcybiskupem monachijskim. Arcybiskup Faulhaber ma lat 45, pochodzi z malomieszczańskiej rodziny w Klosterheidenfeld w Dolnej Frankonii. — Hrabia Andrassy, z polecenia cesarza Karola tworzy nowe ministerium węgierskie. — Na posiedzeniu polskiego Koła poselskiego we Wiedniu wybrano prezesem dr. Stanisława Łazarskiego, wiceprezesami zaś wybrano posłów: Daszyńskiego, Głabińskiego, Goetza, Kędziora i Lea. — W gubernii piotrogrodzkiej wybuchły ponowne zaburzenia chłopstwa.
31. Brazylijski prezydent Braz podpisuje ukaz, zarządzający użycie statków niemieckich będących w portach brazylijskich.

Czerwiec 1917.

4. W Sunderlandzie, w Anglii, podczas wielkiego zgromadzenia mieszkańców miejscowych pod gołym niebem unosił się nad zebraniem tłumem lotnik angielski. Nagle

wskutek zepsucia się motoru samolot runął na ziemię, zabijając kilka osób, a raniąc ciężko przeszło 20. — Główny niemiecki dowódca na Wschodzie, zezwala na utworzenie litewskiej rady zaufania, złożonej z najbardziej zaufanych i poważanych mężów Litwy. — Brusilow obejmuje główne dowództwo nad armią rosyjską. Dowództwo na południowo-zachodnim froncie obejmuje po Brusilowie generał Hurko. — Kierownik wydziału skarbu, Dzierżbiński, składa swój mandat członka Rady Stanu Królestwa Polskiego. Również i dyrektor wydziału pracy, Wł. Kunowski złożył swój mandat członka Rady Stanu. — Poseł niemiecki w Brazylii v. Pauli, wraca do Niemiec. — W Piotrogradzie wykrywa się sprzysiężenie, zmierzające do wywołania przeciwwolucyi i zamordowania kilku członków obecnego rządu, szczególnie zaś Kereńskiego.

6. Na włoskim terenie wojny, na południe od Jamiano, między Monfalcone a Hennada zdobyły wojska austro-węgierskie w przeciwwataku znaczną część utraconych rowów i ujęli w niewolę 133 włoskich oficerów i 22 tys. żołnierzy. — W Walonie,

ogłasza general Ferrero niepodległość Albanii pod protektoratem Włoch. Ster rządów objął Essad-Basza. — Na włoskim terenie wojny, podjęta przez austro-węgierskie wojska przeciwofensywa rozwija się z świetnymi sukcesami. W trzech ubiegłych dniach bitwy, ujęto do niewoli 250 włoskich oficerów i 10 tys. szeregowców.

9. Początek wielkiej ofensywy angielskiej pod Wytszaete we Flandryi. — Do portów francuskich przybywają pierwsze amerykańskie statki wojenne. — Hr. Esterhazy tworzy nowe ministerstwo węgierskie.
10. Wojska włoskie zajmują greckie miasto Janinę. — Rosya wycofuje swe wojska z frontu salonicckiego.
11. Ministerstwo hiszpańskie Prietiego podaje się do dymisyi. — Amerykańska republika St. Domingo zrywa stosunki dyplomatyczne z Niemcami.
12. Na froncie tyrolskim rozpoczyna się włoska ofensywa. — W Hiszpanii tworzy się nowe ministerium, którego prezydentem obejmuje Dato. — Król grecki Konstantyn składa pod presją koalicji koronę na rzecz syna swego, księcia Aleksandra. Książę Aleksander jest drugim synem ustę-

pującego króla, a urodził się 2-go sierpnia 1893 r. — W Grodzisku, w Wielkiem Księstwie Poznańskiem wybory uzupełniające w okręgu kościańsko-śmigielsko-grodziskonowotomyskim. Wybrany został kandydat Polaków ks. prob. Arkadyusz Lisiecki z Bnina.

13. Niemiecki atak lotniczy na Londyn. Celem ataku były położone w środku miasta doki, zakłady budowy okrętów, urzędzenia kolejowe oraz magazyny państwowe i śpichrze położone wzdłuż obu brzegów Tamizy. Wszystkie niemieckie latawce wróciły cało; jeden z nieprzyjacielskich aparatów spadł w płomieniach na dół. Wedle angielskiego sprawozdania zabitych zostało 25 mężczyzn, 16 kobiet i 26 dzieci, zranionych 223 mężczyzn, 122 kobiety i 94 dzieci.
16. W nocy na 17-go oddział niemieckich statków napowietrznych pod dowództwem kapitana Schuetzego zaatakował ważne fortece w południowej Anglii z dobrym skutkiem. Statki staczały zacięte walki z angielskimi statkami morskimi, lądowymi i lotnikami. Zestrzelony został niemiecki statek „L. 48,” przyczem wraz z całą załogą poniósł śmierć wyżej wymieniony komendant. Wszyst-

- kie inne statki wróciły cało. — Zniesienie koalicyjnej blokady Grecji. — W miesiącu maju zatopily łodzie podwodne 869 tys. ton pojemności statków handlowych nieprzyjacielskich.
19. Nowy król grecki Aleksander, po złożeniu przysięgi na konstytucję wydał do narodu manifest, w którym ubolewa nad rozstaniem się z ojcem i prosi naród o pomoc przy zaprowadzeniu ładu i porządku w kraju. — Zdeponizowany król grecki Konstantyn przybywa do Lugano w Szwajcaryi. Wkrótce po jego przyjeździe, przyszło do wrogich jemu demonstracji, podczas których przechodzącego ulicą króla czynnie znieważono. — Powstańcy w Chinach zajmują stolicę Peking. Pertraktacje przedstawicieli rządu z powstańcami nie doprowadziły do żadnego rezultatu. Powstańcy zażądali stanowczo ustąpienia całego rządu dotychczasowego.
 21. Angielska Izba gmin przyjmuje projekt prawa wyborczego dla kobiet.
 22. Ministerstwo austriackie hr. Clam-Martinica składa urzędy.
 24. Na kongresie socyalnej demokracji w Helsingforsie powzięto uchwałę, żądającą oderwania się Finlandyi od Rosyi i uznania niepodległej rzeeczypospolitej finlandzkiej.
 25. Prezydent Stanów Zjednoczonych, Wilson, wydaje rozporządzenie, na mocy którego wywóz żywności z Ameryki do państw neutralnych został zabroniony.
 26. W Austrii, obejmuje rząd znowu nowe ministerstwo pod przewodnictwem Seidlera. Ministrem dla Galicyi, mianowany został radca dworu Twardowski, ministrem oświaty i szkolnictwa austriackiego został Ćwikliński.
 29. Brazylia znosi wszystkie swoje dekrety, dotyczące neutralności, jaka obowiązywała na podstawie układów między Niemcami a Brazylią. — Angielska eskadra napowietrzna obrzuca bombami Jerozolimę i Górę Oliwną.
- Lipiec 1917.**
1. Grecya zrywa stosunki dyplomatyczne z mocarstwami centralnemi: Niemcami, Austro-Węgrami, Bułgaryą i Turcyą. — Wojska koalicyjne opuszczają stolicę Grecyi, Ateny. — Rozpoczyna się wielka ofenzywa rosyjska, po długotrwałym nad wyraz obfitym ogniu armatnim.
 2. Przy sposobności posłuchania u cesarza austriackiego Karola, na którym dr. Wł. Jaworski

- złożył podziękowanie za nadaną mu godność tajnego radcy, cesarz wyraził najwyższe podziękowanie i uznanie Legionom polskim, jako też Naczelnemu Komitetowi Narodowemu, jako ich twórcy i opiekunowi. W toku posłuchania cesarz poruszył dalej szczegóły co do rozwoju i przyszłości Legionów. — We Finlandyi doszło do krwawych starć pomiędzy wojskami rosyjskimi a cywilną ludnością finlandzką, która nie chciała dostarczać armii rosyjskiej koniecznych środków żywnościowych. Podczas walk na ulicach poszczególnych miejscowości Finlandyi, większą liczbę Finlandczyków, nie mających wogóle broni, zabito lub raniono. — W zachodniej Szampanii wzmrożona walka artyleryjska. — W licznych polityczkach napowietrznych, lotnicy niemieccy zestrzelili 19 nieprzyjacielskich latawców. — I na wschodnim terenie wojennym, nad Dźwiną, pod Smörgoniami i nad Szczarą panował ożywiony ruch bojowy. — Rosyanie zajmują Halicz.
3. Cesarz austriacki Karol wydaje ogólną amnestyę dla skazanych przez sąd cywilny albo wojskowy za najcięższe przestępstwa polityczne.
 5. Z tymczasowej Rady Stanu Królestwa Polskiego wystąpili byli brygadier Pilsudzki, dr. Janowski, Stolarski i Artur Śliwiński. — Król grecki, Aleksander wydaje amnestyę dla wszystkich przestępców politycznych, skazanych za obrazę majestatu oraz ulaskawia dezterterów.
 6. Niemiecka para cesarska przybywa do Wiednia. — W Chinach wre wojna domowa. — Mocą amnestyi cesarza Karola, opuszczają więzienie byli posłowie czescy, dr. Kramarz, dr. Rasin i Klofacz. — W nocy na 7, lotnicy nieprzyjacielscy obrzucają bombami Trewir i okolice oraz Mannheim, Ludwigshaven i Rodalben, wznecając pożary.
 7. Niemiecka eskadra lotnicza obrzuca bombami Londyn i zakłady portowe oraz śpichrze nad Tamizą.
 8. Wenizelos przybywa do stolicy Grecyi, Aten, podejmowany z honorami królewskimi. Na posłuchaniu u króla Aleksandra, przedłożył jemu Wenizelos swój program, który król przyjął jako też i nowe ministerstwo Wenizelowskie.
 9. Wielka bitwa pod Stanisławowem wojsk austro-węgierskich i niemieckich z Rosyanami.

10. We Warszawie, odbyło się uroczyste zaprzysiężenie oficerów i szeregowców mających przynależność państwową polską. Zaprzysiężenie odbyło się w obecności marszałka koronnego i jego zastępcy, oraz innych członków tymczasowej Rady Stanu. W uroczystości brały udział pułk piechoty nr. 3 i oddziały należące do dowództwa Legionów, jakoteż deputacje stojących w prowincyi załoga, oddziałów. — Ukraińska Rada centralna w Kijowie, proklamuje republikę ukraińską i ogłosiła się jako rząd ukraiński. — Chiny ogłaszają się znowu republiką. Nowym prezydentem jest Kong-Ku-Czang.
11. Niemieckie eskadry lotnicze, obrzucają nad wybrzeżem Kurlandyi bombami nieprzyjacielskie baterie, koszary i przystanie pod Jerel i Arensburg na wyspie Oesel, wzniecając pożary. — Cesarz niemiecki i król pruski Wilhelm II wystosowuje do prezesa ministerstwa pruskiego ukaz, zapowiadający zaprowadzenie równego prawa wyborczego w Prusach.
13. Ministrowie pruscy podają się do dymisyi. — W Osaka, w Japonii, w fabryce nitratu nastąpił wybuch, skutkiem którego 200 osób utraciło życie, a fabryka zamieniła się w kupę rumowisk i gruzów.
14. Kanclerz rzeszy niemieckiej i prezes ministrów pruskich dr. Bethmann-Hollweg ustępuje z swych stanowisk. Następcą jego zostaje mianowany rzeczywisty radca tajny dr. Michaelis, dotychczasowy podsekretarz stanu. Dr. Michaelis objął zarazem tekę spraw zagranicznych.
15. Na froncie północno-wschodnim zacięte walki wojsk niemieckich i austro-węgierskich z Rosyanami, Pińsk w płomieniach.
16. W Piotrogradzie krwawe rozruchy, które trwały dwa dni. Między oddziałami wojska a ludnością cywilną przyszło do walki. Ludność cywilna zaprotestowała demonstracyjnie przeciwko rozwiązaniu pułków zbuntowanych, nie chcących uczestniczyć w ofensywie.
19. Bunt wojskowy w Piotrogradzie. — Metropolita lwowski hr. Szeptycki, któremu rosyjski rząd tymczasowy pozwolił powrócić do kraju, przybył w swej podróży powrotnej do Berlina. Metropolita udał się przez Szwajcaryę do Rzymu. — Ofensywa rosyjska w Galicyi wschodniej słabnie. Niemiecka i austro-węgierska armia przechodzi do

przeciwofenzywy. Korpusy niemieckie przełamują na szerokim froncie pozycje rosyjskie na wschód od Złoczowa. Rosyjanie opuszczają już Kałusz i okoliczne sioła. — Walki na liniach na wschód od Zborowa i nad górnym Seretem kończą się klęską Rosyan, którzy na całej linii pierzchną w popłochu.

20. Rozruchy w Piotrogradzie przechodzą w otwartą walkę zbuntowanego wojska i ludności cywilnej z oddziałami wojska wiernego jeszcze rządowi. Prócz setek zabitych po obu stronach, setkami rannych zwożą do lazaretów i cyrkulów policyjnych.
21. Wojsko rosyjskie rozpedza posłów do Dumy, którzy chcieli się zebrać na obrady w pałacu taurydzkim. — Niemieckie władze okupacyjne we Warszawie aresztują byłego brygadyera Legionów Józefa Piłsudskiego, byłego szefa sztabu pierwszej brygady Legionów, pułkownika Sosnkowskiego oraz szereg innych osobistości.
23. Tarnopol w Galicyi wschodniej się pali. Rosyjanie w dalszej panicznej ucieczce z pola walki, ścigani przez armie austro-węgierską i niemiecką. — Prezes ministrów rosyjskich ksiączę

Lwów ustępuje, a miejsce jego zajmuje minister Kerenskiy, zostający przytem nadal ministrem wojny. — Od Stochodu aż do Bałtyku wrę wzmożona czynność bojowa. Do szczególnej siły doszły walki między Krewem a Smorgoniami i Dźwińskiem.

24. W zwycięskim pochodzie, docierają wojska mocarstw centralnych pod Tarnopolem do Seretu i przekraczają linię kolejową Kozowa-Ostrów po obydwu stronach Strypy na szerokim froncie. Rosyjanie cofają się także nad Narajówką. Oddziaływanie zwycięstwa przenosi się także na południowy brzeg Dniestru aż do Karpat. Wszędzie Rosyjanie opuszczają swe stanowiska. — Syam zrywa stosunki dyplomatyczne z Niemcami i Austro-Węgrami. W Baden-Baden umarł poseł do parlamentu niemieckiego i główny przywódca partii narodowo-liberalnej, Ernest Bassermann w wieku lat 62. — Rosyjscy ministrowie socjalistyczni przedkładają swym kolegom w urzędzie ultimatum, w którym żądają ogłoszenia republiki, zarządzeń dla stłumienia przeciwwrewolucyi i usunięcia z armii niełojalnych generałów. — Wojska niemieckie zajmują prócz Tarnopola, Sta-

niślawów i Nadwornę w Galicyi wschodniej.

25. Kereński degradowuje 9 generałów rosyjskich frontu południowego i zarządza oddanie ich pod sąd wojenny.
26. Rosyanie cofają się z Bukowiny. Armie sprzymierzone zajmują Buczac, Tłumacz, Ottynię i Delatyn.
26. Robotnicy amerykańskich kopalni naftowych w Tampico strejkują. 15 tysięcy robotników złożyło pracę. — Izba poselska w Kanadzie przyjmuje ustawę o powszechnej przymusowej służbie wojskowej.
28. Wojska niemieckie i austro-węgierskie zajmują Kołomyję, Trembowłę i Czortków. — Cesarstwo Syam wypowiada Niemcom wojnę.
30. Rosyanie cofają się z Galicyi na Podole. — Zmarł we Warszawie śp. Włodzimierz Kunowski, członek Rady Stanu, kierownik wydziału pracy, w 42 roku życia.
31. Na Bukowinie, armie niemiecka i austro-węgierska posuwają się zwycięsko dalej naprzód, łamiąc zacięty opór Rosyan i przekroczyły zachodnią granicę Bukowiny. Austriacy honwedzi zajęli Zaleszczyki. Między Skalą a Husiatynem oczyszczono galicyjski

brzeg Zbruczy, a w kilku miejscach wywalczyły sobie armie sprzymierzone przejście na teren rosyjski. — Początek wielkiej ofensywy angielskiej we Flandryi. Pierwszy atak armii angielskiej na froncie 25-kilometrowym po obydwu stronach Ypern, został przez wojska niemieckie odparty.

Sierpień 1917.

2. General Brusilow, główny wódz armii rosyjskiej składa dowództwo. Następca jego zostaje generał Kornilow.
3. Austro-węgierskie wojska zajmują stolicę Bukowiny, Czerniowce.
4. Rada ministrów chińskich pod przewodnictwem nowego prezydenta wypowiada się jednogłośnie za wypowiedzeniem Niemcom wojny.
6. Urzędowa „Nordd. Allgemeine Ztg.“ ogłasza skład nowego sekretaryatu Stanu oraz nowego ministerstwa pruskiego. Sekretarzem stanu spraw wewnętrznych Walraff, sekret. spraw zagranicznych Kuehlmann, sekret. urzędu pocztowego Ruedlin, urzędu sprawiedliwości Krause. Urząd żywnościowy wojenny obejmuje nadprezydent Walldow, któremu dodani jako podsekretarze Braun

- i dr. Mueller. Następcą podsekretarza Wahn-schaffego zostaje Graevenitz. Ministrami pruski-mi zostają: dr. Spahn, sprawiedliwości, Drews, spraw wewnętrznych, Schmidt, oświaty, Eisenhart - Rothe, rolnictwa, Hergt, skarbu. Dymisy-onowani zostali: v. Trott zu Solz, Beseler, Schorlemer, Lentze, Loebel, Kraetke, Lisco, Zimmermann, Batocki i Richter.
8. Republika murzyńska Li-berya, która już 10 lipca zerwała stosunki dyplomatyczne z Niemcami, wypowiada tymże wojnę.
 10. Początek nowej wielkiej ofenzywy angielskiej pod Ypres. — Z końcem trze-ciego roku wojny, stwier-dzono po stronie niemieckiej jako zdobycz wo-jenną (do 26-go lipca 1917 roku): 12.156 dział, 4.931.056 ostrych nabo-i wzgl. pocisków, 10.640 wo-zów amunicyjnych i in-nych, 3.216 proc, 1.655.805 karabinów, 155.829 pisto-letów i rewolwerów, 8.352 karabinów maszynowych, 2.298 latawców, 186 balo-nów na uwięzi, 3 statki napowietrzne. Liczby te zawierają tylko zdobycz sprowadzoną do Niemiec, gdy prócz tego wielka i-lość dział karabinów ma-szynowych i t. d., która nawet w przybliżeniu nie da się określić, zaraz w polu wzięto w używanie.
 12. Z ministerium angiel-skiego ustępują ministrowie Henderson i Cham-berlain, sekretarz stanu dla Indyi. Chamberlaina miejsce zajął Carson, zaś Hendersona, Barnes.
 13. Flota japońska wypływa na wody europejskie i łą-czy się z flotą koalicyi. — Na terenie wojennym w Mołdawii, pułki niemieckie zdobyły szturmem uporczywie broniłone Pan-cin, na północny zachód od Foksani. — Rząd ru-muński opuszcza Jassy, udając się na Ruś.
 15. Na linii kolejowej Pio-trogród-Moskwa zderzyły się dwa pociągi, skutkiem czego 67 osób utraciło ży-cie, a 150 zostało ciężko rannych.
 16. Anglicy wyprowadzają we Flandryi atak na sze-rokości 30 kilometrów, który jednakowoż się roz-bił wśród wielkich strat. Od St. Julien, na północny wschód od Ypern, aż do Warneton nad Lysą został nieprzyjaciół wszę-dzie odparty. W Artois i pod Verdunem silna walka artyleryi.
 17. Ojciec św. Benedykt XV. wydaje urzędową notę do naczelników państw na-rodów prowadzących woj-nę, nawołując w niej do zakończenia okropnej w swych skutkach wojny.
 19. Nad Isonzem, Włosi roz-poczynają ponownie ofen-zywę przeciw krajom nad-brzeżnym, należącym od

wieków do Austrii. Po półtoradniowej najsilniejszej kanonadzie artylerii, stanęła piechota włoska do walki między Mrzli Urch a morzem. Walki toczą się z największą zaciętością na 60 kilometrowym froncie: mianowicie pod Tolmein na północny wschód od Canale między Descla a górą San Gabriele, na południe od Gorycy i płaskowyżyny Karstu. — Równocześnie z ofensywą włoską, rozpoczynają Francuzi wielką swą ofensywę pod Verdunem. — Republikański rząd rosyjski przewozi byłego cara Mikołaja z jego całą rodziną z Carskiego Sioła do Kostromy nad Wołgą, która to miejscowość leży 30 mil na północny wschód od Moskwy.

21. W Bibao toczą się walki z powstańcami. — Cesarz austriacki i król węgierski Karol, mianuje Aleksandra Wekerlego prezesem ministerstwa węgierskiego. — Stolica Serbii, Monastyr, doszczętnie zniszczona pożarem przeszło 2 tysiącami granatów jakie na miasto wyrzucone zostały. — W nocy na 22-go, niemiecka eskadra sterowców morskich atakuje z dobrym skutkiem angielskie ufortyfikowane miejsca i urządzenia wojskowe przy

zatoce Humber i w hrabstwie Lincoln oraz siły strażnicze nad wybrzeżem angielskim.

27. W Moskwie obraduje wielka konferencya narodowa z całej Rosyi. — Na wschodnim terenie wojennym, toczą się w dalszym ciągu zacięte walki z Rosyanami, którzy stawiają teraz silniejszy opór. — Na bałkańskim terenie walk, akcyja bojowa toczy się również z niezmienioną siłą między wojskami mocarstw centralnych a koalicyjnymi. — Na włoskiej wojnie nad Isonzem, walczą Włosi z armią austro-węgierską w nieprzerwanym toku z zmiennem powodzeniem. — Na Zachodzie, we Francyi i Belgii oraz Flandryi wra walki z niezmniejszoną siłą, w których jednakoż sukcesy są po stronie wojsk niemieckich. — Zaprowadzenie sądów królewskich - polskich we Warszawie. Sądownictwo polskie obejmuje swą władzę z dniem 1-go września.
29. Tymczasowa Rada Stanu Królestwa Polskiego składa swe urzędy z powodu wysłania przez niemiecką władzę okupacyjną Legionu polskiego na wojenny front wschodnio-południowy.

Przepowiednie Wernyhory, ukraińskiego chłopca.

Dawniej należały do Polski Ukraina, Wołyń i Podole, które głównie zamieszkiwali i zamieszkują Rusini, wcale odmienni od Moskali, a z ich godności i cnót podobni zupełnie do Polaków. Część znaczna tych Rusinów przyjęła język polski a co do religii, to zostali unitami, co znaczy, że uznali głowę Kościoła katolickiego i wyznawali wszystkie artykuły wiary, tylko mieli nieco inne obrządki w kościele. Car Mikołaj i inni carowie większą część tych Rusinów gwałtem przerobili na schizmatyków. Otóż w Ukrainie, w zeszłym wieku, przeszło sto lat temu, żył chłop Rusin, nazwiskiem Wernyhora, który bardzo miłował Polskę. Był to człowiek, odznaczający się świątobliwym życiem; przepowiedział on rzecz hajdamacką i wiele innych rzeczy. Kiedy wybuchła rzecz hajdamacka, wywołana przez Moskali, (ci bowiem podburzyli Rusinów na Polaków), wtedy musiał się schronić na wyspę na rzece Rosyi, i tam od niego starosta Suchodolski dowiedział się następujących prorocत्व:

1. Miejsce to, na wyspie przez młynarzy zamieszkane, będzie ozdobione kosztownymi murami i wspaniałym pałacem, do którego się zjedzie dwóch monarchów.

2. W kraju Polskim niebawem zrobi się wielka wrzawa i brat zmaże ręce krwią brata swego, będą rabunki, obcy żołnierze wiele złego narobią i więzienia napelnia niewolnikami, potem z trzech stron wielka część kraju rozszarpaną będzie.

3. Polacy, w nienawiści ku swemu królowi, długo się będą sprzedawali, na koniec wybuchnie pożar wojny i wielka część Polski rozebrana będzie na trzy części.

4. Powstanie w kraju człowiek mały, bitny lecz nie takiej siły, aby zwyciężył nieprzyjaciół; ten pojmany będzie, a kraju Polskiego reszta rozebrana będzie.

5. Naród jeden daleki, zamordowawszy króla, powstanie, tak iż się stanie wielu królom i książętom strasznym; zgębi jedno królestwo, a na odebranym od niego kraju małym, powstanie część Polaków i rząd nowy.

6. W roku trzecim po powstaniu Polaków, będzie w wielkiej części świata wojna, posunie się potem mocarz zachodu, i na czele narodów pójdzie na wschód i Smoleńsk zdobędzie, w końcu jednak ze szczytu wielkości strącony, wygnany zostanie na wyspę.

7. Będą się zjeżdżali monarchowie i będą radzili, a ostatni zjazd będzie w Rusi czerwonej, ale z układu monarchów nic do skutku nie przyjdzie; będą się kojarzyć związki, aby Polskę utworzyć, ale te z razu skutku nie wezmą i nie udadzą się. Przyjdzie do wojny z Turkami, którzy pokonani zostaną, i Rosya jak koń rozhukany pomknie się w głąb Turcyi, lecz potem Turcyja się pokrzepi, Polacy zaczną powstawać. Wojownik wielki z narodem bitnym zwycięży Rosyan, i wtedy naród Polski mocniej powstawać zacznie, napadnie potem na obóz moskiewski pod Konstantynowem, na Jarze Jańczarów zwanym, Moskali pobije i bić będzie do mogił Perepiaty i Perepiatyhy, gdzie drugi obóz moskiewski stanie, wszędzie ściełac trupem moskiewskim.

8. I Mała Rś szczęścia zażyje, lecz nadejdzie dla niej czas, w którym wielkie zajdą rzeczy; mówilibym o nich, ale się boję, aby Dniepr ze swoich nie wystąpił łożysk.

9. W znacznej części świata odmieni się zewnętrzne nabożeństwo, nastaną nowe rządy, zmieniać się, albo upadną, i szczęśliwość trwać będzie przez wiele lat.

Co do 1-go, to się spełniło, bo w mieście Kaniowie, na tej wyspie położonem, zjechali się monarchowie: król polski, cesarz austriacki, król pruski i caryca Katarzyna. Co do 2-go to znaczy pierwszy rozbiór kraju 1772 roku, trzecie i czwarte znaczy drugi i trzeci rozbiór Polski, a ów mały, bitny człowiek to Kościuszko. Wisła pod Warszawą zafarbowwała się krwią, kiedy Moskale wyrzegli 20,000 Polaków. Poniatowski umarł w Petersburgu. Piąte proroctwo znaczy Francuzów, którzy zamordowali króla, zgnębili królestwo pruskie i utworzyli księstwo Warszawskie. Szóste dotyczy się Napoleona, który na czele narodów szedł na wschód, t. j. do Moskwy, a potem ze szczytu wielkości stracony, umarł na wyspie św. Heleny. Siódme proroctwo miało się spełnić w niedługim czasie. Wojna z Turkiem już była, a Polacy kilka razy powstawali. Na Ukrainie, gdzie leży Konstantynów i owe mogiły Perepiata i Perepiatyhy, ma się wszystko rozstrzygnąć. Wernyhora przepowiedział też za życia, że prochy jego będą rozniesione po całym świecie; co się w samej rzeczy spełniło. Przy cmentarzu, na którym jego zwłoki spoczywały, płynęła rzeczka, która wezbrawszy, zalała cały cmentarz i kości umarłych ze sobą uniosła. Ojład wiara ludu w przepowiednię Wernyhory stała się bardzo silną.

Słów kilka o obrazie Matejki: Wernyhora.

Najsławniejszym malarzem polskim był Jan Matejko (urodzony 1840 r. † 1893 w Krakowie). Utworzył on cały szereg prześlicznych obrazów z przeszłości Polski. Do najznakomitszych należą: Ks. Skarga przepowiadający przyszłość Polski w katedrze krakowskiej; Unia Polski i Litwy; Stefan Batory pod Pskowem; Jan III Sobieski pod Wiedniem; Tadeusz Rejtan czyli: Upadek Polski; Bitwa pod Grunwaldem; Tadeusz Kościuszko pod Racławicami i wiele innych. Do lepszych jego obrazów należy „Wernyhora przepowiadający przyszłość Polski i Rusi.”

Cechą to jest wogóle Matejki, że znaczna część jego obrazów jest treści proroczej. Takim jest „Stańczyk,” który rozmyśla o smutnej przyszłości Polski. W „Upadku Polski” pachole z szabelką w ręku jest zapowiedzią Kościuszkowskiego powstania. Najwięcej proroczym, że tak powiemy, jest obraz „Wernyhora,” który dodajemy osobno do Kalendarza naszego.

Widzimy na tym obrazie Wernyhora, ludowego proroka, siedzącego na mogile, głoszącego przepowiednię o Rusi i Polsce. Wieszczyk widzi daleką przyszłość, na co wskazuje ręka na czole. U jego stóp spoczywa lira, narzędzie muzyczne od wieków na Rusi używane.

Kozak i młodyca, t. j. dziewczyna rusińska podtrzymują wieszczkę, gdyż praca duchowa wyniszczyła jego siły. Młody parobczak i dziewczyna, ubrana w kwiaty na głowie, słuchają pilnie przepowiedni. Nad nimi unoszą się w powietrzu dwa nietoperze zwiastuny smutku, nieszczęścia i klęsk, jakie spadły na Ruś i Polskę. Niżej na dole zasiadł pop moskiewski, a przy nim noże, które popi święcili i rozdawali ludowi, celem mordowania Polaków. Po lewej stronie Wernyhory widzimy postać hajdamaki, t. j. zbójckiego Kozaka. Hajdamacy w ruskich krajach czynili straszne spustoszenie. Polak Suchodolski, spisujący przepowiednię Wernyhory, przedstawia żywioł polski na Rusi. Prześliczną jest postać chłopca polskiego, który trzyma w ręku ryngraf, t. j. obrazek Matki Boskiej na blasze. Chłopiec przedstawia przyszłe pokolenie, które się ma doczekać szczęśliwych czasów potęgi i sławy, jakie zapowiada wieszcz natchniony.

Święty Boże, Święty Mocny...

Do kościoła ciśnie się w skwarze słonecznym tłum ludu. Żółto-czerwone wełniaki, ozłocone słońcem oślepiają oczy. Wśród nich biela się sukmany chłopskie. Tłum ten płynie do przybytku Bożego, aby tam przed Najświętszym Sakramentem wypłakać swe biedy, aby Pannie Niepokalanej uzalić się na swą dolę.

Cisza w kościele; nad którą wzbija się to krzyk dziecka, to westchnienie chłopca posiwiąłego. Wychodzi ksiądz ze Mszą, organy zahuczały, ale nie uroczyście, nie tryumfalnie — zahuczały organy skarga, wołającą o pomstę za krzywdy niezliczone...

Lud modli się w pokorze, niejeden krzyżem leży na ziemi, głos proboszcza miesza się z głosem organów... Msza dobiega końca. Ksiądz wystawia Najświętszy Sakrament i głosem błagalnym intonuje pieśń niebosięzną:

— Święty Boże, Święty Mocny...

A za głosem księdza poszedł tłum cały, przeszedł dreszcz po ludzie, pochylili się ku ziemi kraśne jedwabnice i płowe głowy chłopstwa. Słońce rzuciło przez witraże całe snopy złote na złoty łań wełniaków, podobnych do motyli cudnych.

Od ołtarza wzniosły się kłęby dymów z kadzidła, popłynęły nawą poprzez snopy złota słonecznego i przesłoniły kościół białym welonem.

Płynęła pieśń błagalna w niebo, pieśń serc tysiąca.

A w oddali grały armaty, a nad kościołem warczały pociski.

— Od powietrza, głodu, ognia i wojny...

Jakby w odpowiedzi na to błaganie, niby na dowód gniewu Bożego zadygotał kościół cały i z sklepienia posypały się w tłum wapno i gruz.

Chwilę później drugi granat ugodził w wieżę. Ale śpiew nie umilkł, tylko wśród śpiewu dały się słyszeć łkania i krzyk:

— O Jezu! O Panienko Przenajświętsza! Ratuju!!

Ksiądz odwrócił się od ołtarza, wznosił wysoko Hostię świętą i znak krzyża nakreślił nad ludem.

Cisza się uczyniła, lud korzył się przed wolą Najwyższego. A ksiądz staruszek w błyszczącym ornacie wysoko nad ludem drżącą ręką dzierżył Ciało Chrystusowe.

Jeno armaty wyły szatańsko — jeno pociski padały wokół kościoła.

— ZA MATULĄ —

Stary Matus saniami zaprzężonemi w parę wołów, zajechał przed chatę na pustkowiu.

Od czasu śmierci kowala, który pozostawił po sobie wdowę i dwoje sierót, nikt prawie nie zaglądał do tej chaty...

I nic dziwnego, — oddaloną ona była od wsi o parę wiorst i ludzie przeniósłszy się z robotą do innego kowala zapomnieli o chacie na pustkowiu i o jej mieszkańcach.

„Kowalicha“ przeto musiała pamiętać o sobie i o swoich dzieciach i aby je wyżywić w lecie trudniła się wyrobkiem i robocizną w polu, a w zimie żebraniną, chaty zaś na pustkowiu nie porzucala bo nawykła do niej, a zresztą i podziaćby się z dwojgiem dzieci gdzieindziej nie miała.

Tak wlokła swój ciężki żywot lat parę o chłodzie i głodzie, aż wreszcie wycieńczona nadmierną pracą, zapadła ciężko i zmarła.

Ludzie ze wsi dowiedzieli się wnet, że „kowalisze się zmarło“ i kilka kobiet, pomimo mroźnej grudniowej pory przywlekło się, aby oddać ostatnią usługę i zaopiekować się sierotkami.

Przyjechał też i stary Matus, który, powodowany jedynie miłością chrześcijańską, zajmował się eksportacją zwłok biedaków z całej parafii.

Siwe woły Matusa i wóz drabiniasty, albo sanie, znane były wszystkim wybornie.

Gdy Matus zajechał, kobiety zebrane w izbie wybiegły przed chatę.

— Niech będzie pochwalony!... pozdrowił je Matus, uchylając czapki.

— Na wieki wieków... odparły chórem kobiety.

— A jest tam który chłop w izbie? zapytał Matus, zsiadając z sani.

— Bogać tam jest, otoć teraz młocka przedsięwziętna...

— No to wy baby pomóżta mi przenieść na sanie nieboszczkę...

— O wał... zaprotestowały kobiety, — przyjechałiśta po nią, to ją bierzta.

Mimo to wszakże, gdy Matus wszedł do izby i przeżegnawszy się przed stojącą na ziemi pośrodku izby

trumną, przykrytą już wiekiem i zabrał się do jej wynoszenia, wszystkie kobiety ofiarowały się z pomocą.

Połączonemi siłami umieszczono wreszcie trumnę na saniach.

Matus miał już ruszyć, gdy przypomniawszy sobie o dzieciach nieboszczki, zapytał:

— A dzieciaki?...

— Zabierzewa je do wsi — ja wezmę dziewczuchę a chłopaka przyhołubi Jędrzejowa.

— Ta nie to... machnął ręką Matus, przecie to ich matula, to trza, żeby szły do grobu... zauważył.

— Kaj tam do grobu... taki ziąb, Pietrek z gołemi nogami... zmarznie...

— Toć pewnikiem w chacie są jakie stare buciska, zauważył Matus i wrócił do chaty.

Pod piecem siedziało dwoje, zaleknionych widocznie dzieci: pięcioletni chłopczyk Pietrek i ośmioletnia Jagusia.

— Pietrek pójdiesz za matulą? zapytał dobrotniwie Matus.

Pietrek otworzył szeroko oczy i jeszcze szerzej usta i nic nie odpowiedział.

— Pójdiesz?... powtórzył Matus zapytanie.

— A no!... odparł, kiwnąwszy głową, Pietrek.

— A macie tu jakie buciska? zwrócił się stary do dziewczyny.

— Matuline... stare... wyjąkała dziewczyna.

— Toć duże... a twoje, Jaguś?

— A są... odparła Jagusia, podnosząc nogę do góry, i pokazując względnie do jej nogi i wzrostu dość duże buty.

— To obuj ty matuline, a Pietrek twoje, — doradził Matus.

Dzieci usłuchały i Pietrek wciągnąwszy na nogi zapewne po raz pierwszy w życiu ogromne buty, spojrzał na nie z widocznym zadowoleniem i rozśmiał się głośno.

— Pietrek, cichaj... matuś zmarła... zmonitowała go Jagusia, pojmująca już cokolwiek wielkość straty i uroczystość chwili.

Śmiesznie zaiste wyglądały dzieciaki w nieproporcjonalnie wielkich butach, które tamowały swobodę ich ruchów.

Kobiety stojące przed chatą, pomimo poważnego nastroju chwili, nie mogły się na ich widok powstrzymać od śmiechu.

Tymczasem sieroty stanęły tuż przy saniach, oczekując aż kondukt ruszy.

Kobiety naradzały się pomiędzy sobą: iść, czy nie iść na cmentarz?

A toć pół mili drogi, a niedługutko wieczór, ja dla mego muszę zgotować wieczerzę.

— I ja także...

— I my także... odezwały się inne i zdecydowały, że obejdzie się i bez nich.

Zresztą i tak już wiele uczyniły, że obiecały wziąć do siebie sieroty — „kowalichy-żebraczki.”

Gdy przeto kondukt ruszył, zawróciły wszystkie do wsi i tylko Jędrzejowa zawołała:

— A pamiętajcie, Matusie, o sierotekach i przywieźta je cało i zdrowo do wsi.

Matus machnął ręką i nie odpowiedział nic, a tylko nachmurzył się i pognął woły.

Sanie zaskrzypiały po skorupie śnieżnej.

Dzieci szły, potykając się co chwila.

Ogromne buty z początku wielce bawily Pietrka, rozbijał nimi z zadowoleniem skorupę śnieżną i podrzucał śnieg do góry.

Jagusia szła w milczeniu, kiedy niekiedy ciężko wzdychając.

Droga szła przez pole. Matus brnął po śniegu napędzając woły, i spoglądał niekiedy z pewnem zaniepokojeniem do góry.

Niebo zaciągało szaremi chmurami.

Płatki śniegu zaczęły się ukazywać w powietrzu; zerwał się wiatr zachodni.

— Żleć mruknął Matus, może być wichura!...

Obawy jego były uzasadnione; silny wiatr napędzał coraz nowe chmury, śnieg coraz gęściej zaczął padać; można było spodziewać się zadymki...

Była zaledwie trzecia godzina, a zaczynało się szybko ściemniać.

Ujechali dopiero połowę drogi.

Pietrek w swoich ogromnych butach zmęczzył się bardzo i płakał, nie mogąc zdążyć za saniami.

Jaguś jakkolwiek również zmęczona, zdawała się na to nie nie zważać i szła wytrwale.

Pietrek wreszcie ustął zupełnie i potknąwszy się upadł twarzą w śnieg i rozplakał się głośno.

Matus podjął go i aby uspokoić posadził na sanie tuż przy trumnie, a wyjąwszy z zanadru spory kawał chleba, rozłamał go na dwie części i dał jedną Pietrkowi a drugą Jagusi.

Pietrek z chciwością zaczął gryźć na wpół zmarznięty chleb i uspokoił się zupełnie.

Od rana nic w ustach nie miał.

Jagusia swój chleb zawinęła w fartuch i szła dalej.

Sanie posuwały się coraz wolniej: woły stawały w zaspach śnieżnych, które tworzyły się na drodze w jednej chwili.

A śnieg padał coraz większy...

Sanie, trumna, Pietrek, obok niej siedzący, wszystko to pokryło się białym całunem.

Wieczór szybko zapadł, drogi nie można było rozpoznać, woły też musiały z niej zboczyć, gdyż uwieźły nagle w zaspie śnieżnej.

Próżne były wysiłki Matusa, aby je ruszyć z miejsca, mordował się z kwadrans, rozkopywał śnieg, oczyszczając drogę.

Była to praca syzyfowa: co oczyścił, to w jednej chwili śnieg zasypywał na nowo.

Stary zatrwożył się nie na żarty.

Widząc, że sam nie da rady, zdecydował się wezwać pomocy ludzi.

Nie dalej jak o wiorstę na prawo, powinna była być wieś... trzeba się było do niej dostać koniecznie.

Zawahał się wszakże, gdyż szło mu o dzieci; jakże tu je same zostawić w polu?!

Nie było jednak nic innego do wyboru, dla tego Matus zwrócił się do dziewczyny:

— Jaguś, ty zostaniesz z Pietrkiem na saniach a ja pójdę do wsi...

— A no, to i zostanę...

— A nie boisz się?

— Toć tu i matula...

— No to zostań z Bogiem! powiedział Matus i skierował się na prawo.

Dzieci patrzyły za nim dotąd, póki śnieżna zawieja nie zakryła go przed ich wzrokiem.

Smutno się zrobiło Jagusi, usiadła przy Pietrku i, narzuciwszy na głowę gruby swój z domowego płótna fartuch, siedziała cichutko.

Markotno jej było bardzo: wzięła do ręki otrzymany od Matusa chleb, ugryzła z trudem kawałek, lecz jeść nie mogła.

Pietrek ubrany w lichą samodziałową sukmankę zaczął narzekać na zimno.

Jaguś przytuliła go do siebie, okryła fartuchem i chustką zdjętą z szyi.

Chłopak rozgrzawszy się cokolwiek, uspokoił się i zaczął w objęciach Jagusi drześć.

Ta siedziała nieruchomo czas jakiś, czuła, że nogi jej wystawione na mroźny wiatr sztywnieją, nie poruszyła się wszakże, aby nie zbudzić Pietrka.

A śnieg wciąż padał i padał...

Nie można było rozpoznać już ani sani, ani wołów, ani trumny z przytulonemi do niej dziećmi...

Wszystko to tworzyło jeden śnieżny pagórek.

A Matus nie powracał...

Grobową cisza przerywana tylko głuchym szumem wiatru panowała wokoło.

— Matulu, matulu!... dało się słyszeć parę razy żałośnie wołanie Jagusi.

Potem wszystko ucichło.

Dopiero po upływie kilku godzin Matus z ludźmi zdołał dotrzeć do śnieżnego pagórka, po odgrzebaniu którego znaleziono zamiast jednego trzy trupy.

Dzieci poszły... za matulą!...

S. Kondratowicz.

== ZŁTE MYŚLI ==

„Bóg matkę czcić nakazał. Przeklęty, kto zasmuci matkę swoją! A która jest pierwsza i zasłużeńsza matka, jako Ojczyzna, od której imię macie, i wszystko co macie od niej jest? Która gniazdem jest matek wszystkich i powinowactw, i komorą dóbr waszych wszystkich? Jeruzalem, matka nasza, mówi Apostoł — nad wszystkie matki czci i szanowania godna.“

✕ ✕

Czyż los sroży się, czy śmieje,
Zawsze w Bogu miej nadzieję.

✕ ✕

Kto się zdał na wolę Bożą,
Tego piekła nie zatrwożą.

W GOSPODZIE.

A ja wam mówię, — przekonywał nauczyciel Lempel, „że wojna zdziałała także dużo dobrego. Nauczyliśmy się oszczędzać i gospodarzyć tem, co mamy. I tak, miejmy nadzieję, pozostanie i w przyszłości.”

„Tak, oszczędzać, — zaśmiał się przewodniczący biura adwokata Müllera w A., który wskutek niedostatku obecnych czasów i nadmiernej pracy szukał na wsi wytchnienia. „Dobrze wam prawić o oszczędności i gospodarzeniu. Macie tu na wsi wszystko, czego potrzebujecie, ale u nas, w mieście, nieraz przyszło głodu zaznać, aby udaremnić usiłowania anghków.”

„A czy pan sadzisz, że i my nie musimy się dostosować do stosunków i ograniczeń?” odparł gospodarz Witt. „Oczywiście, najęść do syta można się było prawie zawsze, ale jeżeli naprzykład pomyśle, jak to trzeba się było zimą porą obywać bez światła, to sądzę, że i my odczuliśmy ogólne położenie. Obecnie coprawda —”

„Poczekajcie,“ przerwał mu nauczyciel „Rączę macie bezwątpienia obydwa, ale z tego widzicie, jak już przedtem mówiłem, że i dobre skutki przyniosła wojna. „Wy,“ zwrócił się do mieszcza, „narzekacie na ograniczenia żywnościowe. Oczywiście, że były one niejednokrotnie trudne do zniesienia, ale czyż nie nauczyliśmy się przytem ograniczać się tem, co mamy? I czyż nie użytkowaliśmy skarbów, na któreśmy dawniej zupełnie nie zważali? Tak samo ma się sprawa z oświeceniem waszém,“ zwrócił się do gospodarza Witta. „Z pewnością była to sprawa bardzo nieprzyjemna, kiedy o naftę coraz to trudniej było...”

„A jakże,“ wtrącił Witt.

„— ale kiedyś się potem jeden po drugim z konieczności zwrócił do oświecie-

nia elektrycznego, wówczas z pewnością byliście z zamiany zadowoleni, czy nie tak?”

„To się rozumie,“ odparł Witt, pociągając z kuli, „i nie chciałbym się dzisiaj już obywać bez mojej lampy osramowej. Mogę teraz spokojnie wyjść z domu; zapalki — nawiasem mówiąc, bezwstydnie drogie — spowodować nie mogą nieszczęścia żadnego i żadna lampa naftowa rozbić się nie może. Siara moja zadowolona, że skończyło się codzienne czyszczenie lamp; bo musiała to, chcąc nie chcąc, sama robić, gdyż dziewczki nie umiały tego porządnie wykonać. A mimo to niejednokrotnie kopeło, że wszystko aż zezerniało. Pozbyła się troski ciągłej, skąd naftę dostać. A przytem cała ta rzecz tak wygodna — jeden chwyt, — a po za tem nigdy przyjść nie można w kłopotliwe położenie wskutek zapodziałania się zapalek.”

„Tak, tak,“ wtrącił się gościnny do rozmowy, „i droższa rzecz ta także nie jest. Zażalenie kosztuje coprawda kilka marek, ale prąd sam jest prawie że nieprawdopodobnie tani. Mam obecnie za połowę pieniędzy światło znacznie lepsze. Lampy osramowe nie są drogie i mimo niezbyt ostrożnego obchodzenia się z nimi, świecą lata całe.”

„Dla mnie wynikł z sprawy całej szczerzeliwszy jeszcze pożytek,“ mówił dalej Witt. Wobec braku czasu i ludzi, zaprowadziłem także pracę nocną. Można to uczynić spokojnie, ponieważ lampa osramowa jest bezpieczna i przy świetle jej tak samo jak we dnie pracować można.”

„A więc,“ zakończył nauczyciel Lempel, „czy nie mam racyi? Macie za mniejsze pieniądze coś lepszego, a przytem coś, co nie przychodzi z zagranicy. Niezliczone miliony, wywołane przed wojną za naftę z granicy, pozostają obecnie w Niemczech. To także owoc wielkiej wojny — dzięki lampie osramowej.”

Wypróbowana
lampa drutowa

Osram

Kasy chorych

Przymusowemu zabezpieczeniu podlegają:

1. Robotnicy, pomocnicy, czeladnicy, uczniowie i służba bez względu na wysokość ich zarobku.

2. Urzędnicy techniczni, werkmi-strze itp. pomocnicy i uczniowie handlowi, pomocnicy i uczniowie apteczni, członkowie teatrów i orkiestr, nauczyciele i wychowawcy, przemysłowcy domowi, o ile ich zarobek roczny nie przekracza 2,500 mk. Dobrowolnie ubezpieczyć może się każdy o ile nie zarabia ponad 4,000 mk. rocznie.

Kasy chorych udzielają w razie choroby swym członkom i to najmniej przez przeciąg 26 tygodni wsparcia pieniężnego, lekarza i lekarstw, pielęgniacy w zakładach dla chorych, wsparcia rodzinie członka, wsparcia dla położnic (najmniej przez 8 tygodni) i wsparcia pośmiertnego.

Członkom kas chorych wolno udawać się tylko do lekarzy i zakładów dla chorych, względnie aptek przez kasę ustanowionych. — Wyjątki dozwolone są jedynie za poprzednią zgodą odnośnej kasy.

W razie umieszczenia chorego w zakładzie otrzymuje rodzina chorego połowę wsparcia pieniężnego, jakiego pobierał chory, gdyby leczył się w domu. — Dla położnic wynosi wsparcie tyle, co dla innych chorych, o ile odnośna położnica jest członkiem kasy. — Prócz tego może kasa przyznać akuszerkę lub lekarza.

Wsparcie pieniężne (Krankengeld) wynosi zazwyczaj połowę ustanowionego przez władzę przeciętnego miejscowego zarobku; n. p. jeżeli odnośny przeciętny zarobek wynosi mk. 5 — natenczas pobiera chory mk. 2,50 wsparcia. — Pośmiertne wynosi natomiast przynajmniej $20 \times 5 = 100$ mk.

Kasy chorych rządzą się własnymi ustawami, a nadzór nad czynnościami ich wykonują państwowe urzędy ubezpieczeniowe, względnie urząd u-

bezpieczeniowy Rzeszy (Reichsversicherungsamt) w Berlinie.

Na ządanie winien każdy członek odebrać ustawy, które zawierają prawa i obowiązki członków, zarządu i przedstawicieli członków.

Składkę do Kasy chorych opłaca w dwóch trzecich częściach ubezpieczony, a w jednej trzeciej pracodawca jego.

Ubezpieczenie na niemoc i starość

(Invaliden- und Altersversicherung)

Ubezpieczeniu podlegają od roku 16 począwszy wszyscy, którzy zabezpieczeni być muszą w Kasie chorych, z wyjątkiem tych pod Nr. 2 podanych, których dochód przekracza 2,000 mk. Składki i renty rozgraniczone są na 5 klas zarobkowych.

Klasa I	do	350	mk.
„ II	ponad	350	do 550 mk.
„ III	„	550	„ 850 „
„ IV	„	850	„ 1150 „
„ V	„	1150	mk.

Dobrowolnie ubezpieczyć można się tylko przed ukończeniem 40 roku życia. — Przymusowo ubezpieczeni mogą natomiast, skoro dochód ich roczny przekroczy mk. 2,000, nadal pozostać dobrowolnie zabezpieczonymi, jeżeli do karty kwitowej wlepią w przeciągu dwóch lat co najmniej 20 znaczków, obojętnie, której klasy.

Zabezpieczenie obejmuje renty inwalidowe lub na starość, jako też renty wdowie i wyposażenie sierot dla pozostałych.

Składki tygodniowe wynoszą: klasa I-sza 18 fen.; klasa II-go 26 fen.; klasa III-cia 34 fen.; klasa IV 42 fen.; klasa V-ta 50 fen.

Składki opłacają po połowie pracodawca i pracobiorca.

Przymusowo lub dobrowolnie ubezpieczeni mogą również wlepić znaczki dodatkowe, które uprawniają do większych świadczeń ze strony urzędu ubezpieczenia w razie inwalidztwa.

Od 16-go roku życia musi każdy pracownik posiadać kartę kwitową, w którą pracodawca wlepia tygodniowo odpowiednie znaczki ubezpieczeniowe. — Każdy znaczek winien być skasowany i to w ten sposób, że napisze się na nim odnośną datą np. 30. 7. 18. — Jako datę kasowania znaczków, należy brać zawsze niedzielę.

Wskutek podwyższenia składek przyznane zostały zabezpieczonym korzystniejsze prawa. I tak niższono granicę wieku przy rencie na starość z lat 70 na 65. Dodatek, który inwalida otrzymuje na każde dziecko niżej lat 15, wynosi jedną dziesiątą część renty (dotychczas dodatek ten w ogólność nie mógł przekraczać połowy renty inwalidzkiej).

Tak samo podwyższoną została renta dla pozostałej wdowy.

Ubezpieczenie urzędników prywatnych.

Wysokość składek miesięcznych u normowaną jest w stosunku do pobieranej pensji rocznej, a wynosi:

	przez rocz. zarob. miesięcznie	do mk.	550	1,50
A	ponad mk.	550 „ „	850	3,20
B	„ „	850 „ „	1150	4,80
C	„ „	1150 „ „	1500	6,80
D	„ „	1500 „ „	2000	9,60
E	„ „	2000 „ „	2500	13,20
F	„ „	2500 „ „	3000	16,20
G	„ „	3000 „ „	4000	20,—
H	„ „	4000 „ „	5000	26,60

Zarobek oblicza się jako 4 raty kwartalne, 12 rat miesięcznych i 52 raty tygodniowe.

Płacenie składek winien skutecznie pracodawca i to najpóźniej do 15-go dnia następnego miesiąca za każdy miesiąc ubiegły. Przekazuje się odnośne kwoty na pocztowe konto czekowe urzędu ubezpieczenia w Berlinie, do czego służą osobne formularze. Jako kwit za zapłatą składkę służy ubezpieczonemu poświadczenie pryncypała w karcie ubezpieczeniowej, o którą pracobiorca winien się postarać. Po odbiorze składki przesyła na życzenie pracodawcy urząd ubezpieczenia znaczki, które tenże w miej-

sce wymienionego poświadczenia w kartę wlepić może.

Jeżeli w przeciągu jednego miesiąca zatrudnia ubezpieczonego kilku pracodawców, natenczas każdy z nich obowiązany jest do uiszczania się z składek w wartości 8% danego ubezpieczonego zarobku. Przepis ten odnosi się również do pracy krótszej niż miesiąc.

Ubezpieczonemu odciąga pracodawca przy każdorazowej wypłacie polewów przez się zapłaconej składki, a w razie wyższego ubezpieczenia się pracobiorcy, niż niniejsza ustawa tego wymaga również odnośną nadwyżkę.

Do renty ma się prawo po upływie lat 10; roczna renta wynosi stosunkowo do klasy i lat przynależenia od 48 — 2394 mk

Roczna renta wdowy wynosi również stosunkowo do klasy i lat przynależenia od 19,20 mk do 957,60 mk.

Roczna renta sieroca wynosi od 3,84 mk. do 191,52 mk.

Ksawery Rudnicki

w Łomży.

ul. Dworna Nr. 34. —

Budka w Ryńku.

Sprzedaj

książek

i kalendarzy

najtaniej.

Obliczanie procentów

Kapitał	po 3% przynosi		po 3½% przynosi		po 4% przynosi		po 4½% przynosi		po 5% przynosi	
	na rok	na mies.	na rok	na mies.	na rok	na mies.	na rok	na mies.	na rok	na mies.
1	0,03	-	0,035	—	0,04	—	0,045	—	0,05	—
2	0,06	—	0,070	—	0,08	—	0,09	—	0,10	—
3	0,09	—	0,105	—	0,12	0,01	0,135	0,011	0,15	0,012
4	0,12	—	0,140	0,011	0,16	0,013	0,18	0,015	0,20	0,017
5	0,15	—	0,175	0,014	0,20	0,016	0,225	0,018	0,25	0,020
6	0,18	—	0,210	0,017	0,24	0,02	0,27	0,022	0,30	0,025
7	0,21	—	0,245	0,020	0,28	0,023	0,315	0,026	0,35	0,029
8	0,24	0,02	0,280	0,023	0,32	0,026	0,36	0,030	0,40	0,033
9	0,27	0,02	0,315	0,026	0,36	0,03	0,405	0,033	0,45	0,037
10	0,30	0,02	0,350	0,030	0,40	0,033	0,45	0,037	0,50	0,041
20	0,60	0,05	0,70	0,058	0,80	0,066	0,90	0,075	1,00	0,08
30	0,90	0,07	1,05	0,087	1,20	0,10	1,35	0,11	1,50	0,12
40	1,20	0,10	1,40	0,12	1,60	0,13	1,80	0,15	2,00	0,16
50	1,50	0,12	1,75	0,14	2,00	0,16	2,25	0,18	2,50	0,20
60	1,80	0,15	2,10	0,17	2,40	0,20	2,70	0,22	3,00	0,25
70	2,10	0,17	2,45	0,20	2,80	0,23	3,15	0,26	3,50	0,29
80	2,40	0,20	2,80	0,23	3,20	0,26	3,60	0,30	4,00	0,33
90	2,70	0,22	3,15	0,26	3,60	0,30	4,05	0,33	4,50	0,37
100	3,00	0,25	3,50	0,29	4,00	0,33	4,50	0,37	5,00	0,41
200	6,00	0,50	7,00	0,58	8,00	0,66	9,00	0,75	10,00	0,83
300	9,00	0,75	10,50	0,87	12,00	1,00	13,50	1,12	15,00	1,25
400	12,00	1,00	14,00	1,17	16,00	1,33	18,00	1,50	20,00	1,66
500	15,00	1,25	17,50	1,45	20,00	1,66	22,50	1,87	25,00	2,08
600	18,00	1,50	21,00	1,75	24,00	2,00	27,00	2,25	30,00	2,50
700	21,00	1,75	24,50	2,04	28,00	2,33	31,50	2,62	35,00	2,91
800	24,00	2,00	28,00	2,33	32,00	2,66	36,00	3,00	40,00	3,33
900	27,00	2,25	31,50	2,62	36,00	3,00	40,50	3,37	45,00	3,75
1000	30,00	2,50	35,00	2,92	40,00	3,33	45,00	3,75	50,00	4,17
1500	45,00	3,75	52,50	4,37	60,00	5,00	67,50	5,62	75,00	6,25
2000	60,00	5,00	70,00	5,83	80,00	6,67	90,00	7,50	100,00	8,33
2500	75,00	6,25	87,50	7,29	100,00	8,33	112,50	9,37	125,00	10,42
3000	90,00	7,50	105,00	8,75	120,00	10,00	135,00	11,25	150,00	12,50
3500	105,00	8,75	122,50	10,21	140,00	11,67	157,50	13,12	175,00	14,58
4000	120,00	10,00	140,00	11,67	160,00	13,33	180,00	15,00	200,00	16,67
4500	135,00	11,25	157,50	13,12	180,00	15,00	202,50	16,87	225,00	18,75
5000	150,00	12,50	175,00	14,58	200,00	16,67	225,00	18,75	250,00	20,83
5500	165,00	13,75	192,50	16,04	220,00	18,33	247,50	20,62	275,00	22,92
6000	180,00	15,00	210,00	17,50	240,00	20,00	270,00	22,50	300,00	25,00
6500	195,00	16,25	227,50	18,96	260,00	21,67	292,50	24,37	325,00	27,08
7000	210,00	17,50	245,00	20,42	280,00	23,33	315,00	26,25	350,00	29,17

„GAZETA GDAŃSKA”

wychodzi
od lat 27 w Gdańsku 3 razy tygodniowo
i zamieszcza
w każdym numerze piękne obrazki
z najświeższych wydarzeń na świecie.

Prosimy zamówić natychmiast „Gazetę Gdańską”, aby się przekonać
jak piękne są nasze obrazki.

— Na liście wystarczy napisać jako adres zupełnie krótko: —

— Gazeta Gdańska — Danzig. —

Na żądanie wysyłamy darmo warunki przedpłaty
i katalog

pięknych książek powiastkowych i do nabożeństwa.

Zasadnicze artykuły, krótkie a treściwe wiadomości o wszelkich sprawach, najciekawsze powieści — oto zasady, które kieruje się redakcja „Narodowca”, wychodzącego w Herne w Westfalii.

Kto pragnie, aby mu jedna gazeta wystarczyła i ponadto pragnie poznać życie Polaków na wychodźstwie, kto zajmuje się sprawami społecznymi, ten niech zapisze na najbliższej poczcie nowoczesne redagowane pismo codzienne

„NARODOWIEC” Z HERNE,
gazetę codzienną kosztującą tylko 86 fen. na miesiąc na każdej poczcie.

„Narodowiec” jest najpoczytniejszym organem towarzystw i organizacji na obczyźnie westfalsko-nadrenńskiej i nad Morzem Niemieckim i ztąd dla banków, kupców i interesów wysyłkowych najlepszym organem do ogłoszeń.

Dla Nadrenii wychodzi w Oberhausen jako odbitka „Narodowca” w tym samym nakładzie gazeta „Naród”.

Prosimy żądać ofert i numerów okazowych.

Wydawnictwo „Narodowca” i „Narodu” M. Kwiatkowski i S-ka, Herne.

Redakcja, drukarnia i ekspedycja w Westfalii
Herne, ul. Dworcowa 16. Tel. 960.

Ekspedycja w Nadrenii
Oberhausen, Stoeckmannstr. 72. Tel. 660.

Herne jest miastem liczącym 75.000 mieszkańców, Oberhausen 100.000. Herne
Oberhausen z okolicą są najgęściej zamieszkałe przez Polaków na wychodźstwie.

Drukarnia rotacyjna i akcydensowa, stereotypia, zecereria ręczna i maszynowa:

W każdym domu polskim powinien znajdować się jedyny polski tygodnik obrazkowo-powieściowy —

„Pochodnia” z Herne.

Zapisywać można na każdej poczcie za 44 fen. na miesiąc z odnośzeniem do domu. — — — —

Król. uprzywil. Czerwona Apteka

w Poznaniu, przy Starym Rynku Nr. 37, narożnik ul. Szerokiej.

Własna fabryka wyrobów chemicznych i lekarskich

połącza jako własne, nadzwyczajne wyroby, przez tysiące ludzi i długie lata wypróbowane i udoskonalone środki lecznicze.

Krople św. Jakóba. 1 butelka 2 marek, 6 butelek 11 marek. Żadne inne krople nie wyrównają im w dobroci i w skutku. Zawsze użyte, ochroniły już wielu od ciężkiej choroby i przez to jednemu ocaliły życie; zatem każdy, komu życie jest mile, powinien mieć zawsze w domu na wszelki przypadek 1 butelkę krop. i św. Jakóba. Używać je mogą młodsi i starzy przeciw wszelkim cierpieniom żołądkowym, brzuszny i macieczny. Leczą one w krótkim czasie zatwardzenie i powstające z niego choroby śledziony, wairuby i kiszki, katar i kureze żołądka, brak apetytu, słabe trawienie, ciśnienie na dołyżku, odbijanie się, lechtanie w gardle, zgagę, czkawkę i kolki, darcie i rwanie po brzuchu, wymioty i hemoroidy; usuwają febrę, mdłości, ból i zawr t gł wy i wszelkie słabości u niewiast, wzmacniają osłabioną macię.

Angielski proszek żołądkowy. Cena 2.50 mk., 6 pudełek 14 mk., według starego, wypróbowanego receptu dla osób, cierpiących na dolegliwości żołądka. Kto cierpi na brak smaku, ciśnienie i palenie na dołyżku i w piersiach, zgagę, niestrawność, burczenie w żołądku i kiszkiach, zatrzymanie wiatrów, zatwardzenie, ciągły ból głowy i nieprzyjemny zapach z ust, ten niech używa 3 razy dziennie łyżeczkę od herbaty tego proszku.

Herbata na przeczyszczenie krwi. „Radlauer,” cena 1 mk., 6 paczek 5.50 mk., jest ogólnym środkiem do-

powym. Używać ją można z doskonałym skutkiem przeciw zatwardzeniu, hemoroidom, podagrze, reumatyzmowi, cierpieniom żołądka, brzucha i macicy, boleściom pęcherza i nerek, uderzaniu krwi do głowy, nieczystościom skórny i cierpieniom pęciowym.

Syrop żelazno-wapienny z fosforem.

Cena 1.50 mk. i 3 mk., 7 bt. 9 mk. lub 18 mk. Odznacza się nadzwyczaj przyemu i smakiem, dlatego używać go powinni zwłaszcza te osoby i dzieci, które tronu (rybi-go tłuszczu) znieść nie mogą. Wywierają on wysmienity skutek przy wszelkich objawach bezkrwistości, która się okazuje: blą a cęą obwódkami pod oczami, zmęceniem ogólnem, biciem serca, nieregularną z boleśiami połączoną menstruacją, przeszkodą w trawieniu, zawrotem i bólem głowy i beznamię, z mianem a i odświeża osłabione nerwy i jest źródłem nowych sił dla osób, które po ciężkich chorobach do zdrowia powracają i słabymi się czują. Dla słabych i w skutek angielskiej choroby nierozwiniętych dzieci jest ten preparat prawdziwym cudem lekarstwem; przez zawartość wapna i fosforu wzmacnia budowę kości, dzieci nie dostają krzywych nóg i przędzej biegać się uczą.

Aмерыkański plaster z dziurkami.

Cena 1.00 mk. 6 sztuk 5.50 mk., który przez kilka dni k ew rozpędza te miejsca ogrzewa, ten i w najupartszych zastarzałych przypadkach skutek napewno osiągnie

Zamówienia od 10 mk. począwszy wysyłam franko — Przy zamówieniach proszę o wyraźne podanie nazwiska i miejscowości — Za dobroć i skuteczność powyższych preparatów tylko wtedy ręczyć mogę, jeżeli je się zamawia li tylko

w Czerwonej Aptece w Poznaniu. Stary Rynek 37.)
(Rote Apotheke, Posen, Alter Markt 37).

GŁOS LUBAWSKI

katolickie pismo ludowe, poświęcone sprawom oświatowym, społecznym i politycznym, wychodzi trzy razy tygodniowo: wtorek, czwartek i sobotę w Lubawie Pr. Zach - Löbau Wpr.

z wielkim dodatkiem niedzielnym.

Przedpisywanie pocztą wynosi na kwartał tylko 1,55 mk., z odpow. do domu przez listowego 1,89 mk.

„GŁOS LUBAWSKI“

jest pismem szerzej katolickim, narodowym i ludowym, broniącym lud polski. Dla tego powinien pismo to pilnie czytać każdy, kto bierze udział w życiu politycznym i pracuje nad podniesieniem ludu polskiego. Można „Głos Lubawski“ zapisać na każdej pocztce. Prosimy wyraźnie ządać: „Głos Lubawski“ aus Löbau Wpr. Numery okazowe wysyłamy na żądanie bezpłatnie. Kto za pismo nasze zaabonuje, zostaje mu wiernym, i dyż „Głos Lubawski“ porusza wszystkie ważniejsze sprawy krótko i zwięźłowato, tak iż każdy go może rozumieć.

Drukarnia „Głosu Lubawskiego“ poleca się do wykonywania wszelkich druków po cenach umiarkowanych.

Księgarnia „Głosu Lubawski go“ poleca we wielkim wyborze książki do nabożeństwa, różańce, szkaptarze, medaliki itd. Książki ludowe. Książki obrazkowe. Powinśzowania. Listowniki. Słowniki itd.

Cenniki wysyłamy na żądanie darmo. — Adres: „Głos Lubawski“ Lubawa-Löbau Wpr.

Kto chce

zapoznać się z codziennem pismem narodowym, niechaj zapisać sobie na pocztce

„POSTĘP“

z bezpłatnym tygodniowym dodatkiem „Biesiada“ za tylko 1.65 mk. na kwartał lub 55 fen. na miesiąc.

Postęp wychodzi od lat 28 w Poznaniu, Wodna ul. 7, jako pismo o kierunku katolicko-ludowym, niezależnym pod każdym względem

Ogłoszenia

przyjmuje „Postęp“, popierając handel i przemysł swojski, jedynie od firm chrześcijańskich.

„ISKRA“

Najpoczytniejsze pismo codzienne w Zagłębiu Dąbrowskiem i dla tego najodpowiedniejsze do ogłaszania się.

Adres:

Sosnowiec, Krzywa 1,

Królestwo Polskie.

Kto czyta gazete fachową, kształci się

KOLONIALISTA I DROGERZYSTA

wychodzi co sobotę.

Przedpłata kwartalna z przyniesieniem w dom 1,62 mk.

PIEKARZ I CUKIERNIK

wychodzi co sobotę

Przedpłata kwartalna z przyniesieniem w dom 1,62 mk.

SKÓRA I OBUWIE

wychodzi co sobotę.

Przedpłata kwartalna z przyniesieniem w dom 1,62 mk.

GAZETA RZEZNIČKA

wychodzi co sobotę.

Przedpłata kwartalna z przyniesieniem w dom 1,62 mk.

Zamówienia przyjmują wszystkie pocztę.

• Ogłoszenia w pismach zawodowych są skuteczne i tanie.

Numery okazowe wysyła darmo i franko wydawca.

A. KLÓSKOWSKI, Poznań-Posen W. 6

Wielka Berlińska 76. — Gr. Berlinerstrasse 76.

Przysłowia polskie

- 1) Pańskie oko konia tuczy.
- 2) Nie łów ryb przed niewodem.
- 3) Pamiętaj rozchodzić żyć z przychodem w zgodzie.
- 4) Dukaciku, kto cię rodzi?
- 5) Lepszy wróbel w ręku, niż gołąb na sęku.
- 6) Jest to cnota nad cnotami, trzymać język za zębami.
- 7) Lepsza słomiana zgoda, niż złoty proces.
- 8) Jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie.
- 9) Nie czyni tego drugiemu, co tobie nie miło.
- 10) Piłnuj szewcze kopyta.
- 11) Oszczędnością i pracą, narody się bogacą.
- 12) Gdy rodzina żyje w zgodzie, to jej bieda nie dobodzie.

Największe korzyści

przy zakupie

instrumentów muzycznych

daje fabryka instrumentów muzycznych.

Wilhelm Kruse

Markneukirchen Nr. 717.

Gwarancja za wartość w cenie i nadzwyczajną dobroć towaru.

Katalog z wielu ilustracjami darmo i franko.